

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

DÜRTÜSEL DAVRANIŞLARIN VE İLETİŞİM YETERLİLİĞİNİN EVLİLİK UYUMU İLE İLİŞKİSİ

ÖZDEN ULAŞOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2020

**DÜRTÜSEL DAVRANIŞLARIN
VE İLETİŞİM YETERLİLİĞİNİN EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

ÖZDEN ULAŞOĞLU

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. MERYEM KARAAZİZ

LEFKOŞA
2020

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

ÖZDEN ULAŞOĞLU

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamda ilgi ve desteğiyle çalışmamı bilimsel yönde şekillendiren ve pozitif enerjisiyle bana cesaret veren danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ'e; engin bilgi ve tecrübelerinden her fırsatta yararlanmamı sağlayan, kendilerinden feyz aldığım kıymetli hocalarım Sayın Prof. Dr. Ebru ÇAKICI, Prof. Dr. Mehmet ÇAKICI ve engin bilgilerini paylaşan tüm psikoloji bölüm hocalarıma; yaşamım boyunca bana gücümü hatırlatan, yolumu çizirken verdikleri destek ve varlıklarıyla hayatıma anlam katan canım annem, babam, ablam, kardeşim ve biricik eşine, bu eğitimi almamda ve her zaman kendimi geliştirmemdeki desteği için kızlarımın babası Başaran R. Bitiş'e, çok bilge ve çok anlayışlı en minik destekçilerim canım kızlarım Şafak Naz ve Damla'ya, süreçteki her türlü destekleri için canım teyzem, kızları olan kuzenlerim; Fulya Ertür Alkan'a, Reyhan Ertür'e, ve ne zaman tam düşecek gibi olsam elimi hiç bırakmayan canım dostlarım; Aslı Biçer, Baturay Tok ve biricik eşi Aslıhan Karlıdağ'a, Dr. İlker Yıldırım ve biricik eşi Özlem Yıldırım'a, Ayşin Albayrak, Özgür Babacan, Tümay Gitmiş, Tülin Atlı, Buket İncesu Sancaklı, Neslihan Kaya, Hacer Yıldırım'a, çok değerli arkadaşlarım Prof. Dr. Duysal Aşkun Çelik'e, Doç. Dr. Elif Öztürk Tuna'ya ve çok kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ali Hakan Büyüklü, Prof. Dr. Targan Ünal, Doç. Dr. Atıf Evren, Dr. Öğr. Üyesi Doğan Yıldız'a, Namık Kemal Üniversitesi stajım süresince engin bilgi ve deneyimlerini paylaşan çok kıymetli Doç. Dr. Murat Beyazyüz'e ve kıymetli eşi Dr. Öğr. Üyesi Elmas Beyazyüz'e, araştırma sürecine katkısı olan tüm arkadaşlarıma ve sosyal medya vesilesi ile tanıdığım tüm süreçlerimde destek veren herekese sonsuz teşekkürler.

Özden ULAŞOĞLU

İstanbul , 2020

ÖZ

DÜRTÜSEL DAVRANIŞLARIN VE İLETİŞİM YETERLİLİĞİNİN EVLİLİK UYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Araştırmaya konu olan değişkenler evlilik uyumu, dürtü kontrolü ve iletişim yeterliliğidir. Bu değişkenlerden dürtü kontrolü ve iletişim yeterliliğinin evlilik uyumu üzerindeki etkisini anlamak amacı ile bu araştırma yapılmaktadır.

Alanda daha önce benzer çalışmanın yapılmamış olmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma ile evli ya da bekar bireylerin dürtüsel davranışları ile iletişim yeterliliklerinin evlilik/ilişki uyumuna olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya 2019 yılında Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşayan toplam 327 kişi (erkeklerin% 31,5'i ve kadınların% 68,8'i) gönüllülük esasıyla dâhil olmuştur.

Araştırma verilerin istatistiksel analizi ve çözümlenmesin de Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 programı kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, iletişim yeterliliği ve dürtü kontrolü arttıkça evlilik doyumu artmaktadır.

Araştırmada alt gruplar değerlendirildiğinde dinleme yeterliliği ve empati yeterliliği arttıkça iletişim yeterliliğinin de arttığı gözlem sonuçları içerisindedir.

Sonuçlar, evlilik doyumu, iletişim becerileri ve dürtü kontrolü konusunda yapılan araştırmalarla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyumu, İletişim, Evlilik, Dürtüsel Davranış, Atılganlık

ABSTRACT

RESEARCH OF THE EFFECT ON IMPULSIVE BEHAVIOUR AND COMMUNICATION SATISFACTORINESS TO MARITAL COMPLIANCE

Investigation of the impact of impulse behaviours and communication competence on marital adjustment. In the context of the study, the variables are marital adjustment, impulse behaviour and communication competence. This study was conducted to understand the effect of impulse behaviour and communication competence on marital adjustment. Communication skills, which is one of the most essential and challenging processes in establishing relations with people, is a key in the integration of skills in relationships. Impulse behaviour, which has the same importance, is also crucial in conducting relationships. This study aims to determine the effect of impulsive behaviours and communication competence of married or single individuals on marital adjustment. A total of 327 people, (31,5% of male and 68,8% of female) living in different cities of has been involved in this study, and scale application was conducted voluntarily.

Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 was used for statistical analysis and analysis of the research data. According to the results, marital adjustment increases as communication competence and impulse behaviour increase. When the subscales were evaluated, it is observed that communication competence increases as listening competence and empathy competence increase. The results were discussed associated with the researches on marital compliance, communication competence and impulse behaviour.

Keywords: Marital Compliance, Communication, Marriage, Impulsive Behaviour, Assertiveness

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	x

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar	4

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Klasik Psikanalitik Açından Dürtü ve Dürtü Kuramı	6
2.1.1. Dürtü ve Dürtü Kuramı.....	8
2.1.2. Topografik (Bölmesel) Kuram	12
2.1.3. Dinamik Kuram.....	13
2.1.4. Ekonomik Kuram	13
2.1.5. Gelişimsel Kuram (Psikoseksüel Gelişim Kuramı)	14
2.1.6. Yapısal Kuram	14
2.1.7. Birinci Dürtü Kuramı.....	15
2.1.8. İkinci Dürtü Kuramı	16
2.1.9. Üçüncü Dürtü Kuramı	16
2.2. Dürtüsellik	17
2.2.1. Dürtüsellüğün Demografik Özelliklerle İlişkisi.....	20
2.3. Kişiler Arası İletişim.....	21

2.3.1. Kişiler Arası İlişkiler: Kuramsal Yaklaşım ve Modeller	22
2.3.2. Kişiler Arası İletişim Sürecinde Kaynak ve Özellikleri	23
2.3.2.1. Güvenilirlik	24
2.3.2.2. İletişim Becerisi.....	24
2.3.2.3. Sevilme	24
2.3.2.4. Saygınlık	24
2.3.2.5. Kaynağın Fiziki Görünümü.....	24
2.3.2.6. Empati Yeteneği	24
2.3.2.7. Eğitim Seviyesi.....	24
2.3.2.8. Çevresel, Toplumsal ve Kültürel Ögeler	25
2.3.2.9. Cinsiyet	25
2.4. Kişiler Arası İletişim Sürecinde Kaynağın Kişilik Özelliklerinin Etkisi.....	25
2.4.1. Güvengencilik	26
2.5. Kişiler Arası İletişim ve Duygular	29
2.5.1. Duygu.....	30
2.5.2. Kültür ve Duygular	31
2.5.3. Empati (Eşduyum)	32
2.6. Kişiler Arası İletişim ve Kültür	32
2.7. Kişiler Arası İletişim Engelleri.....	34
2.7.1. Ön Yargı	35
2.7.1.1. Ön Yargıların Ortak Özellikleri	36
2.7.1.2. Ön Yargı Kavramının Ait Bazı Yaklaşımlar	36
2.7.2. Yansıtımlı Özdeşim Savunma Mekanizması	42
2.8. Evlilik Kuramsal Çerçeve	43
2.8.1. Evlilik.....	43
2.8.1.1. Evlilik Doyumu	45
2.8.1.2. Evlilik Doyumu Konusunda Çalışmalar ve Kuramsal Yaklaşımlar.....	47
2.9. Türkiye’de Evlilik Doyumu Çalışmaları	50
 3. BÖLÜM	
YÖNTEM	53

3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Evren ve Örneklem	53
3.3. Veri Toplama Araçları	54
3.3.1. Demografik Özellikler	54
3.3.2. İletişim Yeterlilik Ölçeği.....	54
3.3.3. UUPSS Dürtüsel Davranış Ölçeği	55
3.3.4. Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği	55
3.4. Verilerin Analizi	56
 4. BÖLÜM	
BULGULAR.....	57
4.1. Demografik Özelliklere Göre İstatistik Bulgular	57
4.2. İletişim Yeterliliği Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Bağımsız Grupların Karşılaştırması Analizi.....	60
4.3. Çift Uyumu Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Bağımsız Grupların Karşılaştırması Analizi.....	77
4.4. Dürtüsel Davranış Ölçeklerine İlişkin Bağımsız Grupların Karşılaştırılması	83
4.5. Dürtüsel Davranışlar Alt Boyut Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki İlişkisel Bulgular	94
4.6. İletişim Yeterlilik Ölçeği ve İletişim Yeterliliği Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki İlişkisel Bulgular	96
 5. BÖLÜM	
TARTIŞMA	99
 6. BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
6.1. Sonuç.....	105
6.2. Öneriler	107
KAYNAKÇA	108
EKLER.....	123
Ek 1. Katılımcı Bilgilendirme Formu	123

Ek 2. Aydınlatılmış Onam	124
Ek 3 Kişisel Bilgi Formu	125
Ek 4 UPSS Dürtüsellik Ölçeği	127
Ek 5. İletişim Yeterlilik Ölçeği	128
Ek 6.Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeğini (RDAS) ölçeği	129
Ek 7. Ölçek İzinleri	130
ÖZGEÇMİŞ.....	134
İNTİHAL RAPORU	135
ETİK KURUL RAPORU.....	136

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Demografik Değişkenler için Frekans Tablosu.....	57
Tablo 2. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait puanların Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	60
Tablo 3. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	62
Tablo 4. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Medeni Hali Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	63
Tablo 5. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Şehir Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	65
Tablo 6. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	67
Tablo 7. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Meslek Değişkeni Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	69
Tablo 8. İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Meslek Değişkeni Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	72
Tablo 9. İletişim Yeterlilik Ölçeği alt boyutlarına ait puanların “Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	75
Tablo 10. Çift Uyumu Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	77
Tablo 11. Çift Uyumu Puanlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Karşılaştırılması.....	78
Tablo 12. Çift Uyumu Puanlarının Medeni Hali Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	79
Tablo 13. Çift Uyumu Puanlarının Şehir Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	80
Tablo 14. Çift Uyumu Puanlarının “Mutsuz İduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” Değişkenine Göre Karşılaştırılması	81

Tablo 15. Çift Uyumu Puanlarının Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	81
Tablo 16. Çift Uyumu Puanlarının “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	82
Tablo 17. Çift Uyumu Puanlarının “Aylık geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	83
Tablo 18. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	84
Tablo 19. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	85
Tablo 20. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Medeni Hali Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	87
Tablo 21. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Şehir Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	89
Tablo 22. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	90
Tablo 23. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	92
Tablo 24. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	93
Tablo 25. Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının “Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	95
Tablo 26. Dürtüsel Davranışlar Alt Boyutları Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki Spearman Sıra Korelasyon Katsayıları.....	96
Tablo 27. İletişim Yeterliliği Alt Boyutları Puanları ve İletişim Yeterliliği Genel Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki Spearman Sıra Korelasyon Katsayıları.....	97

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Boşanmaların da artması ile araştırmacılar evlilik ilişkilerini ve ilişkileri etkileyen faktörleri incelemeye başlamışlardır. Bireyler evlenerek hem cinsel yaşamlarını sağlıklı olarak devam ettirmek, soylarını devam ettirmek hem de cinsiyetlerine göre eşleri ile işbirliği yaparak ekonomik olarak da görev paylaşmak isterler (Özgüven, 2000). Mutlu evliliklerde eşler gerek duygusal gerek sosyal gerekse fiziksel olarak çiftler daha yakınlaşırlar. Evliliklerinde mutlu olan çiftler hem doyumu sağlar hem de evliliklerinde başarılı hissederler (Çağ, 2011).

Evlilikte her birey farklı ihtiyaçlar duyar. Bu ihtiyaçlar çevresel ve kişisel olarak iki boyutta ele alınır. Çevresel ihtiyaçlar; alınan kararlara eşlerin ikisinin de ortak katılımı, ortak paylaşımları, baskın olma durumları, iş ve gelir durumlarıdır. Eşlerin; iletişim, sevgiyi gösterme ve kendini ifade etme biçimleri ve cinsel doyum gibi ihtiyaçlar ise kişisel ihtiyaçlar olarak değerlendirilmektedir. Bireylerin evlilik doyumu ise hem çevresel hem de bireysel boyutlardan elde ettikleri psikolojik tatmin olarak tanımlanmakta ve kişisel ihtiyaçlar çerçevesinde değerlendirilmektedir (Sokolski ve Hendrick, 1999). Bireylerin yaşamlarında ilgi duydukları konulara göre değişen hedefler ve bu hedefleri-ne vardıklarındaki hissettikleri memnuniyet durumları onların evlilik doyumları ile ilgili bilgi sağlamaktadır (Burr, 1970). Özetle evlilik doyumu kişinin evliliği ile ilgili düşünce ve duygularını içeren ve kişinin evlilik ilişkisi için hissettiği memnuniyet halidir.

Uzun süren evliliklerin doyumunu etkileyen faktörler çok fazladır. Evlilik doyumunu etkileyen birçok etmen olmakla birlikte, en önemli faktörlerden biri

çiftlerin sorun çözme becerilerinin gelişmiş olmasıdır. Çatışma en az iki kişinin olduğu ilişkilerde zaten kaçınılmazdır (Stinson vd., 2017). İki den fazla ya da en az iki kişi arasında olan ve kişinin dışlandığını, fikirlerinin kabul edilmediğini hissettiği durumlarda ve alanına müdahale edildiğini hissettiği zamanlarda bazı duygusal tepkiler sergiler. Bu süreç de dinamik süreç olarak adlandırılır (Barki ve Harwick, 2004). Çatışmanın olumsuz algılanmasına rağmen (Ting-Toomey vd., 2000) ilişkilerde bu tür çatışma ve anlaşmazlıkların olması doğal karşılanır. Bazı çiftlerin bu tür anlaşmazlık ve çatışmaları çözme konusunda becerileri daha gelişmiştir (Olson, Loreen, Brathwaith-Down, 2004). Evlilik hayatının doyumunu yaşayan çatışmalar değil çatışmaları çözmek adına kullanılan beceriler belirler. (Shakarami, Zaharakar, Mohsenzadeh, 2016). Çatışmaların onarıcı bir şekilde idare edilmesi çiftlerin birbirlerine anlayışlı olmasını sağlar. İlişkinin olumlu bir hal almasını sağlar (Ting-Toomey vd. 2000). Yapılan çalışmalarda, çatışmalar ne kadar etkin idare edilirse ilişki doyumunu ve yakınlığı artar (Canary, 2003); tersi durumlarda ise ilişkiden memnun olma halinin azalması ve ilişkinin zarar gördüğü (Pruitt ve Kim, 2004) tespit edilmiştir. Suçlamadan, yok saymaktan ve eleştiri yöneltmekten çekinen çiftler daha iyi anlaşabilirler. Etkili bir çatışma yönetimi için birey eşinin söylemlerini onaylamasa da saygı duymalı kendi fikirlerini söyleme konusunda açık ve net olmalıdır. Böyle davranan eşler genel iletişim becerileri yüksek ve sorun ve ihtiyaçlarını ifade etme becerileri güçlü kişilerdir (Hahlweg, Revenstorf ve Schindler, 1984). Evlilik ilişkisinde sorun çözme ile ilgili yapılan en temel çalışmalar, evlilik doyumunun saldırma, eleştirme, geri çekilme, yüzleştirme gibi olumsuz etkileşimlerle ve dinleme, ilgilenme ve ödün verme gibi olumlu etkileşimlerle ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır (Gottman, 1994) Tüm bu anlatılanlara ilave olarak, bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Bireylerin dürtü kontrolü ve iletişim becerilerinin ilişki uyumu üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bireyin iletişim becerileri ve dürtülerini kontrol etme durumu evlilikler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Alanyazında bu kavramlarla ilgili çalışmalara sıkça rastlansa da konunun farklı alt boyutlar üzerinden ele alındığı çalışma pek fazla bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalarda evlilik doyumu sıklıkla ele alınırken iletişim becerisinin önemi ve dürtü kontrolünün evlilik uyumuna etkileri göz ardı edilmiştir. Bazı çalışmalar evlilik uyumunu sağlayan kriterleri anlamak açısından yetersiz kalmıştır.

Bu sebeplerle toplumun yapı taşı olan evlilik kurumu için bu kavramların farklı alt boyutlarıyla ele alınması ve hem birbirleriyle hem de ruh sağlığı ile ilişkilerinin ortaya konulması gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

İki kişi arasında gerçekleşen ve toplumun temel birimi olan ailenin bir alt sistemi olan evlilik ilişkisi 4000 yıl önce var olmaya başladığından beri önemini korumaktadır. Evlenmeden birlikte yaşama gün geçtikçe artıyor olmasına rağmen birlikte yaşayan çiftler de sonunda evlenmeyi tercih ediyorlar (Santrock, 2021; Eurostat 2012). Evlilik ve çift ilişkileri konularında araştırma yapan bilim insanları, çoğunlukla evlilik ilişkisindeki uyum ve bunun sonucu olan evlilikten sağlanan doyum üzerinde durmaktadırlar (Ersanlı ve Kalkan, 2008).

Evlilik uyumu, evlilik ilişkileri üzerinde yapılan çalışmalarda üzerinde en çok durulan kavramlardandır.

En genel tanımıyla dürtü, insanın yaşamını devam ettirmesi için giderilmesi gereken doğuştan gelen ilkel fizyolojik ihtiyaçların psikolojik boyutudur. GÜDÜ veya motivasyon ise insanın davranışta bulunmasının nedenleri altında yatan ihtiyaç, dürtü, arzu, istek ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır (Kaya, 2015).

Bu üç kavramın detaylı olarak incelenerek konuların birbiri ile ilişkisi sorgulanarak evlilik uyumunu etkileyen faktörleri tespit ederek alanyazına katkıda bulunmak esas amaçtır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan alanyazın taramasında evlilik kalitesi ve evlilik uyumu üzerine yapılan çalışmaların oldukça az olduğu, dürtüsel davranışların ve iletişim yeterliliğinin evlilik uyumuna etkisi konusunda hiçbir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Dolayısıyla çalışma, tüm bu faktörlerin birarada değerlendirildiği araştırma olması nedeniyle alanyazına yapacağı katkı açısından çok önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Örneklemin Türkiye sınırları içerisinde yaşayan kişilerden oluşması, 314 birey olması, Kişilerin beyanına yönelik olması, Araştırmanın 2019 yılında olması sınırlılıklar içerisinde görülmektedir.

Araştırmada analize uygun görülen verilerin katılımcılarının araştırma esnasında uygulanan ölçme araçlarına içten ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Tanımlar

Dürtü: En genel tanımıyla dürtü, insanın yaşamını devam ettirmesi için giderilmesi gereken doğuştan gelen ilkel fizyolojik ihtiyaçların psikolojik boyutudur. Gündü veya motivasyon ise insanın davranışta bulunmasının nedenleri altında yatan ihtiyaç, dürtü, arzu, istek ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır.

İletişim Becerileri: İletişim becerileri kavramı, bireylerin sözlü ya da yazılı olarak aralarında kurulan ilişkinin doğru bir şekilde oluşması ve kişilerin birbirlerini kavrayabilme becerisi olarak ele alınmaktadır.

Diğer insanlar ile ilişki kurmada en önemli ve en zor süreçlerden birisi olan iletişim becerileri, ilişkilerde becerilerin bütünleşmesinde bir anahtar olmaktadır.

Evlilik Doyumu: Psikoloji literatüründe evlilik doyumu konusunda yapılan çalışmalarda, araştırmacıların kullanmayı tercih ettikleri kavramlar çeşitlilik göstermektedir. Örneğin evlilik ilişkisi (maritalrelationship), evlilik doyumu (marital

satisfaction), mutlu evlilik (maritalhappiness), evliliğin istikrarı (maritalstability) ve evlilik uyumu (maritaladjustment) gibi kavramlar alanda en sık kullanılan kavramlardır.

Ancak bu kavramların nasıl tanımlanacağı ya da nasıl ölçüleceği konusunda hala görüş birliği yoktur. Glenn (1990) evlilik kalitesini belirli bir zaman diliminde çiftlerin bakış açısından evliliğin ne kadar iyi olduğu" şeklinde tanımlar, 'doyum" ve 'mutluluk" kavramlarının her ikisini de evlilik kalitesinin (birey odaklı) göstergeleri olduğunu ileri sürer.

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Klasik Psikanalitik Açıdan Dürtü ve Dürtü Kuramı

Dürtü Kuramı; psikanalizin en temel kavramsal aygıtlarından olup zihin, beden ve çevre ilişkilerine açıklama getirme amacı vardır. Freud fizyoloji ve nöroloji geçmişinin etkisi altında dürtünün kaynağına cevap arar. Freud dürtüyü, beden tarafından zihne gönderilen bir bildiri olarak tanımlar. Dürtü; bedensel gereksinimin zihindeki temsilcisi olup gerçekleşecek eyleme enerji verendir. Dürtü güçlerinin araştırılmasını ise ‘dinamik yaklaşım’ olarak isimlendirir. Kavramsal açıdan en kapsamlı betimlemelerden biri (Freud, 1905; 1986): Dürtü, bedendeki bir organın uyarılmasını kaynak alan gücün, baskının veya isteğin ‘ruhsal temsilcisi’ dir. Hedefi o organdaki baskının giderilmesidir.

Psikanalitik kuramda dürtü merkezi bir konuda olsa da Freud’un çalışmalarında bu şekilde belirtilmesi uzun bir süre sonra olmuştur. 20 senelik bir klinik pratiğin ardından ilk olarak Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme’de dürtü (trieb) terimine yer verir. Düşlerin Yorumu’nda (Freud, 1900; 1986) bile ‘dürtü’ kelimesi hemen hemen hiç kullanılmamış ‘uyarılmalar’, ‘duygusal düşünceler’ , ‘istekli itkiler’, ‘içsel uyarılar’ gibi söylemlerle aslında dürtüden bahsedilmektedir.

Freud, Breuer ile 1888’de başlayan klinik çalışmalarını Histeri Üzerine Çalışmalar (1895) adlı kitabı ile tamamlamıştır. Bu kitapta histerik belirtilerin mekanizmalarını açıklamak üzere nörofizyolojik yaklaşım ifadesi olarak ‘sinir sisteminde uyarılma’ terimine yer verir. Bu dönemde yazılan eserlerin çoğunda zihinsel olguyu açıklamak için anatomik sistemden ve fizyolojik süreçlerden bahsedilmektedir.

Nöro psikanaliz akımı öncülerinden Mark Solms' a göre Afazi ve Beyin (1888) adlı makalelerin Freud'un nöroloji alanında yazdığı ve Freud'un kariyerinde dönüm noktası olan makaleler olarak tanımlar. Ancak; Meynert, Wernicke, Lichtheim gibi dönemin önemli sinirbilimcilerinden ayrılmasına sebep olan makalelerdir. Ve Freud'u sinirbilimden zihinbilime yöneliminin başlangıcı olarak kabul edilir (Soms, 1986).

Bilimsel Bir Psikoloji İçin Proje (Taslak), Freud'un zihinsel süreçleri beyindeki sinirsel ağlarla ilişkilendirmeye yönelik son somut çabasıdır: 'Hedeflerimiz arasında bilimsel altyapısı olan bir psikoloji bilimi geliştirmek vardır. Böylece ruhsal süreçler bireyselleşerek maddesel olanı nicel olan durumlar şeklinde tamamlayarak söz sahibi olabiliriz.' (Freud, 1895) Freud 1895 yılında arkadaşı Fliess'e ye yazdığı mektupta, beyin anatomisi ve fizyolojisi bilgi birikimini psikopatoloji ve psikoloji bilgileriyle birleştirmek istediğini belirtir (Freud, 1954). Tıpkı Afazi üzerine gibi, taslak nörolojik bir belge niteliği taşısa da Freud'un psikanalitik kuramının çekirdeğini oluşturmaktadır. Bu çalışmada dürtüleri; çevrenin etkisi ve organizmanın tepkilerine odaklanmış, 'iç kaynaklı uyarılmalar' olarak tanımlamıştır. Haz ve hazzsızlık terimlerine yer vererek, ruhsal yaşamda hazzsızlıktan kaçınma eğilimi olduğunu; niceliksel olarak artan baskıyla ortaya çıkan hazzsızlık, bu baskının boşalması ya da azalmasını ise haz olarak tanımlamıştır. 1900'de yayımlanan ruhsal aygıtın genel işleyişine yer verdiği ilk kuramda (Düşlerin Yorumu), içsel gereksinimler tarafından üretilen uyarılmaların, 'içsel değişim' olarak tanımlanabilecek bir devinimde boşalım aradığını ve bu değişimin ancak içsel uyarıyı bitiren bir doyum gerçekleşirse olabileceğini ifade eder 'İstek' özgün doyum ortamını yeniden kuran olduğunu belirtir: '...Aygıtta hazzsız olma halinden başlayarak hazzı hedefleyen akımı istek ya da arzu olarak adlandırdık ve ancak bir istek arzu olursa aygıtın işlevsel olabileceğini aygıt içinde uyarılma durumunun haz ve hazzsızlık duyguları ile otomatik işlevinin olabileceğini belirttik'. '...Varlığımızın özü bilinçdışı istekli itkilerdir. Önbilincin kavrama ve ketvurması mümkün değildir... Bu sebeple de sonraki süreçlerde bilinçdışı kontrol edilemeyen isteklerin, tüm zihinsel eğilimler üzerinde zorlayıcı bir gücü vardır.' (Freud, 1900, 1986) .

Freud'un 100 den fazla nörofizyoloji alanında yayımlanmış makalesini içeren dönem kapanmış ve Düşlerin Yorumu kitabında o dönemi şöyle özetlemiştir: "İncelemeler bir görüngünün birincil uyarılma nedeninin ruhsal olduğunu ortaya koysa bile, daha derinlemesine çalışmalar bir gün zihinsel olayın altında yatan organik temeli keşfedecektir. Şu an zihinsel olanın ötesini görmememiz, onun var olmadığını düşünmemizi gerektirmez'. Sözleri ile kesin olarak nörofizyolojiden çekilmiş ve psikolojiye yönelmiştir. Önceleri sinir hücrelerinin(nöronların) izlediği yollar ve bu yollardaki hasarlar ilgi alanı iken tüm kuramsal çalışmalarını çocukluktaki travmatik yaşantıların anısal izlerine ve bilinçdışı güçlerin insan davranışlarına etkisine yöneltmiştir.

Helmholtz kuramsal nörobiyolojinin temellerini atmış ve beyne 'anlam çıkarma makinası' demiştir. Beynin zihinsel işleyiş temeline dürtüyü, 'organizmada bulunan ve sürekli akan bir uyarım kaynağının ruhsal temsilcisi; bedensel olanla zihinsel olanın kavuşma noktası; organizmanın biyolojik deviniminin zihinsel temsilcisi' olarak tanımlar. Biyolojik devinim ile dürtü ilişkisini, İçgüdüler ve Değişimleri'nde (Freud, 1915, 1986) şöyle tanımlar: 'Dürtünün 'uyaran'la ilişkisi nedir? Dürtü kavramını uyaran kavramı altında sınıflamamızın ve bir dürtünün zihne uygulanmış bir uyaran olduğunu söylememizin önünde bir engel yoktur... Dürtüsel bir uyaran, dış dünyadan değil ama canlının kendi içinden doğar. Bu nedenle zihin üzerinde farklı çalışır ve onu kaldırmak için farklı eylemler gerekir. Canlının algısal maddesi, kassal etkinliğinin sonuç verebilme yeteneğinde dış ile içi ayırt etmek için bir temel bulmuştur.' Sinirbilimin de ortaya koyduğu üzere beyin; duygusal, bedensel ve güdülendirici yapılarla birinci derecede ilişki içindedir. Ve bu sebeple de Freud'un dürtü kuramının bedensel uyarılmalarla bütünleştirmesinin önemi de açıklığa kavuşmaktadır.

2.1.1. Dürtü ve Dürtü Kuramı

Dürtü, etkileri zihinsel olan bedensel bir uyarılma halidir. Dürtü; zihinde arzu, duygu, düşünce, anı, düşlem vb. temsilleriyle var olur: 'Bir dürtü hiçbir zaman bilinç nesnesi haline gelemmez –bu yalnızca dürtüyü temsil eden düşünce için geçerlidir. Dahası bilinçdışında bile bir dürtü bir düşünceden başka bir şeyle temsil edilmez. Eğer bir dürtü kendini bir düşünceye bağlamışsa veya

kendisini duygu olarak göstermemişse onun hakkında hiçbir şey bilemeyiz.’ (Freud, 1915a, 1986). Arzu dürtü temsillerinden biri olarak dürtünün ilk kez doyum yaşadığı anıyı güncel yaşamda fantezi olarak yeniden elde etmeye yönelik itkidir. Arzu, düşlerde olduğu gibi bilinçdışı kalabilir: ‘Dürtü, bir temsil biçiminde bilinçdışı alanına girdiğinde arzuya dönüştürülür. Başka anlatımla, düşlemler ön bilinçte oluşur ve topik gerileme bu düşlemlerden rüyaları gerçekleştirir.’ (Mannoni ve Wallenstein, 1992). Freud’a göre duygular bilinçdışı olamaz (Tamam, 2015). Çünkü dürtü; bedensel uyarılmanın (somatik eksitasyonun) ruhsal (zihinsel) temsilcisidir (Green, 1993). Ve onu ancak; zihin temsilcisi olan düşünceye ya da duyguya bağladığında tanıyabiliriz. Bu nedenle dürtü kendisini bilinç düzeyinde duygular ve düşünceler olarak ifade eder. Dürtüsel enerjinin niceliğinin ve dalgalanmalarının niteliksel ifadesi duygudur (Laplanche, 1973). Andre Green şöyle der: ‘Açıktır ki Freud’un dürtüyü yerleştirdiği bedensel (somatik) temel, kökensel olarak duygu ile bağlantılıdır’ (Green, 1977). Duygu dürtünün zihinsel temsillerindendir. Her temsil, belirli bir miktar duygu ile yüklenebilir. Boşalma eğiliminin düşük ya da yüksek olması duygunun az ya da çok olmasına bağlıdır. İnsanların tüm edimleri, temsillere yüklenmiş duygulardan oluşur. Duygu yükleri, bağlantıda oldukları temsillerin özelliklerine göre değişen seviyelerde istek ve motivasyonun itici gücüdür: ‘Ruhsal yaşam’ dış uyarıların algılanması hariç, tüm ruhsal süreçleri etkinleşen veya ketlenen, birleşen uzlaşmaya giren güçlerin oyunu içine çeker. Kökeninde, tüm bu güçler dürtüsel doğadadırlar, yani organik kökenlidirler ve ruhsal temsilcilerini duygusal olarak yatırım yapılmış tasarımlarda bulurlar’ (Pigman, 1995).

Duygularımızı sıklıkla bedende hissediyoruz. Modern sinir bilim, duyguların bilinçli hale gelmeye sağlayan unsurun bedenduyusal (somatosensorial) geri bildirim olduğunu öne sürer. Duygusal ile bedensel durumlar arasındaki bağlantı, ağır şekilde hayal kırıklığına uğradığımızda “kalbimizin kırılması” örneğinde olduğu gibi duygunun dile getirilişine de yansır. Yapılan araştırmalar, duygusal sistemlerin, kardiyovasküler, kas-iskelet, nöroendokrin ve otonom sinir sistemlerini düzenleyerek çevrede yüzleştığımız meydan okumalara karşı bizi hazırladığını ortaya koymuştur (Levenson, 2003).

Bilinçli duygular sayesinde birey, istemli olarak davranışlarını ayarlamakta böylece çevreye uyum sağlamaktadır. Ocak 2014’de Nummenmaa ve Arkadaşları Finli, İsveçli ve Tayvanlı 701 kişiyle Duyguların Bedensel Haritaları başlıklı araştırmalarında bilgisayar tabanlı topografik öz-bildirim yöntemiyle ilk kez duyguların kültürel açıdan evrensel ancak farklı bedensel bölgeler ile ilişkili olduğunu ortaya koydular. Duygularla ilişkili olan öznel bedensel duyumları açığa çıkarmanın, değişmiş duygusal işleme, otonom aktivite ve beden duyusu bağlantılı depresyon ve anksiyete gibi bozuklukların daha iyi anlaşılmasına katkı sağladılar (Nummenmaa ve diğerleri, 2014). Böylece ilk kez, öznel duygu-ilişkili bedensel duyumları hassas biçimde tanımlayabilen haritalar çıkartıldı. Araştırmacılar altı temel duygudan her biri için ayrı bedensel duyum desenleri bulunduğu, bedensel duyumun duygusal deneyimin çekirdeğinde yer aldığına dair görüşe güçlü bir kanıt sundular. Çalışmanın bulguları, Freud’un yıllar önce öne sürdüğü beden duyumunun duygusal işlemde kritik rol oynadığını öne sürer.

Freud Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme’de dürtülerin dört temel özelliğinden söz eder (Tükel, 2011).

- 1) Dürtü, baskı ve talep yaratan güçtür. Dürtünün itici kuvveti ruhsal enerji miktarı olarak yoğunluğudur ve onun eylem yönünü temsil eder.
- 2) Dürtü bedensel bir bölge ya da organda ortaya çıkarak o bölge ya da organda ki uyarılma sürecini içerir.
- 3) Dürtünün, organdaki uyarılma halini ortadan kaldırmak amaçlı doyum sağlar.
- 4) Canlı veya cansız her şey dürtüyü amacına ulaştırmak için gerekli nesnedir.

Freud, dördüncü temel özelliği şöyle tanımlar: “Bir dürtünün nesnesi dürtünün o söz konusu olduğunda veya onun sayesinde amacına ulaşabildiği şeydir. Başlangıçta dürtüyle ilişkili olmayıp yalnızca doyumunu olanaklı kılmaya özellikle uygun olması nedeniyle ona atanır.” (Freud, 1957, 1986). Bazı kuramcılar Freud’un nesne ile dürtü arasında tesadüfi ilişki olduğuna dair görüşü bazı kuramcılarının eleştirilerine sebep olmuştur. Örneğin; nesne

ilişkileri kuramında dürtünün ya nesneye bağlanmış olduğu ya da esas amacının haz veya doyum almak olmadığı ilişkiye has bir süreç olduğu varsayılmış ya da dürtünün nesne ile değil de ilişkiye bağlı olarak ortaya çıktığı esas alınmıştır (Green ve Urribarri, 2013). Bütünyle dürtüye odaklandığı için Freud'un kuramında nesnenin rolünü ihmal ettiğini belirtir ancak dürtülerin rolünü giderek arka plana itme eğiliminde oldukları ölçüde de nesne ilişkisine dair görüşleri eleştirir: “Bana göre dürtü kavramı, nesneye gönderme yapmadan tek olarak ele alınamaz. Nesne eksikliğiyle dürtüyü ortaya çıkarandır... Dürtü ise kendi adına hedef aldığı ve doyumunu sağlamak için zorunlu olan bir nesneye bağımlıdır... Freud'un dürtüsel doğaya bağladığı ve “organik kökeninin” altını çizdiği güç düşüncesine bağlılığını vurgulamak isterim... İster nesne ilişkisi, kendilik psikolojisi veya özneler arası adını taşıyanlar, tüm modern görüşler ve temel kavramları, Freud'un en önce işaret ettiği gücün bu dinamik boyutundan yoksundurlar.”

Freud'un içgüdü yerine dürtü kelimesini kullanmayı seçmesinin sebebi, kalıtsal yolla öğrenilen türe özgü davranış şemalarının yerine kaynağını öncelikle belirli erojen bölgelerden alan ve zamanla bütünlüğe ulaşan cinselliğin gelişimsel boyutunu dikkate almasındandır (Tunaboğlu-İkiz, 2002). Elbette burada cinsellik sadece cinsel birleşmeye dönük bir dürtünün enerjisi olmasından çok daha geniş kapsamlı ele alınmıştır; libido, yaşamseverliğe dönük tüm ilgilerin enerjisidir (Tamam, 2015, s. 112). Freud'un bu seçimle, insanı içgüdülerle hareket eden hayvansal ve akılsal iki parçaya bölen eski bir metafizik düşünceden kaynaklanan yanılsamayı da sonlandırdığı vurgulanır (Mannoni, 2002).

Psikanalitik kuramda zihinsel işleyişin temelinde dürtüler olduğu için Topografik, Dinamik, Ekonomik, Gelişimsel, Yapısal Kuramların her birinde Dürtü Kuramı'nın belli etkileri ve biçimlendirmeleri vardır. Freud'un bilimsel bir kuram oluştururken sürekli gözden geçirmeyi ve düzeltmeyi ön şart kabul etmesi nedeniyle dürtünün belirtilen dört özelliği (Kaynak, baskı, amaç, nesne) her seferinde korunarak kuramın kendisi üç kez değişmiştir. Önce dürtü kuramının etkilerinin izlendiği diğer kuramlar ve sonrasında yapılan değişimler anlatılacaktır.

2.1.2. Topografik (Bölmesel) Kuram

Bu kuram Freud'un ilk varsayımlarındandır. Ruhsal-Zihinsel aygıttaki her bir öğeyi ve her bir parçayı birbirinden ayırt eder ve belli bir yer içinde belirli konumları var gibi tasarlar. Söz konusu mekânsal tasarlamanın gerçekteki anatomik bölünmeyle ilgisi yoktur(Mannoni, 1992). Bu tasarımda, ruhsal-zihinsel aygıt birbiriyle ilişkili ancak birbirinden tamamen farklı bağımsız işleyişe sahip üç seviyesi vardır: Bilinç, Önbilinç ve Bilinçdışı. İç ve dış dünyadan gelen bilgiler ve canlanan anılar bilincin malzemesini oluştururlar. Zihinsel nitelikleri algılayan bilinç bir duyu organı gibidir: "Önbilinç (veya bilinç) sistemin içeriği, kısmen (bilinçdışı aracılığı ile) dürtüsel yaşamdan ve kısmen de algıdan türemiştir." (Freud, 1957, 1986). Önbilinç, o anda bilinçte yeri olmasa dahi herhangi bir zamanda yer alacak zihinsel malzemelerdir. Bilinç dışından sansür yapısallığı ile ayrılmıştır. Bilinç gibi ön bilince de hâkim olan ikincil süreç düşüncesinde, dürtülerin zihinsel temsilcileri olan anı hatıra ve düşünce kayıtlarlar sabit biçimde dürtü enerjisiyle ilintilendirmiştir. Gerçekli ilkesi bilince ve ön bilince hakim olan ilkedir. Bu ilkeye göre, doyum ve haz itkisi dış koşulların yarattıklarına ve gerçekliğe uygun ötelenir veya yönü çevrilir Bilinçdışının içeriğini yine zihinsel temsilciler; duygu, düşünce, anı, düşünce gibi iç dünya görüngüleri oluşturur." Bilinçdışının çekirdeği yüklerini boşaltmaya çalışan dürtüsel temsilcilerden oluşur; yani istekli etkilerden."(Freud, 1957). Bilinçdışı, haz ilkesine ve birincil süreç düşüncesine tabidir. Haz ilkesi, dış dünyanın dayatmalarına bağlı olarak gerçeklik ilkesinin gelişmesinden önce tüm zihinsel işleve, gelişmesinden sonra bilinçdışı zihinsel işleve egemendir.

Hazsızlık yaratan durumlardan kaçıp hazza yönelmeyi, yani doyum arayışını ifade eder. Bilince ve önbilince hakim olan birincil süreçte, ikincil süreçten farklı olarak dürtü kaynaklı zihinsel enerji bir temsilciden diğer temsilciye kolayca akar. Yer değiştirme ve yoğunlaştırma bu hareketlilikte görülen iki temel mekanizmadır. Birincil süreç, erişkinlikte, en açık haliyle rüyada gözlenebilir. Bu mekânsal tasarlama sonucunda bilinç ile bilinçdışı birbirinden farklı güçlerin barındığı iki yer olmuştur. Aralarındaki çatışma her zaman dürtüsel bir ikicilik çerçevesinde olacaktır.

2.1.3. Dinamik Kuram

Zihinsel görüngüler, dürtüden kaynaklanan güçler çatışması veya güçlerin işbirliği yapması olarak anlandırılır. Tüm kuramsal ve klinik çalışmalar bu görüşü temel alır. Bilinçdışında bulunan “sakıncalı” içeriğin bilince ulaşmasını önleyen bastırma mekanizmasından örnek verilecek olursa, bastırmanın olabilmesi için herşeyden önce birbiriyle çatışan güçlerin varolması gerekir. Ruhsal çatışmanın kökeninde, farklı içsel istek ve arzular vardır (Tura, 2005).

2.1.4. Ekonomik Kuram

Freud, ruhsal enerji devinimine ilişkin kuramına ekonomik yaklaşım adını verir. Kökeni dürtüler olan zihinsel enerjilerin yatırılması, hareketliliği, yoğunluğu gibi değişimleri ve karşıtlıkları inceler. “Dürtü enerjisi yatırımı”, dürtünün, zihinsel bir temsilcisine, bedende herhangi bir bölümde veya bir objeye bağlanması veya bu obje vesilesiyle doyum aramasıdır. Örneğin; bastırma mekanizması düşünüldüğünde, bastırılan malzemeden bir “yatırım” (cathexis) çekilirken, bu malzemenin bilinçdışı kalmasını sağlayacak şekilde bilinçli bir malzemeye “karşı yatırım” (countercathexis) yapılması gerekir (Tura, 2005). Bu sebeple dürtüsel olarak yoğun olan bir enerji varsa zihinsel temsilciyi bilinçdışına sabitlemek için bu temsilciye yapılmış yatırım geri alınmalı bilinçte de bilinçdışı gücü dengeleyerek baskı altına almak için zihinsel temsilci üzerine bilinçli olarak dürtüsel bir yatırım karşı yatırım yapılmalıdır (Freud, 1986). Freud, cinsel dürtünün zihinsel enerjisine “libido” adını verir. Libidonun amacı değişip, objesi de yer değiştirebilir: “Libido, cinsel dürtünün zihindeki dinamik dışavurumudur... Cinsel dürtü nesnesi (yatırımları yer değiştirmesi), hedefi (yüceltme, vb) ve kaynağına (oral,anal vb) bağlı olarak dönüşümler geçirir ve libido bunu belirleyen enerjidir...”. “Yüceltme, nesne libidosunu ilgilendiren bir süreçtir ve dürtünün kendisini cinsel doyumdan başka ve uzak bir amaca yönlmesini içerir. Bu süreçte vurgu cinsellikten uzaklaşmadadır”(Freud, 1914, 1986). Libido, dış dünyadaki nesneye yatırıldığında “nesne libidosu”, egoya yatırıldığında “ego libidosu” veya daha sonra söyleneceği gibi “narsisistik libido” adını alır(Freud, 1926, 1986). Freud, libidinal enerjinin sınırsız olmadığını vurgulayarak egonun denetimindeki enerjinin ekonomisini tahterevallinin işleyişine benzetir: Libidinal enerji nesneye yatırılrsa nesne-libidosu artacak, ego libidosu

azalacak, yatırımda egoya kayma olursa nesne libidosu azalacaktır (Tamam, 2015).

2.1.5. Gelişimsel Kuram (Psikoseksüel Gelişim Kuramı)

Freud, 1905-1924 yılları arasında çocukluk cinselliği konusuna eğilerek psikoseksüel gelişim kuramını oluşturur. Gelişimsel kuram, libidinal yapılanmayı resmettiği gibi ergenlikte ikinci genital evreye erişinceye dek, çocuğun geçirdiği gelişimsel süreçleri tanımlar. Freud, çocukluk cinselliğinin epigenetik olarak birer birer açılan bu evrelerden geçilerek ulaşılan erişkin kişiliğinin hem psikopatolojik hem de sağlıklı yönlerini belirlediğini öne sürer. Kaynaklandığı organa özgü olarak belirlenen ve cinsel dürtünün yerdeğiştirmesiyle birbirinden ayrılan psikoseksüel gelişim evreleri arasında keskin sınırlar yoktur. Bu “libidinal evreler”, oral, anal, fallik-ödüpal, gizil ve genital diye adlandırılır: ilk üçü topluca preödüpal dönemi oluşturur. Çocukluk cinselliği döneminde, doyumu sağlayan organ ön plandadır. Libidinal uyarım sırasıyla ağız-dudaklar, anüs ve genitaler odağında yoğunlaşır. Bu “erotojenik bölgeler” ağza alma, emme, çiğneme, dışkıyı bırakma veya tutma, genitaleri elleme (çocuksu mastürbasyon) gibi eylemlerin ortaya çıkmasına neden olan dürtülerin kaynağıdır (Özçürümez, 2011). Dürtü henüz nesnelere yönelmemiş, dürtünün nesnesi önem kazanmamıştır. Bu nedenle çocukluk cinselliği otoerotik olarak adlandırılır. Örneğin; beslenme gereksiniminden tabakala-şarak ayrılan meme emme yani oral doyum sağlarken libidinal nesne değil emme görevini gerçekleştiren yani ağızı önemlidir. Gelişim kuramı, odağını libidinal evrelerin ve onlara karşılık gelen dürtü baskılarının oluşturduğu bir dürtü kuramıdır (Tamam, 2015).

2.1.6. Yapısal Kuram

Freud’un temel kişilik kuramı olarak kabul edilir. Şematik görünmesine karşın pek çok karmaşık zihinsel durumu anlaşılır kılar. Zihinsel yapının İd, ego, süperego olarak üç farklı düzeyi vardır. İd, kişiliğin dürtü merkezi, dürtüsel enerjinin kaynağıdır. İd varlığı altında toplanan dürtüler ruhsal aygıtın ayrılmaz bir parçasıdır. Egonun görevi idin talep ettiği dürtüsel arzuları çevre koşullarına uygun olarak oluşan çatışmaları düzenlemeye, hem id ile süperego arasında uzlaşma sağlamaya, hem de id’in olduğu kadar süper

egonun da taleplerini karşılamaya çalışır. Aynı zamanda kendi özel işlevleri de olan bir alt birimdir (Tamam, 2015).

2.1.7. Birinci Dürtü Kuramı

Freud, Cinsellik Üzerine Üç Deneme’de insan cinselliğinin çeşitlerini ve cinsel sapıklıkları ele alır. Birinci Dürtü Kuramı’nı bu olguların açıklanması zeminine oturtur (Tura, 2011). İnsan cinselliğinin sunduğu çeşitliliği ifade edebilmek için cinsel dürtülerin yöneldiği nesnelerin doğuştan, içgüdüsel olarak belirlenmediğini, daha sonra yaşanan haz-hazsızlık deneyimleri doğrultusunda şekillendiğini ileri sunar. Daha önce belirtildiği gibi, dürtü bir nesne düşlemine ya da nesneye bağlanmamıştır. Doyumu sağlayan nesnenin kişi ya da herhangi bir şey olma durumu vardır. Bebeğin ilk doyum deneyimi, herhangi zihinsel bir temsili olmayan nesnenin bebeğe verilmesi ile başlar. Doyum yaşantısı üzerine bebek bu yaşantısında artık her şeyi bir nesneyle imge/algi olarak ilişkilendirmeye başlar. Bu sebeple de nesneler bireyselleşme ile özelleşir ve eğilimi sabitleşmeye başlar. Birinci Dürtü Kuramı’nda dürtünün kaynağı, açlık, susuzluk, cinsellik gibi biyolojik gereksinimler; hedefi, hazsızlık yaratan gerilimden kaçma veya haz arayışı (haz ilkesi) ; nesnesi, önceden belirlenmemiş ilişki ürünü olan zihinsel temsillerdir.

Freud, dürtüsel yaşantının çocuğun dünyaya gelişiyle birlikte başladığını çocukluktan başlayan cinsellik gelişiminin karmaşık unsurlar içerdiğini açıklar. Çocukluk döneminde öğrenilmeye başlayan hazzın bedeninin tümünü kapsamadığını, bedenin çeşitli bölgelerinde kısmi olarak yaşandığını belirtir (Tamam, 2002). Oto-erotik olarak nitelendirdiği bu dönemlerde önce ağız, ardından anal bölge ve genital organları ‘erojen’ olarak adlandırır. Çocuk bu bölgelerdeki cinsel hazzı kısmi olarak hisseder. Her bir organın, arzu ve hazzı vermesinin yanı sıra bireyin dış dünyada kendisini ortaya koymasını ve dış dünyaya karşı korunmasını da sağlayan etkinlikleri vardır. Örneğin; oral dönemde bebek, ağız ile erotik bir haz alırken aynı zamanda ağız, bebeğin beslemesini ve hayatta kalmasını sağlar. Haz sağlayan bir bölge aynı zamanda kendini koruma işlevi görmektedir. Ergenlik döneminin sonunda kısmi hazlar yerini cinsel hazzın bedende bütün olarak yaşanmasına ve üremeye bırakır. Bu düşünceler, 1910 yılına dek, cinsel dürtüler ile egonun

kendini korumaya yönelik dürtülerinin karşı karşıya getirildiği(kendini koruma dürtüsü X cinsel dürtü) bir dönemi kapsar (Tamam, 2015).

2.1.8. İkinci Dürtü Kuramı

Freud'un zaman içinde oto-erotizm kelimesi yerine narsisizm koyduğunu görürüz. 1914 yılında narsisizmin keşfedilmesiyle birlikte dürtü kuramında önemli değişikliklere gider. Gelineen noktada ruhsal çatışma artık ego libidosu ile nesne libidosu arasındadır. Hayatın başında iki önemli nesne vardır, anne ve kendilik. Dayanak kavramı, kişinin sevgi nesnelerini seçmek için kendini koruma dürtülerine dayanma ile açıklanır: Anne hem besleyen hem de sevilen bir nesnedir. Buradaki çatışma, nesnelerle olan ilişkilerimizin temelinde yatan kayıp korkusunun kökenidir: Hem narsisistik hazzı (egoya libidinal yatırım) hem de nesnelerle ilişkileri (nesneye libidinal yatırım) sürdürmek, heyecan ve endişe verici durumun kaynağıdır (Tamam, 2015).

2.1.9. Üçüncü Dürtü Kuramı

Freud 1920 yılında Haz İlkesinin Ötesinde yapıtıyla saldırganlığı dürtü kuramının merkezine yerleştirerek psikanalitik düşünde yeni bir boyut açar. Artık çatışmanın odağında yalnız cinsellik değil saldırganlık da bulunmaktadır. Çatışma, cinsel dürtüler ile gerçeklik yönelimli kendini koruma dürtüleri arasında değil, haz ve kendini koruma dürtüsü ile hazzsızlık ve acı verici deneyimleri yineleme dürtüsü arasındadır. İnsanın mücadelesi hazzı yasaklayan dış gerçeklikle değildir; gerçeklik ve haz uyum içinde ve insandan yana olsa da iç dünyada kendiliğin farklı yanları arasında çatışma sürmektedir. Tüm dürtüsel doyumların son noktada aslında yaşam ve ölümle sonlandığını belirtir (Freud, 1948). Yaşam dürtüsü (Eros), cinsel dürtüyle ego dürtülerinin birleştirilmesiyle oluşur: Organizma dışında cinsel dürtü, içindeyse hayatı zenginleştirmek, daha büyük birlikler kurmak sürdürmek üzere insana gerekli enerjiyi sağlayan nitelikler (Tunaboğlu-İkiz, 2002). Diğer yandan ölüm dürtüsü (Thanatos) organizmanın dışında nesneye yönelik saldırganlık (agresyon) ortaya çıkan organizmada sürekli bir sakinlik ve hareketsizlik duygusu arayışıdır. Egonun tüm sıkıntılarından kurtulmasını ister, yıkıcılık bu dinginliği sağlayan tek yok olarak görülmektedir. Ölüm

dürtüsü tüm gerilimlerin sıfırlanmasını hedeflediği için Nirvana İlkesi veya Süreklilik İlkesiyle birlikte değerlendirilir (Tamam, 2015).

2.2. Dürtüsellik

Ruhsal bozuklukların yaşamımızın her alanında olan etkisi gözlenmekte ve bu bozukluklarla ilgili tedavi arayışını gerektirmektedir. Günümüzde sınıflandırma sistemlerinde yer alan çok sayıda ruhsal bozuklukla ilgili yeterince araştırma bulunmamaktadır. Gözlenen hastalığın sık karşılaşılmaması ile de ilgili olabilir. Son 20-30 yıl içerisinde psikiyatri alanında çalışan araştırmacıların fazlaca çalışmalar yaparak toplum sağlığına etkisi olan hastalıklar üzerine yeni bilgiyi alan yazına kazandırmaktadır. Dürtüsellik bir kişilik özelliği aynı zamanda da bir davranış modelidir. Aşırı ve kontrolsüz dışa vurulan dürtüsellik ise aşırı ve dürtü kontrol bozuklukları olarak değerlendirilir. Dürtü kontrol bozuklukları 19. Yüzyıl sonlarından itibaren araştırmacıların ilgisini çekerek araştırmaya konu olmuş, ancak olgu sayısının azlığı nedeniyle kısaca üstünde durulmuştur. 20. Yüzyılın ortalarına kadar dürtü ve dürtüsellikğin nedenlerine ilişkin değerlendirmeler o dönemdeki diğer birçok bozuklukta olduğu gibi psikodinamik yorumlar ile sınırlı kalmıştır.

Alanyazın taratıldığında 1900'lü yılların sonlarına doğru dürtü kontrol bozukluklarıyla ilgili ilk çağdaş tanımlayıcı çalışmaların ortaya çıktığı görülmektedir. Son yıllarda ulusal ve uluslararası araştırmalarda sıklıkla karşılaşılan tanı grupları içinde dürtü kontrol bozukluğunun da yer vurgulanarak bu sonuçlar doğrulanmıştır. Özellikle henüz hiçbir başlık altında gruplandırılmamış olan ya da önceleri kısaca söz edilen kompulsif alışveriş, internet bağımlılığı, kompulsif seks bağımlılığı gibi bozukluklar psikiyatri literatüründe yerini almıştır. Çeşitli nedenlerle dürtü kontrol bozuklukları başlığı altında yer almayan dikkat eksikliği, hiperaktivite bozuklukları gibi bozuklukların bu özelliklerine uygun başlıklarda yer alması halinde bu öngörünün gerçeğe dönüşeceği varsayılmaktadır. Kişinin kendisine veya çevresine zararı dokunabilecek zararlı bir dürtüye engel olamaması sıklıkla karşılaşılan klinik bir durumdur (Yazıcı ve Yazıcı, 2010). Dürtüsellik birçok psikiyatrik ve nörolojik bozukluğun ana bileşeni olup, çok boyutlu bir kavramdır (Horn vd. , 2003) .

Günümüzde de dürtüsellik tanımlama çabaları hala devam etmektedir (Arce ve Santisteban, 2016). Dürtüsellikle ilgili tanımlamalar oldukça fazladır. Bazı tanımlamalarda dürtüsellik öncesinde düşünmeden veya bilinçli bir karar alma amacı olmadan ivedi harekete geçme; gereğince düşünmeksizin davranış modeli sergilemek ve benzer yetenek ve bilgi sahibi olanlardan daha az düşünerek davranma yatkınlığı olarak tanımlanmıştır (Moeller vd., 2001). Bu kişilerde gözlenen o ki, tepkiyi geciktirme, hızlı bilgi işlenmesi, yenilik arayışı ve hazzı ötelemeye yetersizlik vardır. Kişilik özelliği olarak dürtüsellik, insan yaşamının hemen hemen pek çok alanlarını etkileme potansiyeli bulunan uyum sağlamayı kolaylaştıran bir özelliktir (Yargıç vd. , 2011). Eysenck ve Eysenck (1977) dürtüsellik üç boyutta ele alınmasını uygun olacağını belirtir. Risk alma, zihni çabuk toparlayamama ve plan yapmada yetersizlik ile ilişkilendirmiştir. Bunlar; dışa dönüklük (extraversiyon) nörotisizm ve psikotisizmdir (Moeller vd. , 2001). Patton ve diğerleri (1995) ise dürtüsellik motor aktivasyon, dikkat ve plan eksikliği olarak üç ayrı bölümde değerlendirmeyi uygun görmüşlerdir. Dürtüsellik, ölçülebilir bir davranış özelliğidir. Sabırsızlık, dikkatsizlik, risk alma, heyecan ve haz arama, dışa dönüklük gibi çeşitli şekillerde karşılaşılabileceğimiz bir durumdur (Hollander ve Evers, 2001). Dürtüsellik işlevsel olan ve işlevsel olmayan olarak iki farklı başlık altında incelenebilir. Diğer insanlara göre daha az düşünerek hareket etme eğilimi, işlevsel olmayan dürtüselliktir. Uygun durum ya da ortamlarda diğerlerine göre ve olması gerekenden daha az düşünme ise işlevsel dürtüselliktir (Evenden, 1999a). Whiteside ve Lynam (2001) dürtüsellik dört farklı boyuta ayırmıştır. Bunlar; sıkışıklık, tasarlama eksikliği, sebatsızlık ve heyecan arama boyutlarıdır. Hız tutkusu, yüksek seks arzusu, çevresel ve bireysel ziyaana sebep olma gibi durumlarla karşılaşılmakta davranışsal yönden dürtüsellik, büyük ve gecikmiş ödüllerden çok, küçük ve direkt ödülleri büyük ve gecikmiş cezaların seçildiği yaygın bir eylem türüdür. Genellikle, ansızın olan risk faktörü barındıran uygunsuz haller ve çoğunlukla tercih edilmeyen sonuçlara sebep olan davranışlar için kullanılır (Klinterberg vd., 2004; Evenden, 1999b; Ainslie, 1975; Ho vd., 1998). Dürtüsel davranışlar her zaman uyuma yönelik olmayan davranışlar değildir. Bazen,

hızlı yanıtlar vermek ve beklenmedik fırsatları avantaja çevirmek gibi durumlarda dürtüsellik fayda sağlayabilir (Bevilaqua & Goldman, 2013).

Birçok hastalığın içinde yer alan tanı ölçütü olarak dürtüsellik, çocuk ve erişkinlerde farklı gruplarda bulunmaktadır. Ayrıca, dürtüsellikle karakterize edilmiş ruhsal bozukluklarda da kullanılmaktadır (Garland & Hallahan, 2006). Çocuklarda dürtüsellik daha çok dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ve davranım bozuklukları ile anlamlandırılırken, yetişkinlerde ise kişilik bozuklukları, yeme bozuklukları, başta bipolar bozukluk olmak üzere duygudurum bozuklukları, şizofreni, madde kullanım bozuklukları gibi birçok ruhsal bozukluk da görülebilir. Ancak, dürtüsellüğün rolü bu hastalıklarda yeteri kadar çalışılmamıştır (Moeller vd. , 2001a). Ayrıca, dürtüsellik eylemi özkıyım davranışı, madde kötüye kullanımı gibi farklı davranışsal problemlerle de sonuçlanabilir (Swann vd. , 2007).

Araştırmalar dürtüsellüğün şiddet oluşumunda etkisi olan bir değişken olduğunu göstermektedir (Barrett, E. L. 2011).

Barrett' e (2011) göre şiddet; kontrol eksikliği ya da dürtüsel kaynaklar nedeniyle olmakta ve dürtüsellik düzeyi yükseldikçe saldırganlık dürtüsünü kontrol etmesi azalmaktadır.

Dürtüsellüğü davranışsal olarak ölçümleyen başka bir araştırma ile de bu varsayım desteklenmiştir (Lane, S. Vd. 2000).

Baska bir bulgu sonucunda da dürtüsellik düzeyinin yüksekliği yüksek şiddet ile ilişkilendirilmiştir (Exline, J. J.Vd. 2011).

Başka bir araştırma sonuçlarına göre dürtüsellik arttıkça dışa dönüklük yüksek; vicadanlı olma durmunu ise düşük çıkmaktadır.

Güvenilir olma, toplumsal olma, maceraperest olma, hevesli tutumlar sergilemeye yatkınlık ve risk alma gibi durumlar dışa dönüklük ile ilişkilendirilir (Eysenck, 1990).

Diğer taraftan da kendini kontrol etme konusunda zayıflık, patavatsızlık ve kaçınmalarında azlık durumu düşük vicdanlı olma ile doğrusallık gösterir (Brunas-Wagstaff, 1995).

Vicdan azlığı olan kişilerin düzensiz olduğu ve dışa dönüklüğün fonksiyonel dürtüsellikle ilişkili olduğu yapılan amprik çalışmalarla saptanmıştır. Ayrıca Bilinçlilik seviyesi düştükçe de disfonksiyonel dürtüsellik arttığı da bulgu sonuçları içerisinde yer almaktadır (Chico, E. Vd 2003).

Tüm bu tanımlamalara rağmen, hangi boyutlardaki dürtüsellik patolojik olarak tanımlanmalıdır ya da dürtüsellik tek ve kapsamlı olarak anlatılmasına ilişkin konu net değildir.

2.2.1. Dürtüsellik Demografik Özelliklerle İlişkisi

Yapılan bazı araştırmalarda dürtüsellik; cinsiyet, eğitim, zeka düzeyi, doğum zamanı gibi bazı demografik özelliklerle ilişkili olduğu gözlenmiştir. Cinsiyetler arasındaki farklılıkların dürtüsellik dışa vurumuna etkisi araştırıldığında; dışa dönük, saldırgan dürtüsel davranışların erkeklerde; içe dönük, saldırgan olmayan davranışların kadınlarda daha sık olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyetler arasındaki bu farklılığa; genetik faktörler, hormonal (testosteron) veya serotonin ve vazopresin gibi diğer peptitlerin neden olabileceği düşünülmüştür(Hollander & Stein, 2006). Kış aylarında doğanların; heyecan arama, dürtüsellik ve cinsel karmaşa gibi risk ilişkili davranışları daha yüksek oranlarda gösterdiği hipotezi değerlendirilmiş; sadece “heyecan arama” için bu hipotez desteklenmiştir(Eisenberg vd, 2010). Çocuklarda dürtüsellik arttıkça, akademik başarının düştüğü saptanmıştır (Spinella, 2004).

Yapılan araştırmalarda dürtüsellik erkeklerde kadınlara göre yaygınlık oranı 3 kat daha fazla gözlemlenmekte olup bu durum erkek beynindeki frontal bölgenin daha zayıf çalışmasına ve omurilik sıvısındaki depominin kadınlara göre daha düşük olması ile açıklanmaktadır (Yazıcı ve Yazıcı, 2010).

2.3. Kişiler Arası İletişim

İletişim, kişiler arası duygu düşünce ve bilgilerin alışverişi hedeflenerek yapılandırılmış ilişkiler sistemidir. Başka bir ifadeyle bilgi, birikim, duygu ve düşünceleri paylaşılacak ve aynı zamanda da, kişi ve grupların davranış ve tutumlarını etkilemeye yönelik eylemler bütünüdür.

Bununla birlikte iletişim, kişilerin “amaçsız etkileşimlerinden, duygusal ya da bilişsel bir etki oluşturmak amacıyla bir davranışın sebebi olarak iletilmek istenen mesajın kaynaktan hedefe bilinçli aktarımıdır” (Danziger, 2013). Bu aktarım, kişinin kendi varoluşunu, beklenti ve isteklerini ifade etmesi olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda “ilişkileri yaratma, sürdürme ve bazen de ortadan kaldırmanın yoludur” (Berko vd., 2001).

İletişim kelimesi Teremholm ve Jensen’a göre, insanların kolektif olarak toplumsal gerçekliği yaratıp düzenledikleri bir süreç; Rogers ve Kincaid’e göre katılımcıların yarattıkları bilgileri birlikte anlamak hedefiyle birbirleri ile paylaşma sürecidir (Mutlu, 2004, s.139). Shannon ve Waeaver iletişimi “bir aklın başkasını etkilediği tüm işlemler” (Usluata, 1994, s.11) şeklinde ifade etmektedir. Zıllıoğlu, iletişimi “duyguların, düşüncelerin ve bilgilerin aktarılma süreci” (Zıllıoğlu, 1993, s. 5) olarak ifade etmektedir. Oskay iletişim kavramını “kişilerin kendi dünyalarına ve yaşantılarına ait nesne, durum, olay, olgu ve deneyimleri paylaşması ve bu kişilerin oluşturduğu topluluk içinde sergilenen davranış ve tutumların genel bildirimleridir” biçiminde daha detaylı anlatmaktadır (Oskay, 1992, s.15).

Charles Cooley’e göre “İletişim, kişilerin ilişkileri ile var edip geliştirdikleri sistemler bütünüdür. İnsan ilişkilerinin varolduğu sistemler beyin içerisindeki tüm simge ve sembollerini gerekli yerlere iletme ve koruma biçimleridir” (Erdoğan, 2002, s. 22).

TDK Sözlüğü’nde iletişim “kişilerin; an, anı, deneyim, duygu ve düşüncelerini çeşitli yollarla diğer kişilere iletme isteği bildirim, haberleşme durumdur (TDK, 1983, s. 578). İletişim ile ilgili yapılan araştırmalar arttıkça; tanımlara her geçen gün bir yenisi eklenmektedir.

2.3.1. Kişiler Arası İlişkiler: Kuramsal Yaklaşım ve Modeller

'Kişiler arası ilişkiler' kavramı sosyal psikologlar tarafından 'kişiler arası çekicilik' kavramı altında kullanılmış ve sosyal psikologların temel çalışma konuları arasında yer almaktadır. Bu sebeple de kişiler arası iletişimi anlamak ve kavramsallaştırmak adına pek çok kuram geliştirilmiştir. Harry Stuck Sullivan, psikoloji alanı içerisinde kişiler arası ilişkiler kavramını ilk olarak ele alanlardandır. Bir kişilik kuramcısı olan Sullivan kişiliğin; yalnızca kişiler arası ilişkilerin incelenerek anlaşılabilirliğini vurgulamıştır (Burger, 2006).

Sullivan'a göre güvensizlik ve kaygıya sebep olan temel sebep zayıf toplumsal ilişkilerdir. Anne-çocuk etkileşimini ayrı bir önemli bulmakta olup bebeği ile iletişimde olan anne gergin ise bu gerginliğin bebeğe de yansıdığını belirtmektedir. Bu kaygı ile nasıl baş edeceğini bilmeyen bebeğin ise zaman içinde kaygılarını azaltmak için arayışa geçeceğini vurgulamaktadır. Seçici dikkatsizlik bu yöntemlerden biridir. Bebek bu yöntem ile kaygı yaratan durumu görmezden gelerek reddeder. Bu süreçler ile insanlar kendileri hem de iletişimde oldukları ile ilgili zihinsel imgeler oluşturmaya başlarlar. Bu kişileştirmeler ise kişiler arası iletişimlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Örnek vermek gerekirse babasını otoriteyi temsil eden sert bir kişi olarak kişileştiren birey öğretmen, polis ya da patronları ile olan ilişkilerinde babasının davranışlarını beklemektedir. Bu durum ise kişiler arası ilişkilerin bozulmasına neden olmaktadır (Yanbastı, 1996).

Kişiler arası ilişkileri inceleyen kuramlardan bazıları, Huessman ve Levinger'in Çoğalan Değiş Tokuş Kuramı (1976), Hakkaniyet Kuramı, Homans'ın Toplumsal Değiş Tokuş Kuramı (1961), Byrne'in Tutum Benzerliği ve Kişiler arası Çekicilik Kuramı (1974), Lott ve Lott'un Klasik Şartlanmaya Dayanan Kuramı (1960) ve Thibaut ve Kalley'nin Değiş Tokuş Kuramı sayılabilir.

Bu kuramlardan Thibaut ve Kelly'nin Değiş Tokuş kuramı, duygusal ilişkiler ve evlilik ilişkilerinin incelenmesi amacıyla kullanılmaktadır (Goud, 2005).

Bütün insan ilişkilerinin ödül-bedel analizi ile alternatiflerin karşılaştırılmasına göre şekillendiğini ileri sürmektedir. Ödül, bedel, çıktı, karşılaştırma düzeyi ve seçenekleri kıyaslama düzeyi bu kuramın başlıca kavramları arasında yer almaktadır.

Ödül, bir ilişki sırasında yaşanan memnuniyet ve yaşanan zevk olarak tanımlanır. Bedel o ilişki için harcanan zaman ve enerji, çıktı ise ilişkide elde edilen ödüllerden ilişkiye harcanan zaman ve enerji çıkarıldığında ortaya çıkan sonuçtur. Karşılaştırma Düzeyi, kişilerin gözlemleri geçmiş tecrübeleri ve toplumsal normlara göre şekil almaktadır. Seçenekleri Kıyaslama Düzeyi ise subjektif olarak bireysel standartların değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Bu kurama göre birey, şu anki ilişkisinden aldığı sonuçları (çıktıları) karşılaştırma düzeyi ile mukayese ederek ilişkiyi değerlendirir ve bu sonuçlar karşılaştırma düzeyinin üstünde olması bireyin ilişkiden doyum sağladığını ve ilişkiyi sürdürme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu kuramın en önemli sorunlarından biri ödül ve bedel kavramlarının kişiden kişiye değişmesi ve hatta bu kavramların aynı kişi için bile zaman değişimine bağlı olarak farklılık göstermesidir (Hortaçsu, 1997).

2.3.2. Kişiler Arası İletişim Sürecinde Kaynak ve Özellikleri

İletişim süreci, duygu, düşünce, fikir ve vb mesajlar aktarımı ile kaynak tarafından başlatılmaktadır. Kaynak; seçip ürettiği, algılayıp düşündüğü, anlamlandırıp yorumladığı mesajını anlamlı simgeler aracılığıyla kodlayarak belirli bir kod sistemi dâhilinde gönderir. Bu kod sistemi; kelimeler, rakamlar, beden hareketleri, mimik ya da işaret gibi sembol ve yöntemlerden oluşabilir (Gürüz ve Eğinli, 2018). Etkili bir iletişimin başlayabilmesi ve devam edebilmesi ya da edememesi, kaynağın özelliklerine bağlıdır. Mesaj kodlamasında olası bir yanlışlık ya da eksik kodlama iletişimin istenen şekilde gerçekleşmemesine sebep olmaktadır (Erdoğan, 1991).

Bu temel niteliklere ilaveten, başka kaynağın iletişimde başarılı olması için aşağıdaki özelliklere de bağlıdır (Kağıtçıbaşı, 1996; Oskay, 1992; Yatkın, 2003).

2.3.2.1. Güvenilirlik

İletişimi başlatan kişinin güvenilir olması, mesajının dikkate alınması açısından önemlidir. Güvenirlik aynı zamanda dürüstlük özelliğini de içermelidir. Kaynağın ilettiği mesaj konusunda uzman olması önemlidir.

2.3.2.2. İletişim Becerisi

Sözle verilecek mesajlarda, sözcük hazinesi, uyumlu söz dizimi, araca uygun mesaj kodlaması ve süreç içindeki birçok faktör önemlidir.

2.3.2.3. Sevilmek

İletişim kaynağının sevilen kişi olması ilettiği mesajların benimsenmesinde etkili faktörlerdendir.

2.3.2.4. Saygınlık

Alicının kaynağa saygı göstermesi ve kaynağın saygın olması kaynağın aktardığı konuda uzman olması ile ilişkilidir.

2.3.2.5. Kaynağın Fiziki Görünümü

Görünüş, kişinin fizik yapısıyla kılık kıyafetinin bütünü olarak algılanır, kaynağın fiziki görünümü hem kendisine duyduğu güvenin göstergesi hem de hedefe verdiği önemin göstergesidir.

2.3.2.6. Empati Yeteneği

Empati, insanların neyi nasıl anladıklarını ve yorumladıklarını kendi görüşlerine ait gerçekliğe bağlı kalarak anlama yetisi olup mesajın etkinliği üzerinde rol oynayan diğer önemli unsurdur.

2.3.2.7. Eğitim Seviyesi

Kaynağın eğitim seviyesi mesajların oluşturulması, sunulması ve hedef kitleden gelen geri dönüşün gözden geçirilmesi aşamalarında etkindir.

2.3.2.8. Çevresel, Toplumsal ve Kültürel Öğeler

Kişilerin toplum içindeki çevresel, toplumsal, ekonomik ve kültürel rolleri, konumları, saygınlığı kurdukları iletişimlerde aktif rol oynamaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2018).

2.3.2.9. Cinsiyet

Hem kaynağın, hem alıcının davranışlarını belirlemesi ve değiştirmesi açısından cinsiyet, kişiler arası iletişimde en temel unsurlardan birisidir. Bunun ana nedenlerinden birisi, doğumdan itibaren kız ve erkek çocuklarının farklı yetiştirilmesidir. Kadınlar ilgi göstermeye, açık davranmaya ve işbirliğine hazır olarak yetiştirilirken; erkekler amaç yönelimli konuşmaya yönelik yetiştirilmektedirler. İletişim alanında yapılan araştırmalarda kadın ve erkeklerin yetiştirilme tarzlarına göre ilişki kurdukları gözlenmiştir. Örneğin, kadınlar kişiler arası iletişimde erkeklerden daha fazla kendini açar, kendisine ait duygu ve düşüncelerinden daha fazla bahsederler. Erkekler ise ilişkilerinde kendileri dışındaki konulardan (iş, politika, spor vb.) konuşmayı tercih ederler. Ayrıca erkekler yakınlığı, arkadaş ilişkilerinin kalitesi ile ilgili önemli bir etmen olarak görmezler.

2.4. Kişiler Arası İletişim Sürecinde Kaynağın Kişilik Özelliklerinin Etkisi

Kaynağın kişiliği iletişim sürecindeki en önemli faktördür. Kişilik, kaynağın kendisine ait düşünceleri, iletişimi kendisine özgü biçimde oluşturmasını sağlar. Kişilerin toplumsal norm ve değerleri ile farklı konulara ilişkin tutumları iletişim sürecine doğrudan yansır (Kaya, 2018). Kişilik özelliklerini sınıflandırabilmek için uzun yıllar araştırmalar yapılmış, bu araştırmalar sonucu tam uyum yakalanmamakla beraber çoğu araştırmacı kişilik özelliklerini “Nevrotiklik”, “Dışa dönüklük”, “Açıklık”, “Uyumluluk” ve “Öz disiplin” olarak sınıflandırılan “Büyük Beşli” sınıflandırmasını dikkate almayı uygun bulmuşlardır (Burger, 2006). Nevrotik özellikleri olan kişiler kişiler arası etkileşimlerde olayların negatif yönlerine odaklanarak ilişkileri zedeleyen etkiler yaratmaktadırlar (Telman, 2009). Dışadönüklüğün diğer ucunda yer alan içedönüklük ise kişiler arası iletişimin başlangıcında sorunlara neden olabilmektedir. Açıklık boyutu, yeni deneyimler için esnek olmak anlamına gelirken; kişilerin açıklık boyutu düşük olduğunda mevcut

iletişimleri haricinde yeni ilişkiler kurarken daha negatif tutumlar sergileyebilmektedirler. Uyumluluk boyutu yüksek olan kişiler ise; güvenilir, yardımsever ve şefkatli olarak nitelendirilebilmektedir. Bu da kişiler arası iletişimi sürdürmekte büyük etkendir. Uyumluluğu düşük olan insanlar ise çıkarları için rahatlıkla kavga edebildikleri için sosyal iletişimin uyumluluk düzeyi yüksek insanlara göre daha zayıf olduğu söylenbilir. Beşinci boyut olan öz disiplinin düşük olması; kontrolsüzlük, disiplinsizlik ve dikkatsizlik gibi sorunlara yol atığından, kişiler arası iletişimde sorunlara neden olabilmektedir (Burger, 2006).

Tüm bu kişilik özelliklerinin yanı sıra kişilerin birbirleri ile iletişim kurarlarken benimsedikleri güvengen, boyun eğici ve saldırgan davranışlar da kişiler arası iletişim de önemli rol oynamaktadır.

Kişiler arası ilişkiler ve iletişim yaşamın en önemli parçalarından olup yaşama ait pek çok gereksinimi karşılamak için diğer bireylerle ilişki kurmak gerekir. Kurulan ilişki ve iletişim ne kadar sağlıklı ise ise yaşam üzerindeki katkısı o derece fazladır.

2.4.1. Gvengenlik

Sağlıklı ilişkiler ve iletişim kurmak insan davranışlarının karmaşıklığına bağlı olmakla beraber kişinin mizacı, yetiştirilme tarzı, huyu, karakter özellikleri önemli etkenler arasındadır.

Gvengenlik; başkalarını hor görmeden ve onların haklarını yadsımsızın kendi haklarını koruyabilmek adına geliştirilen kişiler arası ilişki kurma şeklidir. Bu tanım kapsamında insanların ilişkilerinde eşit, karşılıklı saygı ve değerin esas olduğu ilişki biçimidir (Bacanlı, 1999).

Ancak bir kavram; kişiler arası iletişimi geliştirmek anlamında ön plana çıkmaktadır ki o da sosyal beceriler kavramıdır. Bireyler ne kadar sosyal beceriye sahipse o kadar sağlıklı iletişim kurabilir.

Sosyal becerileri gruplandırmak gerekirse:

- ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri,
- grupta bir işi yürütme becerileri,
- duygulara yönelik beceriler,
- saldırgan davranışlarla başa çıkmaya yönelik beceriler,
- stres durumlarıyla başa çıkmaya yönelik beceriler,
- plan yapma ve problem çözme becerileri olarak gruplandırılabilir (Akkök, 1999).

Görüldüğü üzere sosyal beceriler pek çok beceriyi kapsamakta ve genel olarak kişinin kendini ifade etmesine bağlı becerilerdir.

Alanyazın taramasına bakıldığında bireyin kendini uygun şekilde ifade etmesini anlatan İngilizcesi 'assertiveness' olan kavram dilimizde güvengencilik olarak tanımlanmıştır. Genel bir ifade ile tanımlamak gerekirse bireyin açık ve dürüst olarak kendini ifade etmesidir.

Güvengencilik kavramı, psikoloji ve iletişim alanında farklı bağlamlarda ele alınmakta bazı yayınlarda çatışma durumu ve stresle başa çıkma bağlamında ele alınmıştır. Bu çerçevede de stresle başa çıkma yolları çevreyi değiştirmek ve kendini değiştirmek olarak 2 katagoriye indirgenmiştir. Bireyin çevresini değiştirmesi için ise güvengencilik, geri çekilme ya da uzlaşma gibi yolları vardır. Bu sebeple güvengencilik başarı şansı yüksek durumlarda strese sebep olan durumun kendisini değiştirmeye yönelik girişimleri içermektedir(Duffy ve Atwater, 2002).

Güvengencilik ile ilgili çalışmalar iki araştırmacının (Joseph Wolpe, Andrew Salter) çalışmaları ile anlamlandırılmaya başlanmıştır. Bu araştırmacılardan biri güvengencilik kavramını ilk kez kullanan Joseph Wolpe tur. Hastalarının güvengencilik becerilerini geliştirmeleri adına tepki şartlandırma prosedürleri hazırlamış, kişiler arası kaygı ve korku kaynaklı güvengenciliklerini ketleyen hastaları için ise karşıt koşullama ilkelerini klinik olarak uygulamıştır.

Karşıt koşullama terapistlerin hastalarında bulunan korku ve kaygıyı sistematik duyarsızlaştırmak için kullandıkları teknik olup bu sayede hastalar öğrenilmiş tepkileri daha sağlıklı duygusal alışkanlıklarla değiştirmelerini kolaylaştırmaktadır(Waters, 1998).

Andrew Salter, güvengenlik konusunda yapılan araştırmalara öncülük eden diğer isimdir. Salter güvengenlik terimini; aşırı derecede kontrollü olan, düşünce ve gereksinimlerini ifade etme ve doyurma konusunda yetersizlik taşıyan 'ketlenmiş kişilik' olarak adlandırdığı kişiler üzerine temellendirmiştir. Salter'e göre uyarılma ve ketlenme süreçlerini dengeleyen olup bu durumda hem davranışları üzerinde kontrolü olma, hem doğrudan, hem duygusal açıdan özgür ve çevre şartlarına göre davranabilendir. Salter, davranışçı ilk formu olarak kabul edilen 'koşullu refleks terapisi' ni temel alarak güvengenlik eğitimi vermektedir. Salter'e göre nevrotik kişilik özelliklerinin altında yatan sebeplerden biri de ketlenmiş kişilik özellikleridir (Richardson, 2002).

Görüldüğü üzere güvengenlikle ilgili çalışmalara hem ruh sağlığı hem de iletişim alanında rastlanmaktadır. Uzun yıllardır çalışılan bir konu olmakla birlikte Türkiye'de bu konu ile yapılan çalışmalar otuz yıllık bir geçmişe dayanır. ise Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmalara öncülük eden isimdir. (Voltan, 1980) İlk zamanlarda Türkçe'ye atılganlık olarak çevrilmiş ve uzun yıllar pek çok çalışmada bu şekilde kullanılmıştır. Ayrıca, etkili davranma, güvenli davranış biçimi, kendini ortaya koyma ve açık iletişim güvengenlik kavramı için Türkçe'de kullanılan kavramlar arasındadır. Güvengenlik doğası gereği kültüre duyarlı bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Güvengenliğin her yaş düzeyinden insanlarla kurulan ilişkilerde kendinden ödün vermeden ve başkalarının haklarını da koruyarak kendini açık ve net ifade etmeye dayalıdır (Kaya, 2017).

Güvengen davranışlar sergilemeyi engelleyen bazı durumlar vardır. Bunlar; güvengen davranma hakkının olmadığına inanmak, güvengen davranma konusunda kaygı ve korkularının olması ve kendini etkili ifade etme becerilerinden yoksun hissetmektir. Ancak; hem sosyal beceriler hem de güvengen davranışlar yaşantılarla öğrenilen ve geliştirilebilen özelliklerdir.

2.5. Kişiler Arası İletişim ve Duygular

Beynin limbik sistem adı verilen bölümü duygu merkezi olarak işlev görmektedir. Her duygusal uyarılma otonom sinir sisteminin sempatik bölümünü harekete geçirir. Sempatik sistemin harekete geçmesi ile vücut enerji çıktısının ayarlanmasını ve harekete geçilmesini sağlar. Farklı duygular, beynin farklı kısımlarınca yönetilir. Örneğin; öfke üzüntü gibi duygular sağ hemisferle, mutluluk gibi duygular ise sol hemisferle ilgilidir. Ayrıca beynin gri madde adı verilen katmanlarının ise hisler hakkında düşünmeyi sağlayan yeteneğe de katkı sağladığı belirtilmektedir. Başka bir deyişle kişilerin duygusal uyarılmalara açık kalmasını ve mantığını kullanarak duruma uygun tepkiler vermesini de sağlar (Butler ve McManus, 1998).

Kişiler duygusal tepkilerini olay ya da durumları kendilerine göre değerlendirerek gerçekleştirirler. Duygular kişiye özgü olmakla birlikte kişinin bazı durumları değerlendirmesi sonucunda da oluşabilir (Morris, 2002).

Duyguların sosyal biliş ile ilgili temel işlevleri vardır. Farklı duygular tarafından etkilenen kişisel fonksiyonların farklı yönlerini algılama, değerlendirme, hafıza, problem çözme, görev performansı gibi fonksiyonları yerine getirir. Ve duygular kişiler arası etlişimi de doğrudan etkilemektedir. Kişiler arası iletişimin başlaması ve sürekliliğinin sağlanmasında duyguların önemli bir rolü bulunmaktadır. Kişilerin ruh hali duygularından etkilendiği için tüm etkileşimlerinde etkilidir. Özellikle kişinin grup içerisinde iletişim kurması ve sürdürmesi duygusal bilinçliliğe erişerek duygularını kontrol etmesine bağlıdır (Hewstone ve Stroebe, 2001).

Kişiler arası iletişim boyunca kadınlar ve erkekler sözsüz ve sözlü iletişim ile kendilerini ifade ederler. Erkeklerin duygularını ifade etmede zorluk yaşama sebeplerinin aslında duygularının farkında olmadığı ile ilgili olduğu ileri sürülmektedir. Yapılan araştırmalar ise erkeklerin kadınlara göre daha duygusal olduğu saptanmış olup araştırmaların birinde erkeklerin film izlerken duygularını kadınlara göre daha az ifade ettikleri gözlenmiştir. Fizyolojik tepkileri incelendiğinde ise erkeklerin kalp atışları ve kan basınç değerlerinin kadınlardan daha yüksek olduğu bu nedenle de erkeklerin kadınlardan daha

duygusal olduğu belirtilmiştir. Başka bir araştırmada ise psikolog, ğretmen gibi meslek sahibi olan erkeklerin sözel olmayan ipuçlarına duyarlılıkları ve duyguları tanımlamanın oldukça yüksek olduğu görülmüştür. fkeyi ifade etmenin cinsiyetlere göre ayırımı incelendiğinde ise erkeklerin öfkelerini dışa vurarak ifade ettiklerini kadınların ise önce ie yöneltip sonra erkeklerden farklı olarak konuşarak ve alışveriş yaparak geiştirdikleri gözlemlenmiştir (Morris, 2002).

2.5.1. Duygu

Yoğun hislerin bir nesneye ya da bir kişiye yöneltilmesi duygu olarak tanımlanmaktadır (Frijda, 1993). Duygu ani eylemlere sebebiyeti ile eylem yönelimli olduğu için reaksiyon özelliklerine sahiptir. Duygular genel olarak uyarıcı ve öncül düşünce gibi nedenlerle oluşurlar. Genel olarak kısa süreli ve yoğun olurlar. Kişilerin bilişsel katılımı sebebi ile kişilerin farkındalığı vardır. Tiksinme, fke gibi pek çok duygunun yüz ifadeleri ile kendini gösterme eğilimi vardır (Ekman ve Davidson, 1994; Gordon ve Forgas, 2000).

Duygu, duygu durumu ve duygulanım kavramları farklı olmalarına rağmen sıklıkla karıştırılırlar.

Duygu durumu sıklıkla bağlamsal uyarıcıların bulunmadığı duygulara göre yoğunluğu daha az olan hislerdir (Weiss ve Crapanzona, 1996). Duygu durumu, duygulara göre daha uzun süren, algılanması daha güç olan, arka planda olumlu ya da olumsuz bir etkisi olup daha çok ‘mizaç’ eğiliminde olan hisler bütünüdür. Genel olarak kaygılı/rahat, enerjik/uyuşuk vb. durumlarla daha belirsizdir. Duygu durumlarının farkına ancak dikkat çekildiğinde varılabilir (Gordon ve Forgas, 2000). Beyin nrotransmitterlerdeki dalgalalanmalar, bedensel durumlar, hava koşullarının kişi üzerindeki etkisi ve olayların kişilerin üzerindeki etkileri duygu durumu değişikliklerine sebep olabilmektedir (Thayer, 1989). Bu sebeplerle düşünmemizi sağlayan duygu durumu daha bilişseldir (Ekman ve Davidson, 1994).

Duygu ve duygu durumları sürekli bir etkileşim halindedir. Duygu güçlü ve derinse duygu durumuna dönüşme olasılığı yüksektir (Cirhinlioğlu, F. 2018). Charles Darwin, akla yatkın düşünmek için duygulara ihtiyacımız olduğunu, insanların hayatta kalmak için; eş seçme, yiyecek bulma, yırtıcılara karşı koruma gibi eylemler için onları güdüleyici olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca eşler genlerini gelecek kuşaklara aktarmak ve rakiplerine karşı üstünlük sağlamak için kıskanç olabilirler. Bu sebeple; duyguların sosyal hiyerarşinin istikrarını arttıran statü rollerini onaylayan davranışları etkileyen hisler olarak kabul edilmektedir.

2.5.2. Kültür ve Duygular

Kültürün duygular üzerindeki etkisi görgül araştırmalarla incelenmiş; biyolojik ve nörobilimsel kuramlarla duyguların beyin üzerindeki etkileri araştırılmıştır (Gazzaniga, 1995; McNaughton, 1989).

Araştırmacılar, kültürel yaşantı ile bireysel duygular arasındaki ilişkilere de yönelerek duygusal tepkilerin alışkanlığa dönüşerek bunların duygusal eğilime dönüşebileceğini vurgulamışlardır (Abu-Lughod, 1986; Kitayama ve Markus, 1994; Shweder, Mahapatra ve Miller, 1990).

Alanyazın incelendiğinde Averill (1980) duyguların biyolojik değil de sosyal bir yapısı olduğunu vurgulamaktadır. Başka bir anlatımla duyguların kalıcı olmadığı ve sosyal durum ile şekillendiğini böylelikle toplum beklentilerinin sosyal rolleri etkilediğini ve duyguların kültürel farklılıkları belirlediğini görmekteyiz (Berry ve ark. , 2002).

Günümüzde duygular çok farklı öğelerin bütünleşmesi ile oluşan olgular olarak değerlendirilmekte ve geçmişin aksine duyguların birbiri ardına gelişen süreçlerden ve öğelerden oluştuğu savunulmaktadır (Frijda, 1993; Lazarus, 1990; Scherer, 1984). Duyguları oluşturan etmenler kültürler arasında benzerlik gösterebileceği gibi farklılıklar da gösterebileceğinden bunu saptayabilmek için her bir etmen bireysel olarak değerlendirilmelidir (Frijda, 1993).

Duyguların farklı etmenlerden oluştuğuna dair görüşlerin artması nedeniyle 1990'lü yıllar itibarıyla bilişsel psikoloji kapsamında araştırma kapsamına alınmıştır(Frijda, Kuipers ve Ter Schure, 1986). Bu konuda yapılan araştırmalarla duyguları oluşturan öğeler sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmaya göre:

- Olay (duyguyu harekete geçiren)
- Değerlendirme (bireyin iyilik hali ile gerçekleştirdiği)
- Öznel bakış açısı
- Fiziksel tepki özellikleri (LEvenson ve ark. , 1992)
- Harekete hazırlık (davranışa hazırlanmak için gerekli sinyaller)
- Davranışsal ifadeler (Yüz mimikleri gibi)
- Bilişsel süreçteki değişim ve düzenlemeler (güdüsel kavramlarla yakından ilişkilidir) (Berry ve ark. 2002) (Cırhinlioğlu, F; 2018)

2.5.3. Empati (Eşduyum)

Bir bireyin bir olayla ilgili kendini karşı tarafın yerine koyarak o kişinin bakış açısıyla bakıp, onun duygularını hissedip, düşüncelerini anlayarak bu anlayış halini karşı tarafa iletmesi süreci olarak tanımlanabilir. Empati yapabilmek için etkin dinleme önemlidir. Başka bir deyişle de empati tıpkı aşk kavramı gibi herkesin bildiği ancak kimsenin tam olarak anlatamadığı etkili iletişim için gerekli olanıdır. Empati ilişkiye tat katandır, sıradan konuşmaları 'muhabbete' dönüştürendir. Empati için kişinin kendini yalnızca karşısındakinin yerine koyması yetmez onu karşısındaki ile paylaşması da gerekir.

Empati ile ilgili yapılan araştırmalarda duygu ve düşüncelerini ifade etme becerileri gelişmiş, toplumsal uyumları ve duyarlılıkları yüksek kişilerin empati becerilerinin dolayısıyla iletişim becerilerinin de gelişmiş olduğu gözlenmiştir (Göka, Beyazyüz, 2019).

2.6. Kişiler Arası İletişim ve Kültür

Kültür, insanların hem fiziksel hem de birbirleri ile ekileşerek yarattıkları olgudur. Tarih boyunca bir toplumun kültürel özellikleri devam ederken, aynı zamanda etkileşim halinde oldukları diğer toplumların kültürel özelliklerinden

de etkilendikleri görülmüştür. Bu sebeple kültür değişen ve gelişen bir kavramdır (Aytekin, 2018).

Kültür; bir grup insanın davranış şekilleri ve iletişim biçimleri ile oluşan hayat stili ile ilişkilidir. Hall (1959), 'Kültür iletişimdir ve iletişim kültürdür.' ifadesi ile kültürün toplum içindeki yapıyı iletişimin ise süreci gösterdiğini ifade etmektedir (Cüceloğlu, 2013).

Kültür, maddi ve manevi niteliği fark etmeksizin insanlığın ürettiği her şeydir. İletişim aracı olarak kullanılır ve iletişim sayesinde de kültür yeniden yaratılır (Yıldız, 2005).

Kültür, kişiler arası iletişimde sözlü ve sözsüz iletişim üzerinde belirleyici bir güce sahip olmasının yanında iletişimi nasıl kurmaları gerektiği ile ilgili de önemlidir. Kişiler arasındaki ilişkilerde etik kurallara uyabilmek için kültürel özelliklerin bilinmesi ve dikkate alınması gereklidir (Devito, 1995).

Kültür insanların yaşamlarında çok etkili olduğu için kişiler arası iletişimi de belirleyici olmaktadır. Kültürel anlamda yaşanacak herhangi bir karmaşa kişiler arası iletişimi olumsuz kişilerin kültürel değerlerini bilip ona göre davranmak kişiler arası iletişimi olumlu etkilemektedir. Aynı ülke içinde farklı kültürel özelliklere sahip kişiler ya da gruplar bulunabileceğinden kültürel farklılıkların olması kişilerin farklı ülkelerden olması anlamına gelmez.

Türkiye'de kültürel farklılıkların bölgelere göre farklı görünümsergilediği ve bunun kişiler arası iletişim biçimine yansıdığı görülmektedir. Birçok zaman kırsal yaşam ve kent yaşamı arasındaki kültürel farklılıklar günlük iletişimde etkili olmaktadır. Bu iki farklı yaşam biçimi kişilerin iletişim sürecinde kullandıkları kelimelerle ifade tarzlarına, vurgulama ve tonlamalara, beden dilindeki farklılıklara kadar yansımakta ve anlamlandırmalarda farklılıklara sebep olmaktadır. Bu farklılıklar anlaşmazlıklara ya da yanlış anlamalara sebep olabilmektedir.

Kişinin kültürel altyapısı, kimliğini, iletişim tarzını ve diğerleri ile kuracağı ilişkileri biçimlendirmekte kültürel öğrenmeler ile ‘nasıl, nerede, niçin, kiminle’ iletişim kuracağını bilmektedir (Gudykunst ve Ting-Toomey, 1991).

Cinsiyet genetik bir özellik olmasına rağmen kültürel bir değişken olarak kişiler arası iletişimde önemli rol oynamaktadır. Kız ve erkek çocukları kültürel olarak farklı tutum, inanç ve iletişim biçimlerine sahiptir. Kültür, erkek ve kadının konuşma biçimlerinin ve dinleme tarzlarının oluşmasında oldukça önemli bir faktördür (Devito, 1995).

Kültür, dil, değerler, normlar, gelenekler, inançlar vb. birçok özelliği içeriğinde barındırdığı için çok boyutludur. Kendi içinde barındırdığı alt boyutlarının olması kültüre çeşitlilik kazandırmaktadır (Ang ve Van Dyne, 2015).

Kültür boyutları kişiler arasında kurulan iletişimin biçimi üzerinde son derece etkilidir. Yüksek düzeyde belirsizlikten kaçınan toplumlarda kişiler yabancı olarak nitelendirdikleri kişilerle iletişimlerini belirli kurallar içinde ve nazik bir biçimde sürdürmeye özen gösterirler. Bu kültürlerde ritüeller çeşitlidir ve iletişim sırasında bunlara dikkat etmeye özen gösterilir. Düşük düzeyde belirsizlikten kaçınan kültürlerde ise, kişilerle iletişimde duygusallık yoğundur. Yüksek düzeyde belirsizlikten kaçınan kültürlerde ise risk alınmalıdır ve hata yapmak normal karşılanmalıdır. Yine yüksek düzeyde güç mesafesi bulunan toplumlarda, ebeveynlerin çocukları ile olan iletişimlerinde dahi otorite ve itaat önemlidir. Yüksek düzeyde güç mesafesine önem veren kültürde yetişen çocuklar, büyüklerinin isteklerini sorgulamadan itaat ederlerken düşük mesafeli gücün hâkim olduğu kültürlerde ise istekler sorgulanıp tartışılabilir (Hofstede, 2009).

2.7. Kişiler Arası İletişim Engelleri

Bireylerin iletişim sırasında vermek istediği mesajları karşısındakinin cinsiyet, yaş, algı, eğitim düzeyi gibi birçok özelliğini göz ardı ederek kurgulaması anlaşmazlıklara sebep olabilmektedir.

Kişilerin doğru ve tam biçimde iletişim kurmalarını engelleyen her türlü faktör iletişim engelleri kapsamındadır. Karşısındaki kişiye ilişkin ön yargıları, kişileri tektipleştirme eğilimleri, suçlayıcı olma özellikleri yanında kişinin kişilik özellikleri de sağlıklı iletişim kurmaya engel teşkil etmektedir(DeVito, J. A. 2012).

Birey; iletişim sürecinde karşısındaki kişinin algı düzeyini, cinsiyetini, eğitim ve kültür seviyesini hesaba katmadan iletişime yöneldiğinde kaçınılmaz olarak anlaşmazlıklar yaşanacaktır. İletişimde olan kişiler arasında gönderenin mesajını doğru anlatması, alıcın da doğru anlaması için bazı engellerin aşılması gerekmektedir.

Kişilerin birbirlerini tam ve doğru olarak anlamalarını etkileyen faktörler bulunmaktadır. İletişim için doğru kanalların kullanılmaması, bireylerin kişisel özellikleri, kültürel özellikler, bireylerin psikolojik durumları iletişimi engelleyen faktörler olarak tanımlanabilir.

2.7.1. Ön yargı

Kişiler arası iletişimde en çok rastlanan engellerden bir tanesi de ön yargı veya kalıp yargı adını verdiğimiz, kişiler, gruplar ya da topluluk hakkında önceden öğrenilmiş, kalıplaşmış algılardır. Bireylerin iletişim süreçlerini etkileyen önemli faktörler olarak deneyimlenirler. Geçmiş deneyimlerin şekillendirdiği bu diğeri hakkında hemen bir yargıya varmayı kolaylaştıran bu bilgiler, fark etmeden iletişimi engelleyen bir faktör olarak ortaya çıkar ve hem sözlü hem de sözsüz iletişimize yön verirler (Batmaz, V. & İsen G. 2002).

Ön yargıyı; belirli bir grubun düşünce yapısıyla diğeri grubu etkilediği davranış biçimleri olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımdan yola çıkarak diyebiliriz ki ön yargı bir grubun toplumda ortaya çıkan değişiklikler karşısından oluşturdukları savunma biçimidir. Bu savunma mekanizmaları sayesinde birey kendi grubunu diğerkilerinden farklı ve olumlu görürken diğerkilerini olumsuz ve birbirine benzer görmektedir (Hortacsu, 1998, s. 53).

2.7.1.1. Ön Yargıların Ortak Özellikleri

- a. **İçerik** : Ön yargının içeriği her grubu göre değişiklik gösterir. Becerikli olmak, duygusal olmak, empati yapabilme, baskın olma gibi farklı içerikte ön yargılarla karşılaşmak mümkündür.
- b. **Yaygınlık** : Bir ön yargının yaygınlığı kişilerin onu hangi sıklıkla kullandığı ve toplumun bu konudaki görüş birliği yapıp yapmadığıyla bağlantılıdır.
- c. **Genellenebilirlik** : Bir yargının grup içinde, grup üyeleri tarafından ne kadar genelleştirildiği ile orantılıdır.
- d. **Belirginlik** : Belirli bir grup için akla ilk gelen ön yargıya belirginlik denir.

2.7.1.2. Ön Yargı Kavramın Ait Bazı Yaklaşımlar

1. **Sosyokültürel yaklaşım**: Bu yaklaşıma göre ön yargı kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.
2. **Durumsal yaklaşım**: İçinde yaşanılan toplumdan öğrenilen ve aynı zamanda kişinin kendi gözlemleriyle öğrendikleriyle geliştirdikleri anlayış sonucu edindikleri yargılara durumsal yargı denir.
3. **Psikodinamik yaklaşım**: Bu yaklaşım, insan doğasıyla bağlantı kurarak ön yargıyı açıklamaktadır. İnsanlar farklı nedenlerle yaşadıkları engellenme duygusunu başkalarına yansıtmaktadırlar.
4. **Günah keçisi kuramı**: Bu kurama göre insanlar hayatlarının bir evresinde yaşadıkları engellenmişlik duygusunu, bazı kişileri düşman olarak algılayıp, onlara kötü davranmayı seçerler.
5. **Otoriteryen kişilik kuramı**: Bu kurama göre kişiler çocuklukta içinde yaşadıkları aile veya çevreden bir kişiyi otorite kabul edip, otorite konumundaki kişiye duyulan öfkeyi yetişkinlik çağında başkalarına yönlendirmektedir.
6. **Olgusal yaklaşım**: Bu yaklaşıma göre kişinin davranışları, dünyayı algılama şekiliyle biçimlendirilir. Kişinin ön yargıları kendisini ve çevresini algılamasına etken rol oynar.

7. Tektipleştirme/Stereotipleştirme: Kişiler genellikle diğerlerini kategorikleştirerek algılama eğilimi gösterirler. Hakkında hiç bir bilgiye sahip olunmayan bir kişiyi belirli bir grup içinde algılamak, onun hakkında düşünce oluşturma konusunda kolaylık sağlar. Kişilerin ırkı, eğitimi, meslek grubu veya hastalıkları gibi konularda yapışan kategorikleştirmeye stereotip denir. Böylelikle kişi tek tipleştirilip, bir grubun özellikleri kişide var sayılarak davranılır. Kişileri en hızlı kategorikleştirme yolu onları tektipleştirme/ stereotipleştirmeye olur. Bu yargılar geçici özellikler taşımış olsa da kalıcı nitelikler olarak algılandığında ilişkilere zarar verici etkisi büyüktür.

Her ne kadar kişileri tanımadığımızda ya da davranışlarını anlamlandıramadığımızda onları bazı model ve standartlarla biçimlendirerek sınıflandırmak kolay bir yol gibi görünse de, onları belirli kategorilerde anlamlandırıp, değerlendirmek çok daha tutarlı bir davranış biçimi olacaktır (Lippmann vd. 1993, s.133-135).

Stereotip, sosyolojik ve psikolojik açıdan değişmeyen bir grup insanı tanımlamak için sıkça kullanılır. İlişkilerde kısa yoldan karşı tarafı tanımlamayı ve değerlendirmeyi sağlar. Kişiler ilk defa karşılaştıkları kişileri önce dış görünüşleriyle değerlendirir, daha sonra edinecekleri az bilgiye dayanarak o kişi hakkında tahminde bulunma eğilimi gösterirler (Devito, 2004, s. 100).

Lipmann'a göre stereotipler insanların kafalarının içindeki resimlerdir ve bir kısmını kendileri, bir kısmını da içinde yaşadıkları çevre oluşturur. İnsanlar yaşadıkları karmaşık çevrenin basitleştirilmiş şeklini zihinlerinde oluşturarak yaşamlarını kolaylaştırmak isterler. Dış dünya kişi için doğrudan tanınmayacak kadar hızlı ve karmaşıktır. Bu nedenle insanlar dış dünyayı değerlendirmek ve karar vermek için zihinsel bir haritaya ihtiyaç duyarlar. Aslında stereotipler insanların karar vermek için kullandıkları haritalardır (Harlak, 2000, s. 42).

Stereotipleştirmede insanların bireysel özelliklerini dikkate almadan içinde bulundukları grubun özellikleriyle onlar hakkında genel fikirlerle

hareket etmek, yargıya varmak, aşağıda belirtildiği gibi çeşitli problemlere sebep olmaktadır:

- 1- Gruba ait özelliğin o gruba dahil edilen herkeste olacağı yanılgısı
- 2- Bir gruptaki kişileri diğer gruptakilerden farklı görme yanılgısı
- 3- Bir gruba dahil edilen kişinin yanlış algılanması ve farklı özellikleri nedeniyle yargılanması.

Belirli bir gruba dahil edilen kişinin bazı özellikler taşıdığına dair yargılar ve bu yargıların çok zor değişmesi başlıca iletişim engellerinden biridir (Michaner, 1990, s. 121).

8. Toplumsal Stereotipleştirme: Kişi ve kişilerin toplum tarafından belirlenmiş ve ortak olarak kabul edilmiş sınıf ve kategoriler içinde olduklarına dair değerlendirilmez.

9. Kişisel Stereotipleştirme: Bir kişinin kendi gözlem ve deneyimlerinden faydalanarak diğerleri hakkında yargıya varmasıdır.

Stereotipler hakkında daha önce zihinde oluşan algı nedeniyle bir stereotip grubuna dahil olduğu varsayılan kişi hakkında belirli bir izlenimden yola çıkarak değerlendirme yapılır. Kişi hakkında doğrusal değerlendirme imkanı ortadan kalkar ve kişi kendine has özelliklerle değil ait olduğu düşünülen stereotip grubun özelliklerine göre algılanır.

10. Dilsiz Bilgilendirme Ve 'HALO' Etkisi: Dış görünüş ve kişinin fiziksel özellikleri gibi bilgilerin zihinde bir düzende tutulması ve değerlendirilmesi sürecine dilsiz bilgilendirme denir. Kişinin giyimi, tercih ettiği renkler, fiziksel özelliği gibi nitelikleri baz alınarak değerlendirilmesine yapısal dilsiz bilgilendirme denir. Ayrıca kişinin beden dili, mimik ve jestleri de psikolojik durumu hakkında bilgilendirir, daha önce edinilen fiziksel özellikler hakkındaki bilgiler, psikolojik durumu hakkındaki bilgilerle birleştirilerek bir yargı oluşturulur ve buna da etkisiz bilgilendirme denir (Isen ve Batmaz, 2002, s. 198).

Kişiyle ilk defa karşılaşıldığında edinilen izlenimler, o kişi hakkında daha sonra oluşacak yargıların oluşum sürecini de etkiler. Karşılaşma anında oluşan ve o kişi hakkındaki kararlarda belirleyici olan etkiye halo etkisi denir. Halo etkisini, pozitif ve negatif etki olmak üzere iki

şekilde inceleyebiliriz. Olumlu özelliklerin çağrışım yaptığı duruma pozitif halo etkisi, olumsuz özelliklerin çağrışım yaptığı duruma negatif halo etkisi denir (West ve Turner, 2005, s. 54).

Halo etkisinin sıkça kullanımı kişide aslında var olmayan özelliklerin varmış gibi düşünülmesi ilişkilerde olumsuzluklara neden olur. Ayrıca da iletişim kurmadan kişiler hakkında ön yargı oluşturmaya, onların belli bir stereotip gruba ait oldukları varsayımıyla hareket etmeye neden olabilir.

11. Varsayılan Kişilik Teorisi: Diğerleri hakkında hızlı karar verebilmek için, kişinin özelliklerini gruplandırma eğilimine varsayılan kişilik kuramı denir. Bu teoriye göre kişi farklı kişisel özellikleri değerlendirmek için zihninde bir şema oluşturur ve bu şemaları kullanarak diğer kişiyi bir kalıbın içerisine dahil eder. Bu kurama göre kişi, diğer kişinin karakteristik özellikleri ve bu özelliklerin uyum içinde bulunduğu varsayılan diğer özelliklerinin sınıflandırılması temeline göre hareket eder (Devito, 1995, s. 57-58).

Varsayılan kişilik teorisi, kişiler arasında ilişkinin temelini etkileyerek, kişiler arası iletişim sürecinde engellere yol açar. Kişiler birbirlerini kendi zihinsel şema ve kalıplarıyla değerlendirdikleri için diğerini doğru ve bağımsız değerlendiremezler.

12. Özellik Atfetme: Özellik atfetme birçok yönüyle dilsiz bilgilenme ve varsayılan kişilik teorilerine benzerlik göstermektedir. Özellik atfetmede kişi diğerinin bazı özellikleri ve davranışlarını temel alıp, kendi nitelendirmeleriyle diğer kişinin davranış ve özelliklerini tahmin eder.

Özellik atfetme kişiler arası iletişim sürecine zarar verici etkilere sahiptir. Diğer hakkında bir kere edilen izlenim kolay kolay değişmez ve izlemine aykırı yeni bilgilerin kabul edilmesi oldukça güçtür. Bu nedenle kendi düşünceleriyle ters düşmek istemez ve yeni öğrendiği

bilgileri eskileriyle uyumlu hale getirmeye çalışır. Bir bakıma diğer kişiyi tek yönlü ve ilk izlenimi bağlamında değerlendirir. Bu tutum kişiler arası iletişimde ve ilişkinin gelişimi açısından önemli zorluklar oluşturur (Mckay, M. R. 2006).

Kişi hakkında verilen karar ve süreçleri, kişiye atfedilen bir nitelime etkisi altına alır ve diğer nitelgeler üzerinde de belirleyici olur. Ayrıca kişiler arası ilişkide ve iletişimde özellik atfetmenin hatalara yol açtığı da görülmüştür. Kişiyile ilgili bilgilerin bazıları gözden kaçabilir. Atfetme nedeniyle basit bir durumdan karmaşık anlamlar çıkartılabilir. Durumlar hakkında yanlış bağlantılar kurulup, hatalı çıkarım ve tahminlere sebep olabilir (Burtton ve Dimley, 1995, s. 47-48). Bu hatalar kişisel ilişkilerde büyük sorunlar çıkarıp, iyi giden ilişkilerin bozulmasına dahi sebep olabilir.

13. Kehanet Teorisi: Kehanet/Öngörme teorisi, kişinin kendi sahip olduğu çeşitli özellikleri, istekleri ve beklentileri, amaçları doğrultusunda bir inanış yaratması bu inanışa gerçek/gerçekleşmiş gibi bağlanmaları ve bu gerçek varmış gibi davranışlar sergilemelerin dayanmaktadır. Kehanet teorisi temel olarak aşağıdaki sıra ile gerçekleşmektedir(Devito, 1995, s. 57).

Kişi hakkında ya bir öngöründe bulunmak ya da inanış geliştirmek, Kişi hakkında geliştirilen inanış veya öngörü doğrultusunda davranmak, Kişiyile daha önce inanılan varsayıma göre davranıldığında varsayım kendisini gerçekleştirir, Sonuç olarak varsayımın doğru olduğu düşüncesine sahip olunur.

Kişiler arası iletişim sürecinde Kehanet teorisi iki şekilde engel ortaya çıkartır. Öncelikle gerçekte bağdaşmayan durum/özellikleri kendi kehanetine göre algıladığı için diğer kişiyile davranış biçimi iletişim sürecini olumsuz etkiler. Bir diğer durumda ise kişi kendi öngörüleriyile diğer kişileri de etkisi altına alır, o kişileri kendi öngörüsünün gerçek olduğuna inandırır. Hatta kehanetin muhatapı kişiyile de bu yönde inandırıp, yönlendirerek etkileyebilir.

Kehanet teorisiyle benzerik gösteren diğerk bir teori de “Beklentiler Kanunu”dur. Bu kanuna göre kişinin davranışlarını kendi beklentileri etkilemektedir. Beklentiler kanunun en belirleyici özelliğı kişinin kendisiyle ilgili kararlarına etki ediyor olmasıdır (Uğurlu, V.C. Vd. 2012).

Kehanet teorisi ve bunu besleyen beklentiler kanunu kişinin öngörülerde bulunmasına ve öngörülerini destekleyen davranışlar sergilemesi sonucu inandıklarının gerçekleşmesine dayanmaktadır. Kişiler daha çok olumsuz durum ve şartlar için öngörüde bulundukları için, mutsuz olmakta ve bu mutsuzluk ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

14.Savunuculuk Teorisi: Bir kişinin kendi algıladığı bildiğı bir kusuru ya da hatasını kabul etmeyip reddetmesidir. Bu durum kişiler arası iletişim sürecinde kişinin sürekli olarak kendini karşısındaki kişilere anlatma, ispat etme çabasına itmektedir (İsen ve Batmaz 2002).

Davranışsal psikologlara göre savunma hali, kişinin iç dünyasında oluşan bir dinamik süreçten kaynaklanmaktadır. Savunma mekanizmaları olarak ifade edilen bu tepkiler, bireyin diğerlerinin gözündeki imajı ve içselleştirdiğı imajı arasında hissettiğı çatışma sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Savunuculuğun temelinde kişinin kendini eksikliklerinden ve diğerlerinin yaptıklarından kendini korumak amaçlı kullanması ve en önemlisi de bilindişında gerçekleşiyor olmasıdır(Güney,2000).Bu tepkiler ise kişiler arası iletişimi olumsuz etkilemektedir. Yirmiden fazla savunma mekanizması bulunmakta olup bunlardan bazıları hayal kurma, bastırma, mantığa bürünme, yansıtma, karşıt tepkiler oluşturma, özdeşim kurma ve ilişkileri en çok etkileyenlerden yansıtmalı özdeşimdir (Baymur, 1994).

2.7.2. Yansıtımlı Özdeşim Savunma Mekanizması

Yansıtımlı özdeşim kavramı ilk olarak Melanie Klein tarafından 1946 yılında öne sürülmüştür. Ona göre bebekler içsel çatışmalar, saldırgan dürtüler ve yok edilme kaygıları ile baş edebilmek için bu ilkel savunma mekanizmasını tercih etmekteydiler. Klein'e göre bebek için anne memesi ilk kısmi nesnedir. Bebeğin yaşamsal alanında büyük önemi olan meme aynı zamanda onun hem saldırganlığı hem de diğer dürtüleri için fantezi dünyasını dolduran imgelerin toplandığı yerdir (Klein, 1946).

Yansıtımlı özdeşimde bebek önce içinden bir parçayı anneye yansıtır sonra tekrar içine alarak o parça ile özdeşleşir ve bunu yaparak da annesini kontrol ettiğini ve onu yönettiğini söylemektedir.

Klein'a göre insan davranışlarının temeli anne ile olan ilişkiye dayanmakta olup benlikle ilgili oluşumların ilk yıllarda başladığını gözlemlemiştir. Gözlemlediği anne bebek ilişkileri ile saldırganlık dürtüsü ve güç ilişkilerinin doğar doğmaz oluştuğunu ve bebeklerin hayatta kalmak için buna ihtiyacı olduğunu savunmuştur. Yansıtımlı özdeşim anne bebek ilişkisinde bebeğin kendi olumsuz yanları ve eksikliklerini anneye yükleyerek anneyi bu ihtiyaçlarının karşılanması için hareketlendirmenin ve yönetmenin yolu olarak kullandığı bir savunma mekanizmasıdır.

Klein'den sonra Kernberg de yansıtımlı özdeşimin ilkel bir düzenek olduğunu kabul eder ancak; bebeğin bu düzeneği kullanma sebebinin anneye hükmetmek için değil anne bebek ayrışmasının gerçekleşmemesinden ve sınırların belirginleşmemesinden kaynaklandığını savunur.

Kernberg'e göre empatinin yansıtımlı özdeşim düzeneğinde önemli bir işlevi vardır. Ona göre bu durumdaki empati sağlıklı bir empati değildir. Bebek annesinden tam olarak ayrışmadığı için annesinin iç dünyasına ait her şeyi eşduyumla tümünden içe alarak yansıtımlı özdeşimin temelini oluşturur. Kernberg'e göre benlik sınırları netleşmemiş kişiler de tıpkı bebekler gibi yansıtımlı özdeşim kullanırlar. Eğer bir ilişki içinde bireysel sınırlar belli değil ve iç içe geçmiş durumda ise ilişkinin dinamikleri yansıtımlı özdeşime temelli

oluşturmuştur. Ve o kişiler yakınlaştıkça yansıtımlı özdeşimin devreye girme ihtimali de o kadar yüksektir (Kernberg, O. F.1987).

Bu sebeplerle de yansıtımlı özdeşimin işleyişi; tüm insan ilişkilerindeki iletişiminin temelidir deniliyor.

Yansıtımlı özdeşim bazı terapistlerce bir savunma mekanizması olarak değil de günlük yaşantıda kişilerin birbirleri ile olan ilişkilerinde işleyen bir mekanizma olarak görürler. Hatta romantik ilişkilerde yaşananın yansıtımlı özdeşimden başka bir şey olmadığını söylerler. Örnek vermek gerekirse, bazen koca kendi zayıflığı ve edilgenliğini eşine yansıtarak ondan kurtulur. O eşi gibi (zayıflık ve edilgenlik olarak yansıttığı) değil tam tersine saldırgan ve rekabetçidir artık. Kadın için de ideal bir durumdur. Böylelikle kadın da kendisindeki rekabetçi ve saldırgan yönü kocasına yansıtarak edilgen çaresiz olur ve korunma ihtiyacındaki bağımlı kişiye dönüşür. Yansıtımlı özdeşim sayesinde eşler arasında psikolojik rol dağılımı olur karşılıklı olarak bütünüleyici ve pekiştirici olurlar (Göka ve Beyazyüz, 2019).

2.8. Evlilik Kuramsal Çerçeve

2.8.1. Evlilik

Son zamanlarda artan boşanmalar nedeniyle evlilik kavramının irdelenmesi gereği hem ayrı bir önem kazanmış hem de insanların evliliğe bakış açıları farklılaşmaya başlamıştır.

Alanyazın incelendiğinde evlilik ile ilgili çok fazla tanım bulunmaktadır. Evlilik, kadın ve erkek arasında kanunlar ve toplum tarafından onaylanan, bireylere kazançlar yanında sorumluluk da yükleyen, cinsel yaşamı da içine kapsayan bir beraberlik sistemidir. Evlilik müessesesi, reşit olan kadın ve erkeğin yaşamlarını paylaşmak amacıyla birlikte ve karşılıklı olarak isteklerini birbirleri ile paylaşarak beraberliklerini resmileştirmeleriyle oluşur (Battal, 2008).

Evlilikten beklenen uzun süreli ve istikrarlı olması ve eşler arasında yasal bir sözleşme olmasıdır. Yasal olan bu anlaşma çiftler arasındaki hakları ve yapılması gerekenleri içeren sözleşmedir. İlişki devam ettikçe yasal olarak kazanılmış olan haklar ve gerekliliklerin sürdürülmesi gerekir.(Turner ve Helms, 1994).

Evlilik kültürüne göre değişmekle birlikte, evrensel bir yapıdır da aynı zamanda ve insanın olduğu tüm toplumlarda vardır. Aile toplumda önemli bir yere sahiptir ve aile evlilik ile başlayan sistem olup soyun devamlılığı açısından da önemlidir. Sağlıklı bir evlilik için bireyler sağlıklı ve aralarında uyum varsa mümkün olmaktadır (Kansız ve Arkar, 2011).

Özgüven'e (2012) göre evlilik, kadın ve erkeği duygusal ve psikolojik olarak birbirine bağlı kılan, onların vesilesi ile doğacak çocuklara toplumsal statü sağlayan, toplumsal olarak belli hak ve yetkiye sahip olunan meşru bir ilişki şeklinde ifade eder.

Evliliklerin çok boyutlu olarak değerlendirilebilmesi için Türkiye'de yapılan evlilikler ideal gözükmemektedir.

Türkiye'de son zamanlarda yaşananlar ile değişim sürecine girmiş ve evliliklerin yapısında modernleşme başlamıştır. Evlenecek kişilerin özgür seçimlerine bırakılmış aile etkisinden ve seçimlerinden biraz daha uzaklaşmıştır. Ancak yine de Türkiye'de aile büyüklerine olan bağımlılık ve saygı anlayışı nedeniyle ilişkilerin, evliliklerin ve evlilik doyumunun ailevi faktörlerden etkilenmektedir (İmamoğlu, 1997).

Evliliğin; sağlıklı olma, ruhsal iyi olma hali ve düşük ölüm oranı ile bağlantısı bulunmaktadır. Kişiler evlilik ile kendilerini ekonomik olarak daha güvende hissetmelerini sağlarken, yaşamlarını daha kaliteli sürmelerine katkı sağlar. Ayrıca evli kişiler, evli olmayan kişilerle kıyaslandığında evli kişilerin daha değerli daha saygın hissettikleri görülmüştür.

Aslında evlilik yalnızca bir başkası ile aynı evde olmak değildir. Fakat evliliğin sevgiden, hoşgöründen, eşitlikten ve paylaşımdan yoksun olmasındansa yalnız yaşamak çok daha sağlıklıdır (Ross vd, 2003).

Onyeddi ülke kapsamında yapılan araştırmada (Stack ve Eshleman, 1998), evli olan kişilerin evli olmayan kişilere göre mutlu oldukları saptanmış ve evliliğin ekonomik doyumun artması ve daha sağlıklı olma süreçleri ile mutluluğu etkileyebileceği anlaşılmıştır. Eşlerin partnerlerine sağladıkları duygusal destek ve destekleyici teşvikleri ile hane gelirine katkı sağlaması mutluluklarını arttırmaktadır. Başka bir bulgu sonucunda evlilik ilişkisinin kadınlar için erkeklere göre daha az faydalı olduğu belirtilmiştir (Benningfield, aktaran Wright ve Busby, 1997).

2.8.1.1. Evlilik Doyumu

Psikoloji literatüründe evlilik doyumu (marital satisfaction), ile ilgili yapılan araştırmalarda araştırmacılar farklı terimler kullanmaktadırlar. Bu kavramlardan çok kullanılanları evlilik ilişkisi (marital relationship), evlilik kalitesi (marital quality) mutlu evlilik (marital happiness), evliliğin istikrarı (marital stability) ve evlilik uyumu (marital adjustment) dur.

Fakat hala tanımlanma ve ölçülmesi ile ilgili herhangi bir görüş birliğine varılamamıştır. Glenn (1991) evlilik uyumunun, 'çiftlerin bakış açısına göre bir zaman aralığında evliliğin ne kadar iyi olduğudur. 'Hem doyum' hem de 'mutluluk' kavramları sebebiyle evlilik kalitesi birey odaklıdır.

Eğer evlilik sağlam ve doyum verici ise bu çiftin başarısıdır. Eğer ayrılık, boşanma ya da doyumsuzluk varsa çiftin başarısızdır.

Spanier ve Lewis (1980) a göre evlilik kalitesi, evli kişilerin ilişkilerinin objektif olarak değerlendirilmesi olarak tanımlar ve araştırma kapsamındaki diğer benzer kavramların evlilik kalitesinin etimolojik türevleri olduğunu belirtir.

Bazı araştırmacılar ise tanımları ve ölçümleri farklı olsa da bu terimlerin anlamlarının benzer olduklarını ileri sürmektedirler. Eş anlamlı olarak en çok

da evlilik uyumu, evlilik doyumu ve evlilik kalitesi tercih edilmektedir (Hendrick & Hendrick, 1997). Doyumu yüksek olan çiftler uyumu yüksek çiftler olarak da görülür. Bu sebeple de bu iki kavramın aynı anlamı taşıdıklarını savunurlar (Erbek vd., 2005). Spanier (1976) evlilik uyumu kavramı çok boyutlu olması nedeniyle kullandığını söyler. Spanier evlilik uyumunun (marital adjusment) beş düzey tarafından belirlenen bir süreç olduğunu ifade eder:

- 1) Çiftlerin uyumunu bozan farklılıklar
- 2) Gerginlik ve bireysel tedirginlikler
- 3) Çiftin doyumu
- 4) Çiftin uyumu
- 5) Evliliğin devamında fikir birliğine varılamayan konular

çok boyutlu olduğunu ileri sürdüğü “doyum” u, kişilerin hedef ve arzularının bir miktar da olsa gerçekleşmesiyle yaşadıkları öznel bir durum olarak açıklar. Burr çok boyutlu olduğunu ileri sürdüğü doyumu incelerken, kişilerin farklı alanlarda kendilerine özgü hedefler de yaratması gerektiğini öne sürer. Çiftlerin belirledikleri amaçlara vardıklarında, hissettikleri doyum seviyesi ilişkilerindeki doyum ile ilgili bilgi verir.

Zaman ilerledikçe evlilik doyumunu farklı açıdan incelemişler ve evlilik doyumunun kişinin evlilikle ilgili verdiği bireysel tepkiler olarak belirlemişlerdir. Başka bir ifadeyle Burr’a göre ‘evlilik doyumunu’ bireyin bireysel istekleri ile eşinin isteklerini karşılaması arasındaki uyum olarak tanımlamıştır (Spanier ve Lewis, 1980).

“Doyum” çiftlerin ilişkileri hakkındaki öznel hisler perspektifi ; ‘uyum’ ise ilişki sürecindeki mevcut davranışlar ve bir ilişkinin nasıl ilerlediği ile ilgilidir (Hendrick ve Hendrick, 1997).

Örnek vermek gerekirse bir çift; ilişkisinde davranışsal olarak gayet iyi ilerliyor ve hatta annelik babalık stratejilerinde iyi hatta çatışma yaşamadan birlikte çalışıyor ve ekonomik olarak dengededirler. Bu çift değerlendirildiğinde gerçekten çok uyumlu olmalarına rağmen duygusal anlamda birbirlerine yakın olmayan ve doyumsuz bir çift olabilirler. Başka bir çift değerlendirildiğinde bu çift çocuklarına gösterecekleri tutum konusunda anlaşılamayabilir, bütçeleri dengede olmayabilir ve sadece yaptıkları işleri ile ilgili tatmin sağlıyor olabilirler. Lakin duygusal olarak kendilerini diğerine bağlı hissediyor ve sıklıkla cinsel birliktelik yaşayan çiftler olarak ilişkilerinden sağladıkları doyum yüksek olabilir.

Örneklerde de görüldüğü gibi evlilik konusunda yapılan araştırmalarda, terminolojik tercihleri araştırmacının bakış açısına göre değişmektedir.

Lewis Terman evliliklerde mutluluk ya evliliklerin mutlu sonlanması etkileyen psikolojik faktörleri araştırmış ve bu konuda ilk olan kitabı “Psychological Factors in Marital Happiness” adlı kitabı yazmıştır (Rollins, 1978).

Uzun bir süre evlilik ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış daha sonra tekrar takas kuramı öncülüğünde çalışmalar başlamıştır (Johnson, & Jacobson, 2005).

2.8.1.2. Evlilik Doyumu Konusunda Çalışmalar ve Kuramsal Yaklaşımlar

Çeşitli araştırmalarla evlilik doyumunun demografik etkenler üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Değişkenlerden Irk faktörü incelendiğinde evlilik doyumu ile aralarında ilişki olduğu tespit edilmişti (Dillaway & Broman 2001) Beyazların siyahlara göre evliliklerinde daha doyumlu olduğu ve erkeklerin evlilik doyumunun ev işlerine sağladıkları katkı ile orantılı olarak değişkenlik gösterdiği gözlenmiştir. Siyah erkeklerin ev işlerine katkısı olsa bile evlilik doyumunun daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bulanda ve Brown (2007).

Kurdek (2005) 4 yıl süren boylamsal çalışması ile evlilik ilişkisinde cinsiyet değişkenini incelediği kadınların ve erkeklerin pek çok etkende cinsiyete

göre doyum farkı tespit etmiştir. Evliliklerin ilk dört senesinde eşlerin sıkıntılarının görüşlerinin ve iletişim şekillerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Başlangıçta bazı faktörlerden kadınların aldıkları puanlar, ileride erkeklerin doyum seviyelerini yordadığı gözlenmiştir. Üstelik zaman ilerledikçe de evlilik doyumlarının erkeklere kıyasla kadınlarda düştüğü tespit edilmiştir.

Baxter, İlişkisel Diyalektik '(Relational Dialects)' Kuramı ile evlilik doyumunu üç önemli ana diyalektik boyut çerçevesinde değerlendirir. Bunlar; 'bağlanmışlık-ayrılık', 'kesinlik belirsizlik' ve 'açıklık-gizlilik' (Noller vd. , 2003).

Bağlanmışlık-ayrılık boyutunda insanların kalıcı ve yakın ilişkiler kurma istediğinin çok doğal olduğunu fakat kişilerin tek başına zaman geçirmekten keyif almadığı ve kendilerine zaman ayırmadıkları bir davranış modeli ile ilişkilerini sürdürmelerinin çok mümkün olmadığını varsayar.

İlişkideki diğer kişiye aşırı bağlanmak kişinin kimliğinin kaybetmesine sebep olur. Kesinlik-belirsizlik boyutu; ilişkisi olan çiftlerin güven duygusuna ilaveten sevgili/eşin duygu, düşünce ve davranışlarına ilişkin tahmin edebilme gereğini vurgular. Aralarındaki ince çizgiye de dikkat çekerek ilişkilerde herşeyin bilinebilir olmasının, tarafların birbirlerine olan ilgilerini kaybetme riskini barındırdığını ifade eder.

Kuramda açıklık-gizlilik boyutunda kendini açmanın ve mahremiyetin önemine işaret edilirken kişilerin ilişkinin erken zamanlarında diğerine karşı kendini açması risklidir. Kuramda önemi olan bu boyutlar çiftlerin tercihlerinde, tercih etme bakımından farklılaşabilirler. Evlilik gibi seçim yapmalarına sebep olabilir. Bu sebeple ilişkilerinde oluşabilecek çatışmaları çözmek adına üzerine çalışmak önemlidir. Çünkü çiftler bu 3 boyut farklı doyumlar sağlamakta olup evlilik doyumunu etkilemektedir (Noller&Blakey-Smith, 2000).

'Eşitlik (equity)' kuramında, 'evlilik doyumunu' kişilerin birlikteliğe sağladıkları ve birliktelikten kazanımları olarak tanımlar. Bu kuram, eğer birliktelikte eş

paylaşımlar varsa eşlerin birlikteliğe katkıları denk ise evlilikler daha doyurucudur (Hatfield,1982).

Birlikteliklerinde eşinin kendisine karşı adaletli olduğunu hisseden kişilerin (hem kadınlar hem erkekler) birlikteliklerinden daha memnun olduklarını, eşinden beklediği gibi adil yaklaşım göremeyen kişinin ilişkide doyumunu en az olan olduğunu belirlemiştir (Utne (984).

Kişiler beraberliklerinde eşit paylaşma çabası algıladıklarında daha sevecan olduğunu daha romantik söylemler kullandığını; çabayı hissetmeyen kişilerin de şiddet eğilimli ve olumsuz ifadeler kullandıklarını, ilişkideki her iki birey de kendilerine adaletli davranıldığında evlilik doyumlarının yüksek olduğunu belirlenmiştir (Guerrero, 2008).

Evlilik doyumunu, değişen zamanlarda artar ya da düşer. Yapılan araştırmalarda evliliğin başlangıç ya da bitiş evresinde bu doyumun en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu dönemler ise genel olarak çiftlerin çocuklarıyla ilgilenme sorumluluklarının en az olduğu zamanlardır. Çocukların küçük olduğu onların yetiştirilme dönemleri ise en düşük doyum düzeyinin olduğu dönemlerdir (Belsky,1984).

Araştırmaları sonucunda Burr, 'evlilik doyumunu' için hayat üresince U eğrisi şeklini aldığını ve kadınlarda da erkeklerde de çiftlerin 6-12 yaş arası çocuklarının olduğu dönemin hem evlilik hem de cinsel doyumun düştüğü dönem olduğunu belirtmiştir. Kişiler birlikteliklerini görmek istedikleri gibi ve sorunsuz olarak görme eğilimindedir (Taylor ve Brown, 1988).

Yakın birlikteliklerle ilgili sorunları yok sayma durumu ilişki doyumunu etkilemektedir (Fowers,1996). Yapılan çalışmada evliliğe ilişkin sorunları görmezden gelmenin evlilik doyumunu çok etkilediğini ancak; kişilerin evliliğinin doyum veren birliktelik olarak algılama ihtiyacı olduğunu gözlenmektedir (Murray veHolmes,1997).

Birçok bilimsel çalışmada (Byers ve Demmons, 2001) cinsellik konusunda anlaşmazlık olduğunda karşılıklı doyum elde edememenin bütün çift tiplerinde (Lezbiyen, gey, vb.) ilişkinin sonlanmasına sebep olduğunu bildirmişlerdir.

Örneğin cinsel hayata verilen önemin (cinsel doyum), ilişkinin devamlılığını sağlayan faktörlerden biri olarak görülmektedir (Sprecher, 2002).

Doyumu yüksek evliliği olan erkeklerin empati becerilerinin yüksek olduğu ve bu erkeklerin keşlerine göre daha pozitif yaklaşımlar sergilediği sonucuna ulaşmışlardır (Waldinger, 2004).

Long (1994) ise empati kurma beceri yüksek olan erkeklerin evlilik uyumu ile arasında pozitif ilişki gözlemiştir.

Ancak; kadının empati becerisinin yüksek olması iyi bir dinleyici olmasının erkeğin doyumuna herhangi olumlu etkisininin olmadığını ancak erkek bu özelliklere sahipse kadının doyumunu olumlu yönde artmaktadır (Davis ve Oathout, 1987).

Araştırmacılar kişilik özellikleri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi de araştırmış nevrozluğun yüksek olduğu ilişkilerde doyumun düşük olduğunu bulmuşlardır (Carlyle ve Engel, 2000).

Bireyin nevrozlu bir kişiliğe sahip olmaması mutlu bir evlilik için gereken en önemli değişkenlerden biridir. Diğer önemli etkenler de çocuk sayısı ve aileler ile ilişkilerdir (Russell ve Wells, 1994).

2.9. Türkiye’de Evlilik Doyumu Çalışmaları

Dörtüüz elli altı çift ile gerçekleştirilen araştırmada bireyin eşiyle uyumlu ilişkilerinin olması ile eşinin akrabaları ile iletişiminin iyi olması, aile içi eşit rol dağılımının olması ve cinsel uyumun olması değişkenlerinin birbiri ile anlamlı olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca eşlerin aileleri ile olan olumlu ilişkilerinin evlilik doyumunu pozitif yönde etkilediği saptanmıştır (İmamoğlu ve Yasak, 1997).

Kudiaki (2010), kişilerin cinsel konulardaki iletişiminin evlilik uyumları ile ilişkili olduğunu belirtirken ya artan cinsel doyum ile evlilik uyumunun artacağını ya da artan evlilik uyumu ile cinsel doyum artışının olacağını belirtmektedir.

Ülkemizde artan boşanma oranları ve evlilik sorunları sebebiyle psikolojik destek talebi gün gittikçe artmaktadır. Bu sebeple de araştırmacıların dikkati evlilik ilişkileri ve diğer boyutlara etkilerini araştırmaya yönelmiştir.

İmamoğlu ve Yasak (1997), 456 evli çift ile yaptıkları araştırmada bireyin eşiyle uyumlu ilişkilerinin olması ile akrabalarla iyi ilişkiler kurma ve uzlaşma, aile rollerinde eşitlikçi tutumlar, cinsel hayata önem verme değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca eşlerin birbirlerinin aileleri ile olan ilişkileri ile evlilik doyumu arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir.

Kudiaki (2010), kişilerin cinsel konulardaki iletişiminin evlilik uyumları ile ilişkili olduğunu belirtir. Cinsel doyumun artması ile evlilik uyumu da artmakta ya da evlilik uyumunun artması cinsel doyum artışını da beraberinde getirmektedir.

Yapılan araştırmalarda evliliklerde; yaş, çocuk sayısı ve evlilik süresi arttıkça kadınlardaki evlilik doyumu düşmekte, eğitim seviyesi arttıkça da artmaktadır (Erci ve Ergin 2005).

Çalışan kadınların evlilik doyumu çalışmayan kadınların doyumuna göre daha yüksek ve görücü usulüyle evlenen kadınların evlilik doyumlarının ise flörtle evlenenlere göre daha düşük olduğu saptanmıştır (Yasan ve Gürgen 2009).

Bu araştırmada diğer önemli bulgu ise görücü usulü evlilik kadında evlilik doyumunu olumsuz etkilerken erkekte evliliğin türü doyumunu etkilememektedir. Başka bir çalışmada ise üniversite mezunu olanların evlilik

doyumları lise mezunu olanların evlilik doyumundan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Dökmen ve Tokgöz 2002).

Yine başka bir araştırma bulgusunda problem çözme becerisi yüksek olanların problem çözme becerisi düşük olanlara göre evlilik doyumunun daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çünkü problem çözerken çiftler fikir alış verisinde bulunur, empati ve iletişim yeteneklerini kullanırlar. Başka bir bulgu ise dindar çiftlerin evlilik doyumlarının benzer dini inançlar sebebiyle evlilik doyumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Hünler 2002).

Başka bir araştırma bulgusunda aile fertlerinin birbirlerinin değerlerine saygı gösterme, eşlerin diğer aile fertlerinden destek görmelerinin Türkiye gibi geleneksel bir ülkede yüksek doyumlu evlilikler için önemli şartlardandır (Gündoğdu, 2007).

Birbirine bağımlı olma halinin egemen olduğu kadın ya da erkeğin eşinin ailesi ile olumlu duygular yaşaması eşine hissettiği duygularla doğru orantılı olduğu ileri sürülmektedir (Hortaçsu, 1999).

Kansız ve Arkar (2011) Başka bir araştırmada ise Empati becerisi yüksek, duyarlı, duygularını dikkate alan, eşine şefkat ve fedakarlık gösteren kişilerin evliliklerinin doyum oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tutarel-Kışlak ve Çubukçu, 2002).

Başka bir araştırmada cinsiyet fark etmeksizin eşlerden birinin yumuşak, uysal, narin, hassas ve duygusal olma gibi kadınsı kişilik özelliklerinin evlilik doyumunu üzerine olumlu etkisi olduğu gözlenmiştir (Curun, 2006).

Başka bir bulguya göre eşlerin olumsuz davranışlarında art niyet olduğunu ve kasten olumsuz davranıldığını düşünen çiftlerde evlilik doyumları düşüktür (Koçak, 2000).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırma kapsamında kullanılan ölçekler ve araştırmanın süreçleri yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, bireylerin dürtüsel davranışlar ve iletişim yeterliliğinin çift uyumuna etkisi ilişkisel tarama yöntemi ile araştırılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni; 2019 yılında Türkiye’de yaşayan evli, bekar ya da daha önce bir ilişkisi olmuş bireylerden oluşmaktadır. Örneklem, kartopu örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur.

Bilindiği üzere kartopu karda yuvarlanarak ilerlediğinde fazlaca kar toplar ve kar topladıkça da büyüyerek daha da genişler. Araştırmacı da ilk başta araştırmasına uygun olduğunu düşündüğü kişilere ulaşır sonrasında da birbirlerine referans olan katılımcılar aracılığıyla benzer katılımcılara çok hızlıca ulaşılır. Tıpkı yuvarlanarak büyüyen kartopunda olduğu gibidir. Bu nedenle bu yöntemin adı da kartopu örnekleme yöntemidir. Kartopu örnekleme yöntemi, araştırma sürerken eklenen veri veya deneklerden oluşmaktadır. Bu örneklem ilk başta tanınan ve ulaşılabilen bir veya bir kaç deneğe bağlı olarak başlar. Birbirini etkileyen örnekleme olarak da isimlendirilen bu örnekleme genel olarak teorik temellidir. Çünkü sosyal araştırma verilerine göre insanların doğal ortamlarında iken davranışları ile başkaları etkiledikleri saptanmıştır (Monette, Sullivan ve Dejong, 1990).

Online olarak yapılan araştırma için yeterli denek sayısına ulaşıldıktan sonra süreç durdurulmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Katılımcılara ait demografik bilgileri elde etmek amacıyla “sosyodemografik soru formu” oluşturulmuş ve katılımcılara sunulmuştur. Bireylerin iletişim becerilerini ölçmek için “İletişim Yeterlilik Ölçeği”, dürtüsel davranışlarını ölçmek için “UUPSS Dürtüsel Davranış Ölçeği” ve çift uyumlarını tespit etmek için “Yenilenmiş Uyum Ölçeği” kullanılarak araştırmaya ait veriler toplanmıştır.

3.3.1. Demografik Özellikler

Araştırmaya dahil olan gönüllü katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından “sosyodemografik soru formu” geliştirilmiştir. Bu amaçla katılımcılara ait yaş, cinsiyet, medeni hali, şehir, “Mutsuz olduğunuz bir ilişki için ne yaparsınız?”, “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?”, meslek, “Aylık Geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?” bilgilerine yönelik sorular alınmıştır. Uygulama öncesinde katılımcılar “Katılımcı Bilgilendirme Formu” ile bilgilendirilmiştir.

3.3.2. İletişim Yeterlilik Ölçeği

Yapılan araştırmalar göstermiştir ki iletişim becerileri bazı yöntemlerle ölçülebilmektedir. (Wiemann, 1977; Rees vd., 2002; Costa vd., 2016). İletişim becerileri çeşitli boyutlarda incelenmektedir. Korkut (1996) un geliştirdiği ölçek ise tek boyutludur. Korkut (1996) Buna gerekçe olarak da öğrencilerin yaşlarının küçük deneyimlerinin ise az olmasını göstermiştir. Diğer bir ölçek ise Çetinkanat (1998) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek ise diğerinden farklı olarak öğretmenlerin iletişim becerilerini ölçmek amaçlı hazırlanan özel ölçek bir ölçektir.

Kösteriloğlu& Karagöz (2008) tarafından geliştirilen iletişim becerileri ölçeği, daha çok öğretim elemanlarından beklenen iletişim becerilerinin ölçülmesinde kullanılabileceği ifade edilmektedir. Ersanlı& Balcı (1998)

tarafından geliştirilen ölçek ise üniversite öğrencilerine uygulanmış ve iletişim becerilerini zihinsel, davranışsal ve duygusal olarak üç boyut ile ölçmektedir. Bu çalışmalarla eğitim bilimleri alanındaki iletişim yeterliliği ölçülmek istemektedir.

İletişim yeterlilik ölçeğinin geçerliği yapı geçerliği ile ortaya konulmuştur. Orijinal ölçekteki beş boyut Türkçeye uyarlanmış sekiz faktörlü bir yapı oluşturulmuştur. Türkiye'deki sosyo-kültürel farklılıklar nedeniyle bu 3 boyutun eklenmiş olduğu düşünüldükten yapılan araştırma ile deneklerin iletişim becerilerine yönelik bir değerlendirmeden kaynaklandığı belirtilmiştir.(Griffin, 2007; Servellan, 2009;Tardy, 1988).

Ölçeğin toplam güvenilirliği (Cronbach alfa) 0,93 olup boyutlar bazında Cronbach alfa değerleri; Sosyal Davranış Yeterliliği 0,96, İletişimde Bireysel Yönler 0,91, Empati Yeterliliği 0,86, Uyum Yeterliliği 0,96, Duyarlılık Yeterliliği 0,78, İletişime Teşvik Yeterliliği 0,87, İnsan İlişkileri 0,86 ve Dinleme Yeterliliği 0,92 olarak son derece yüksek çıkmıştır. Bulgular ile anlaşılıyor ki iletişim yeterlilik ölçeği zamana göre değişkenlik göstermemektedir.

3.3.3. UUPSS Dürtüsel Davranış Ölçeği

Lynam ve Whiteside (9) tarafından geliştirilen UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği'nin (UPPS ImpulsiveBehaviorScale) toplam 45 sorudan oluşur (Tablo 1). Dört alt ölçeği vardır. Bunlar "sıkışıklık", "tasarlama eksikliği", "sebatsızlık" ve "heyecan arayışı" alt ölçekleridir. Ölçeğin puanlaması 1-4 arasında likert tipi yapılmaktadır. "Bana hiç uymuyor" seçeneği 1 ve "Bana çok uyuyor" seçeneği 4 puan alır. Amerikan toplumunda ortalama değerler, sıkışıklık için 29.15; tasarlama eksikliği için 24.44; sebatsızlık için 20.28 ve heyecan arayışı için 34.74'tür.

3.3.4. Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği

Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği, Spainer (1976) tarafından geliştirilen Çift Uyum Ölçeği'nin Busby ve ark.(1995) tarafından yeniden düzenlenerek, Gündoğdu (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış 14 maddelik son halidir. Ölçek evlilik ya da benzer ikili ilişkilerde, evli ya da birlikte yaşayan çiftlerin ilişki kalitesini

değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Üç alt boyutlu YÇUÖ'nin Cronbach alfa katsayısı toplam puan, doyum, uzlaşım, görüş birliği alt ölçekleri sırasıyla .87, .80, .80, .74'dir. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliliği için kullanılan Evlilikte Uyum Ölçeği ile korelasyonu pozitif yönde .68 ($p<0.01$) olarak hesaplanmıştır (Spanier,1976).

3.4. Verilerin Analizi

Veri analizi öncesi katılımcıların veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlar gözden geçirilerek, ankati tamamlamayan 17 bireyin yanıtları değerlendirmeye alınmamıştır. Gönüllülük esasıyla gerçekleştirilen ölçek uygulamasına toplam 344 katılımcı dâhil olmuş, değerlendirme şartlarının sağlandığı toplam 327 katılımcının verileri analiz kapsamına alınmıştır. Araştırma verilerin istatistiksel analizi ve çözümlenmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 programı kullanılmıştır.

Normal dağılıma uygunluk testi için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır ve bütün değişkenlere ilişkin anlamlılık değeri 0,05'ten küçük bulunduğundan dolayı veriler normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla verilerin analizleri için parametrik olmayan istatistiksel yöntemler uygulanmıştır. İki grup ortalamaları arasındaki farkın araştırılması için Mann Whitney U testi, ikiden fazla grup ortalamaları arasındaki farkın araştırılması için Kruskal Wallis H testi, değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve büyüklüğünü tespit etmek için ise Spearman sıra korelasyon testi kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Demografik Özelliklere Göre İstatistik Bulgular

Tablo 1.

Demografik Değişkenler için Frekans Tablosu

	Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	103	31,5
	Kadın	224	68,5
Yaş	20-29	17	5,2
	30-39	126	38,5
	40-49	139	42,5
	50-59	45	13,8
Şehir	İstanbul	227	69,4
	Ankara	13	4
	İzmir	25	7,6
	Diğer	62	19
Medeni Hali	Evli	215	65,7
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	2,1
	Bekar ve İlişkisi Var	37	11,3
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	20,8
Meslek	Sağlık Alanı Çalışanı	34	10,4
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	17,4
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	1,2
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	17,1
	Yönetim/Danışmanlık	99	30,3

	Alanı Çalışanı		
	Sanatçı /Yazar	18	5,5
	Diğer	59	18
Mutsuz ilişki için tercih*	Uzman desteği alırım	122	37,3
	Hiçbir şey yapmam	35	10,7
	Eşimin/sevgilimin ilişkiyi bitirmesi için beklerim	16	4,9
	İlişkiyi ben bitiririm	154	47,1
Duygu tanıma ve ifade etme**	Evet	229	70
	Emin Değilim	83	25,4
	Hayır	15	4,6
Tasarruf***	Evet	195	59,6
	Hayır	132	40,4

*Mutsuz olduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.

** Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?

*** Aylık geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?

Çalışmamızın evreni 327 kişiden oluşmaktadır. Çalışma kapsamındaki araştırmaya dahil olan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 1’de verilmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin yüzde 68,8’i (n=224) kadın bireylerden oluşmaktadır. Kadın bireyler erkek bireylere göre daha fazla katılım gerçekleştirmiştir. Erkek bireyler ise yüzde 31,5’lik kısmı (n=103) oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılanlar arasında 40 ila 49 yaş arasında olan bireyler en fazla katılım gösteren kişiler olmuştur (%42,5). Bu yaş grubunu yüzde 38,5 (n=126) ile 30 ila 39 yaş aralığına dahil olan bireyler takip etmiştir.

Araştırmaya en çok katılım gösteren kişilerin yaşadığı şehir 227 kişi ile (%69,4) İstanbul olmuştur. İzmir ve Ankara’dan katılım gösterdiğini belirten birey sayısı sırasıyla 25 ve 13’tür (sırasıyla %7,6 ve %4). Diğer illerden katıldığını belirten birey sayısı ise 62 kişidir (%19).

Evli olduğunu beyan eden kişiler araştırmanın çoğunluğunu oluşturmaktadır. 215 katılımcı ile en fazla yüzdeye (%65,7) sahip evli bireylerden sonra en fazla katılım gösteren grup 68 kişi (%20,8) ile “Bekar ve İlişkisi Yok” seçeneğini işaretleyen katılımcılar olmuştur.

En fazla katılım gösteren meslek grubu 99 kişi ile (%30,3) yönetim/danışmanlık çalışanları olmuştur. Mühendislik ve mimarlık alanında çalıştığını belirten kişiler toplam sayının yüzde 17,4’ünü oluşturmaktadır (n=57). Eğitim alanında çalıştığını belirten kişiler ise toplam kişi sayısının yüzde 17,1’ini (n=56) oluşturmuştur. Araştırma sorularının haricinde bir meslek icra ettiğini belirten bireyler toplam katılımcıların yüzde 18’ini (n=59) oluşturmaktadır.

“Mutsuz olduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” seçeneğini “İlişkiyi ben bitiririm” şeklinde işaretleyen birey sayısı neredeyse araştırmaya katılanların yarısını oluşturmaktadır (%47,1, n=154). Aynı soruya “Uzman desteği alırım” şeklinde cevap veren birey sayısı ise araştırmaya katılan bireylerin yüzde 37,3’ünü (n=122) oluşturmaktadır.

“Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” sorusuna araştırmaya katılanların çoğunluğu “Evet” cevabını vermiştir (%70, n=229). “Emin Değilim” seçeneğini işaretleyen birey sayısı araştırmaya katılanların yüzde 25,4’ünü (n=83) oluşturmaktadır. Duygularını tanımak ve ifade etmek konusunda kendisini yeterli hissetmediğini belirten birey sayısı ise 15’tir (%4,6). Aylık geliri ile tasarruf yapabildiğini belirten birey sayısı bütün katılımcıların yüzde 59,6’sını oluşturmaktadır (n=195). Geriye kalan 132 birey ise (%40,4) aylık geliri ile tasarruf yapamadıklarını belirtmişlerdir.

Ölçeklere ait ifadelere uygulanan güvenilirlik analizleri sonucuna göre Cronbach’s Alpha katsayıları İletişim Yeterliliği Ölçeği için 0,958, Dürtüsel Davranış Ölçeği için 0,854 ve Çift Uyum Ölçeği 0,897 olarak elde edilmiştir. Cronbach’s Alpha katsayısının 0,70 ila 0,90 arasında olması ölçeğin yüksek güvenilir olduğu anlamına gelmektedir. 0,90’dan büyük olması durumunda

ise çok yüksek güvenilirliğe sahip olduğu anlamına gelmektedir (Özdamar, 2013). Dolayısıyla, ilgili ölçeklerin en az yüksek güvenilirliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

4.2. İletişim Yeterliliği Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Bağımsız Grupların Karşılaştırması Analizi

Tablo 2.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait puanların Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Yaş Aralığı	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Uyum Yeterliliği	20-29	17	11,94	150,62	1,58	3	0,665
	30-39	126	12,76	157,94			
	40-49	139	12,84	168,65			
Dinleme Yeterliliği	20-29	17	11,12	159,24	2,94	3	0,4
	30-39	126	11,70	175,21			
	40-49	139	11,22	156,87			
İletişime Teşvik Yeterliliği	20-29	17	14,41	127,44	4,57	3	0,206
	30-39	126	16,02	172,28			
	40-49	139	15,73	165,29			
İnsan İlişkileri	20-29	17	10,76	136	1,83	3	0,609
	30-39	126	11,80	162,94			
	40-49	139	11,88	166,36			
Empati Yeterliliği	20-29	17	15,47	169,44	0,52	3	0,915
	30-39	126	16,64	167,38			
	40-49	139	16,37	162,52			
Duyarlılık Yeterliliği	20-29	17	11,00	137,94	1,95	3	0,584
	30-39	126	12,05	160,83			
	40-49	139	12,21	169,22			
Sosyal Davranış Yeterliliği	20-29	17	14,00	130,71	2,8	3	0,424
	30-39	126	15,63	162,39			
	40-49	139	15,64	166,21			
İletişimde Bireysel Yönler	20-29	17	22,53	164,21	0,35	3	0,95
	30-39	126	24,14	160,47			
	40-49	139	24,22	167,32			
İletişim Yeterliliği Genel	20-29	17	111,24	147,56	0,71	3	0,87
	30-39	126	120,75	164,11			
	40-49	139	120,11	163,88			
	50-59	45	118,00	170,26			

İletişim Yeterliliği Ölçeği'ndeki sekiz alt boyuta ve genel puanlara ait dağılımlar normal dağılmadığından dolayı parametrik olmayan testler uygulanmıştır. İki grubun karşılaştırılması için Mann Whitney-U Testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılması için ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Alt boyutlara ilişkin grup puanlarının, araştırmaya katılan bireylerin yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediğine karar vermek için Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır (Aksoy & Ege, 2019).

Tablo 2'deki Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre yaş grupları, iletişim yeterlilik ölçeği alt boyutlarına ilişkin puanlar açısından istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir ($p>0.05$, H_0 reddedilemez). Dolayısıyla, uyum yeterliliği, dinleme yeterliliği, iletişime teşvik yeterliliği, insan ilişkileri, empati yeterliliği, duyarlılık yeterliliği, sosyal davranış yeterliliği, iletişimde bireysel yönler ve iletişim yeterliliği genel puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	Z değeri	Sig.
Uyum Yeterliliği	Erkek	103	12,59	165,67	-0,222	0,824
	Kadın	224	12,85	163,23		
Dinleme Yeterliliği	Erkek	103	11,53	170,7	-0,877	0,381
	Kadın	224	11,35	160,92		
İletişime Teşvik Yeterliliği	Erkek	103	15,44	159,8	-0,553	0,58
	Kadın	224	15,81	165,93		
İnsan İlişkileri	Erkek	103	11,68	164,8	-0,104	0,917
	Kadın	224	11,85	163,63		
Empati Yeterliliği	Erkek	103	15,93	158,22	-0,766	0,444
	Kadın	224	16,54	166,66		
Duyarlılık Yeterliliği	Erkek	103	11,93	165,89	-0,249	0,803
	Kadın	224	12,09	163,13		
Sosyal Davranış Yeterliliği	Erkek	103	15,20	164,11	-0,014	0,989
	Kadın	224	15,71	163,95		
İletişimde Bireysel Yönler	Erkek	103	23,22	150,79	-1,725	0,084
	Kadın	224	24,34	170,08		
İletişim Yeterliliği Genel	Erkek	103	117,53	161,14	-0,372	0,71
	Kadın	224	120,56	165,32		

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3'teki bütün anlamlılık değerleri (Sig.) 0.05'ten büyük olduğu için oluşturulan hipotez reddedilemez, yani iletişim yeterlilik ölçeğine ait bütün alt boyutlara ilişkin puanlar ve genel puanlar bakımından cinsiyet değişkeni grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Medeni Hali Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Medeni Hali	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Uyum Yeterliliği	Evli	215	12,73	164	0,94	3	0,8
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	11,14	132,43			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	12,92	169,11			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	12,97	164,46			
Dinleme Yeterliliği	Evli	215	11,49	167,03	0,99	3	0,8
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	11,14	155,86			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	11,57	165,43			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	11,09	154,49			
İletişime Teşvik Yeterliliği	Evli	215	15,71	166,57	1,45	3	0,7
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	15,86	175,86			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	15,81	168,46			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	15,57	152,22			
İnsan İlişkileri	Evli	215	11,89	167,38	0,98	3	0,8
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	10,57	155,86			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	11,59	152,59			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	11,74	160,37			
	Evli	215	16,19	160,05			
	Evli ve Başka	7	15,86	164,21			

Empati Yeterliliği	İlişkileri Var				1,47	3	0,7
	Bekar ve İlişkisi Var	37	16,89	178,53			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	16,62	168,57			
Duyarlılık Yeterliliği	Evli	215	11,93	161,17	0,95	3	0,8
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	11,43	171,57			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	12,35	176,7			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	12,26	165,27			
Sosyal Davranış Yeterliliği	Evli	215	15,38	159,7	2,27	3	0,5
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	15,29	182			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	15,51	160,03			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	16,15	177,9			
İletişimde Bireysel Yönler	Evli	215	23,72	158,46	2,37	3	0,5
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	23,29	168,93			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	24,49	179,93			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	24,65	172,35			
İletişim Yeterliliği Genel	Evli	215	119,05	161,13	0,6	3	0,9
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	114,57	172,5			
	Bekar ve İlişkisi Var	37	121,14	170,54			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	121,04	168,64			

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının medeni hali değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4'te yer alan bütün anlamlılık değerleri (Sig.) 0.05'ten büyük olduğu için oluşturulan hipotez reddedilemez, yani iletişim yeterlilik ölçeğine ait bütün alt boyutlara ilişkin puanlar ve genel puanlar bakımından medeni hali değişkeninin grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Şehir Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Şehir	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Uyum Yeterliliği	İstanbul	227	12,76	163,7	1,828	3	0,609
	Ankara	13	13,46	188,69			
	İzmir	25	12,96	174,96			
	Diğer	62	12,58	155,49			
Dinleme Yeterliliği	İstanbul	227	11,37	161,79	0,884	3	0,829
	Ankara	13	11,08	155,12			
	İzmir	25	11,80	177,06			
	Diğer	62	11,47	168,69			
İletişime Teşvik Yeterliliği	İstanbul	227	15,75	165,82	7,673	3	0,053
	Ankara	13	14,38	111,38			
	İzmir	25	16,56	195,88			
	Diğer	62	15,44	155,52			
İnsan İlişkileri	İstanbul	227	11,84	165,94	4,418	3	0,22
	Ankara	13	11,54	155,58			
	İzmir	25	12,36	192,1			
	Diğer	62	11,47	147,35			
Empati Yeterliliği	İstanbul	227	16,33	162,65	4,412	3	0,22
	Ankara	13	16,69	167,38			
	İzmir	25	17,48	199,24			
	Diğer	62	15,92	154,02			
Duyarlılık Yeterliliği	İstanbul	227	12,02	163,17	5,032	3	0,169
	Ankara	13	12,92	198,69			
	İzmir	25	12,68	188,76			
	Diğer	62	11,68	149,77			
Sosyal Davranış Yeterliliği	İstanbul	227	15,56	162,68	4,653	3	0,199
	Ankara	13	14,54	133,81			
	İzmir	25	16,52	197,64			
	Diğer	62	15,37	161,61			

İletişimde Bireysel Yönler	İstanbul	227	24,07	165,72	3,315	3	0,345
	Ankara	13	25,23	187,81			
	İzmir	25	24,72	177,02			
	Diğer	62	23,13	147,46			
İletişim Yeterliliği Genel	İstanbul	227	119,69	164,39	3,216	3	0,359
	Ankara	13	119,85	166,88			
	İzmir	25	125,08	191,02			
	Diğer	62	117,05	151,09			

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının şehir değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5'te yer alan bütün anlamlılık değerleri (Sig.) 0.05'ten büyük olduğundan dolayı oluşturulan hipotez reddedilemez. İletişim yeterlilik ölçeğine ait bütün alt boyutlara ilişkin puanlar ve genel puanlar bakımından şehir değişkeninin grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz	Bire y Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Uyum Yeterliliği	Uzman desteği alırım	122	13,02	178,95	6,577	3	0,09	
	Hiçbir şey yapmam	35	12,03	139,06				
	Beklerim *	16	12,31	150,16				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	12,78	159,27				
Dinleme Yeterliliği	Uzman desteği alırım	122	11,76	177,54	4,184	3	0,24	
	Hiçbir şey yapmam	35	11,14	152,09				
	Beklerim *	16	11,44	161,63				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	11,19	156,23				
İletişime Teşvik Yeterliliği	Uzman desteği alırım	122	16,07	180,58	10,35	3	0,02	1>2 4>2
	Hiçbir şey yapmam	35	14,6	127,36				
	Beklerim *	16	15	141,03				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	15,72	161,58				
İnsan İlişkileri	Uzman desteği alırım	122	12,15	176,95	6,951	3	0,07	
	Hiçbir şey yapmam	35	10,86	131,46				
	Beklerim *	16	11,13	150,16				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	11,81	162,57				
Empati Yeterliliği	Uzman desteği alırım	122	16,55	173,48	10,53	3	0,02	1>2 4>2
	Hiçbir şey yapmam	35	15,14	118,09				
	Beklerim *	16	15,88	151,25				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	16,52	168,25				
Duyarlılık Yeterliliği	Uzman desteği alırım	122	12,13	169,75	5,828	3	0,12	
	Hiçbir şey yapmam	35	11,43	131,63				
	Beklerim *	16	11,44	144,22				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	12,17	168,86				

Sosyal Davranış Yeterliliği	Uzman desteği alırım	122	15,62	166,63				
	Hiçbir şey yapmam	35	14,34	134,66	5,093	3	0,17	
	Beklerim *	16	14,69	143,38				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	15,86	170,73				
İletişimde Bireysel Yönler	Uzman desteği alırım	122	24,39	173,6				1>2
	Hiçbir şey yapmam	35	22,37	123,03	9,329	3	0,03	4>2
	Beklerim *	16	22,63	139,63				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	24,18	168,24				
İletişim Yeterliliği Genel	Uzman desteği alırım	122	121,7	178,96				1>2
	Hiçbir şey yapmam	35	111,91	115,2	12,76	3	0,01	4>2
	Beklerim *	16	114,5	149,75				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	120,23	164,72				

* Eşimin/sevgilimin ilişkiyi bitirmesi için beklerim

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz” değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6’da yer alan değerlere göre iletişime teşvik yeterliliği, empati yeterliliği ve iletişimde bireysel yönler alt boyutlarının puanları ile iletişim yeterliliği genel puanlarına ait anlamlılık değerleri (Sig.) 0.05’ten küçük olduğundan dolayı yokluk hipotezi reddedilmektedir. Yani bu alt boyutlara ait en az iki grup arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Anlamlılığın kaynağını bulmak için gruplar Mann Whitney U testi kullanılarak gruplar ikili karşılaştırılmıştır. Tablo 6’daki değerler incelendiğinde,

İletişime teşvik yeterliliği alt boyutunda “uzman desteği alırım” ($\bar{x}=16,07$) ve “ilişkiyi ben bitiririm” ($\bar{x}=15,72$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarının istatistiksel olarak “hiçbir şey yapmam” ($\bar{x}=14,6$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Empati yeterliliği alt boyutunda “uzman desteği alırım” ($\bar{x}=16,55$) ve “ilişkiyi ben bitiririm” ($\bar{x}=16,52$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarının istatistiksel olarak “hiçbir şey yapmam” ($\bar{x}=15,14$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İletişimde bireysel yönler alt boyutunda “uzman desteği alırım” ($\bar{x}=24,39$) ve “ilişkiyi ben bitiririm” ($\bar{x}=24,18$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarının istatistiksel olarak “hiçbir şey yapmam” ($\bar{x}=22,37$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İletişim yeterliliği ölçeği genel puanlarında “uzman desteği alırım” ($\bar{x}=121,7$) ve “ilişkiyi ben bitiririm” ($\bar{x}=120,23$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarının istatistiksel olarak “hiçbir şey yapmam” ($\bar{x}=111,91$) seçeneğini işaretleyen katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlara ilişkin puanlar bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç tespit edilmemiştir. ($p>0.05$, H_0 reddedilemez).

Tablo 7.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların Meslek Değişkeni Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Meslek	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Uyum Yeterliliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	13,21	173,56	3,11	6	0,8
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	12,82	166,68			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	13	160			
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	12,36	161,28			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	12,87	171,64			
	Sanatçı /Yazar	18	12,61	141,61			
	Diğer	59	12,71	152,77			
Dinleme Yeterliliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	11,79	176,18	5,35	6	0,5
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	11,79	177,61			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	11,25	146,63			

	Eğitim Alanı Çalışanı	56	11,64	174,96			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	11,11	152,65			
	Sanatçı /Yazar	18	11,5	171,89			
	Diğer	59	11,08	151,25			
İletişime Teşvik Yeterliliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	16,41	180,01			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	15,98	171,29			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	16,5	178,88	7,23	6	0,3
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	15,13	151,13			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	15,85	175,64			
	Sanatçı /Yazar	18	15,17	143,06			
	Diğer	59	15,41	145,79			
İnsan İlişkileri	Sağlık Alanı Çalışanı	34	12,24	173,82			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	11,51	149,61			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	12,75	195,88	6,05	6	0,42
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	11,38	150,14			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	12,08	178,56			
	Sanatçı /Yazar	18	11,39	153,81			
	Diğer	59	11,81	161,91			
Empati Yeterliliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	17,41	189,12			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	16,63	169,87	9,37	6	0,15
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	16	130,25			
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	15,34	143,57			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	16,53	175,01			
	Sanatçı /Yazar	18	16,89	164,03			
	Diğer	59	16	147,06			
Duyarlılık Yeterliliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	12,74	184,85			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	12,23	168,54			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	12	159,5	6,14	6	0,41
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	11,45	149,59			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	12,19	173,79			
	Sanatçı /Yazar	18	11,72	148,19			
	Diğer	59	11,86	149,97			
Sosyal Davranış Yeterliliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	15,5	160,09			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	15,88	175,93			
					5,94	6	0,43

	Hukuk Alanı Çalışanı	4	15,5	147,75			
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	14,63	139,89			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	15,82	171,92			
	Sanatçı /Yazar	18	15,5	152,67			
	Diğer	59	15,73	168,87			
İletişim e Bireysel Yönler	Sağlık Alanı Çalışanı	34	25,06	179,22			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	24,14	160,72			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	24,5	159,63	7,38	6	0,29
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	22,79	151			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	24,37	180,58			
	Sanatçı /Yazar	18	23,33	151,58			
	Diğer	59	23,88	147,01			
İletişim Yeterliliği Genel	Sağlık Alanı Çalışanı	34	124,35	179,49			
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	120,98	168,19			
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	121,5	152,88	5,03	6	0,54
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	114,7	152,09			
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	120,82	174,67			
	Sanatçı /Yazar	18	118,11	149,58			
	Diğer	59	118,49	149,58			

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının meslek değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7’de yer alan bütün anlamlılık değerleri (Sig.) 0.05’ten büyük olduğundan dolayı oluşturulan hipotez reddedilemez. İletişim yeterlilik ölçeğine ait bütün alt boyutlara ilişkin puanlar ve genel puanlar bakımından meslek değişkeninin grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 8.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” Değişkeninin Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Uyum Yeterliliği	Evet	229	12,9	170,33	4,471	2	0,107	
	Emin Değilim	83	12,37	145,58				
	Hayır	15	12,87	169,33				
Dinleme Yeterliliği	Evet	229	11,42	163,69	0,236	2	0,889	
	Emin Değilim	83	11,37	162,8				
	Hayır	15	11,47	175,33				
İletişime Teşvik Yeterliliği	Evet	229	15,99	175,03	13,149	2	0,001	1>2
	Emin Değilim	83	14,88	131,98				
	Hayır	15	15,73	172,8				
İnsan İlişkileri	Evet	229	12,14	175,83	12,214	2	0,002	1>2
	Emin Değilim	83	11,02	136,06				
	Hayır	15	10,93	137,97				
Empati Yeterliliği	Evet	229	16,62	172,31	6,554	2	0,038	1>2
	Emin Değilim	83	15,69	142,09				
	Hayır	15	16	158,37				
Duyarlılık Yeterliliği	Evet	229	12,21	172,01	5,65	2	0,059	
	Emin Değilim	83	11,65	145,48				
	Hayır	15	11,67	144,17				
Sosyal Davranış Yeterliliği	Evet	229	15,96	175,54	11,574	2	0,003	1>2
	Emin Değilim	83	14,71	137,14				
	Hayır	15	14,07	136,47				
İletişimde Bireysel	Evet	229	24,28	171,2	4,585	2	0,101	
	Emin Değilim	83	23,23	145,93				

Yönler	Hayır	15	23,67	154,07			
İletişim Yeterliliği Genel	Evet	229	121,51	175	10,741	2	0,005
	Emin Değilim	83	114,93	135,75			1>2
	Hayır	15	116,4	152,4			

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8’de yer alan değerlere göre iletişime teşvik yeterliliği, insan ilişkileri, empati yeterliliği, sosyal davranış yeterliliği alt boyutlarının puanları ile iletişim yeterliliği genel puanlarına ait anlamlılık değerleri (Sig.) 0.05’ten küçük olduğundan dolayı yokluk hipotezi reddedilmektedir. Bu alt boyutlara ait en az iki grup arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Anlamlılığın kaynağını bulmak için gruplar arasındaki farklar Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırılmıştır. Tablo 8’deki değerler incelendiğinde:

İletişime teşvik yeterliliği alt boyutunda “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” sorusuna “evet” diyen kişilerin puanlarının ($\bar{x}=15,99$) istatistiksel olarak “emin değilim” diyen kişilerin puanlarından ($\bar{x}=14,88$) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnsan ilişkileri alt boyutunda “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” sorusuna “evet” diyen kişilerin puanlarının ($\bar{x}=12,14$) istatistiksel olarak “emin değilim” diyen kişilerin puanlarından ($\bar{x}=11,02$) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Empati yeterliliği alt boyutunda “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” sorusuna “evet” diyen kişilerin puanlarının ($\bar{x}=16,62$) istatistiksel olarak “emin değilim” diyen kişilerin puanlarından ($\bar{x}=15,69$) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal davranış yeterliliği alt boyutunda boyutunda “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” sorusuna “evet” diyen kişilerin puanlarının ($\bar{x}=15,96$) istatistiksel olarak “emin değilim” ($\bar{x}=14,71$) diyen kişilerin puanlarından daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İletişim yeterliliği genel boyutunda “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” sorusuna “evet” diyen kişilerin puanlarının ($\bar{x}=121,51$) istatistiksel olarak “emin değilim” diyen kişilerin puanlarından ($\bar{x}=114,93$) daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer alt boyutlara ilişkin puanlar bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmamıştır ($p>0.05$, H_0 reddedilemez).

Tablo 9.

İletişim Yeterlilik Ölçeği Alt Boyutlarına Ait Puanların “Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	“Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?”	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	Z değeri	Sig.
Uyum Yeterliliği	Evet	195	12,7	159,29	-1,126	0,26
	Hayır	132	12,87	170,95		
Dinleme Yeterliliği	Evet	195	11,36	161,04	-0,693	0,49
	Hayır	132	11,48	168,37		
İletişime Teşvik Yeterliliği	Evet	195	15,7	161,52	-0,585	0,56
	Hayır	132	15,7	167,66		
İnsan İlişkileri	Evet	195	11,66	155,79	-1,928	0,05
	Hayır	132	12,01	176,13		
Empati Yeterliliği	Evet	195	16,17	156,85	-1,698	0,09
	Hayır	132	16,61	174,56		
Duyarlılık Yeterliliği	Evet	195	11,89	154,7	-2,194	0,03
	Hayır	132	12,26	177,74		
Sosyal Davranış Yeterliliği	Evet	195	15,32	154,22	-2,294	0,02
	Hayır	132	15,89	178,45		
İletişimde Bireysel Yönler	Evet	195	23,89	162,47	-0,359	0,72
	Hayır	132	24,14	166,27		
İletişim Yeterliliği Genel	Evet	195	118,69	155,48	-1,982	0,05
	Hayır	132	120,95	176,59		

İletişim yeterlilik ölçeği genel puanlarının ve alt boyut puanlarının “Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?” değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9'daki değerler incelendiğinde duyarlılık yeterliliği, sosyal davranış yeterliliği alt boyutları ve iletişim yeterliliği ölçeği genel puanları bakımından "Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkanınız var mı?" değişkeninin grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu alt boyutlara ilişkin anlamlılık değerleri 0.05'in altında olduğundan dolayı oluşturulan hipotez reddedilir.

Tasarruf yapabildiğini ifade eden bireylerin duyarlılık yeterliliği alt boyutu puan ortalamasının ($\bar{x}=11,89$), tasarruf yapamadığını ifade eden kişilere göre ($\bar{x}=12,26$) daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Tasarruf yapabildiğini ifade eden bireylerin sosyal davranış yeteneği alt boyutu puan ortalamasının ($\bar{x}=15,32$) tasarruf yapamadığını ifade eden kişilere göre ($\bar{x}=15,89$) daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Tasarruf yapabildiğini ifade eden bireylerin iletişim yeterliliği ölçeği genel puan ortalamaları ($\bar{x}=118,69$), tasarruf yapamadığını ifade eden kişilere göre ($\bar{x}=120,95$) daha düşüktür ve aradaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

4.3. Çift Uyumu Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Bağımsız Grupların Karşılaştırması Analizi

Tablo 10.

Çift Uyumu Puanlarının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılması

Yaş	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
20-29	17	53,59	198,44 172,44	6,213	3	0,102
30-39	126	51,21				
40-49	139	49,88	159,55			
50-59	45	47,40	141,11			

Çift Uyumu Ölçeği puanlarına ait dağılımlar normal dağılmadığından dolayı parametrik olmayan testler uygulanmıştır. İki grubun ortalamalarının karşılaştırılması için Mann Whitney-U Testi, ikiden fazla grubun ortalamalarının karşılaştırılması için ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Çift Uyumu Puanlarının yaş gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçlarına göre elde edilen anlamlılık değeri 0,05'ten büyük bulunmuştur. Bu sonuca göre H0 hipotezi reddedilemez, dolayısıyla yaş gruplarına ait çift uyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 11.*Çift Uyumu Puanlarının Cinsiyet Gruplarına Göre Karşılaştırılması*

Cinsiyet	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	Z değeri	Sig.
Erkek	103	51,0777	170,45	-0,837	0,403
Kadın	224	49,8571	161,04		

Cinsiyet değişkenine ilişkin grupların çift uyumu puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 11'deki değerler incelendiğinde p değeri (Sig.) 0.05'ten küçük değildir, yani H0 hipotezi reddedilemez. Kadın ve erkek gruplarının çift uyumu puanlarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 12.*Çift Uyumu Puanlarının Medeni Hali Değişkenine Göre Karşılaştırılması*

Medeni Haliniz	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Evli	215	51,15	171,87	18,334	3	0	1>2
Evli ve Başka İlişkileri Var	7	42	86,36				1>4
Bekar ve İlişkisi Var	37	53,86	193,97				3>2
Bekar ve İlişkisi Yok	68	46,24	130,81				3>4

Çift uyumu puanlarının medeni hali değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Tablo 12'deki analiz sonuçları incelendiğinde p değerinin 0 olduğu görülmektedir. Yani H0 hipotezi reddedilmektedir. En az iki grup ortalamaları

arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın nedenini tespit etmek amacıyla, gruplar Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırılmıştır. Medeni hali sorusuna “evli” ($\bar{x}=51,15$) ve “bekar ve ilişkisi var” ($\bar{x}=53,86$) cevabını veren bireylerin çift uyumu puanlarının “evli ve başka ilişkileri var” ($\bar{x}=42$) ve “bekar ve ilişkisi yok” ($\bar{x}=46,24$) seçeneğini işaretleyen kişilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13.

Çift Uyumu Puanlarının Şehir Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Şehir	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
İstanbul	227	50,31	163,15	1,491	3	0,684
Ankara	13	52,23	187,88			
İzmir	25	51,28	175,24			
Diğer	62	49,15	157,56			

Çift uyumu puanlarının şehir değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Yapılan test sonucuna göre elde edilen anlamlılık değeri 0,05’ten büyük bulunmuştur. Dolayısıyla H_0 hipotezi reddedilemez. Şehir gruplarına ait çift uyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 14.

*Çift Uyumu Puanlarının “Mutsuz olduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.”
Değişkenine Göre Karşılaştırılması*

“Mutsuz olduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.”	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig .	Fark
Uzman desteği alırım	122	51,43	173,05	16,2 7	3	0,0 01	1>2
Hiçbir şey yapmam	35	45,63	121,19				1>3
Eşimin/sevgilimin ilişkiyi bitirmesi için beklerim	16	44,56	103,28				4>3
İlişkiyi ben bitiririm	154	50,94	172,87				4>2

Çift uyumu puanlarının “Mutsuz olduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Tablo 14’teki analiz sonuçları incelendiğinde p değerinin 0.05’ten küçük olduğu görülmektedir, yani H_0 hipotezi reddedilmektedir. En az iki grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın nedenini tespit etmek amacıyla gruplar, Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırılmıştır.

“Mutsuz olduğunuz ikili bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” sorusuna “uzman desteği alırım” ($\bar{x}=51,43$) ile “ilişkiyi ben bitiririm” ($\bar{x}=50,94$) cevabını veren bireylerin çift uyumu puanlarının “hiçbir şey yapmam” ($\bar{x}=45,63$) ve “eşimin/sevgilimin ilişkiyi bitirmesi için beklerim” ($\bar{x}=44,56$) cevabını veren kişilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15.

Çift Uyumu Puanlarının Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Meslek	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Sağlık Alanı Çalışanı	34	50,97	168,26	5,499	6	0,482
Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	51,61	180,39			
Hukuk Alanı Çalışanı	4	50,00	149,25			
Eğitim Alanı Çalışanı	56	47,98	145,72			
Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	50,35	161,6			
Sanatçı /Yazar	18	49,06	144,28			
Diğer	59	50,83	174,1			

Meslek değişkenine ilişkin grupların çift uyumu puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Tablo 15'teki değerler incelendiğinde p değeri (Sig.) 0.05'ten küçük değildir, yani H0 hipotezi reddedilemez. Yani meslek gruplarının çift uyumu puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16.

Çift Uyumu Puanlarının “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Evet	229	50,75	169,09	2,753	2	0,253
Emin Değilim	83	48,65	149,14			
Hayır	15	51,27	168,50			

Çift uyumu puanlarının “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Tablo 16'daki analiz sonuçları incelendiğinde p değerinin 0.05'ten büyük olduğu görülmektedir, yani “H0 hipotezi reddedilemez” sonucuna ulaşılmıştır. Bu analiz sonucu, çift uyumu puan ortalamaları “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?” değişkeninin gruplarına göre farklılık göstermemektedir şeklinde yorumlanmaktadır.

Tablo 17.

Çift Uyumu Puanlarının “Aylık geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Aylık geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	Z değeri	Sig.
Evet	195	51,27	171,55	-1,756	0,079
Hayır	132	48,73	152,85		

Aylık geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?” değişkenine ilişkin grupların çift uyumu puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 17'deki değerler incelendiğinde p değeri (Sig.) 0.05'ten küçük değildir, yani H0 hipotezi reddedilemez. “Aylık geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?” değişkeninin gruplarının çift uyumu puanları istatistiksel olarak birbirinden farklı değildir.

4.4. Dürtüsel Davranış Ölçeklerine İlişkin Bağımsız Grupların Karşılaştırılması

Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçlarına göre, Dürtüsel Davranış ölçeği puanları normal dağılmamaktadır. Dolayısıyla bu ölçekte iki grubun ortalamalarının karşılaştırılması için Mann Whitney-U Testi, ikiden fazla grubun ortalamalarının karşılaştırılması için ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Tasarlama eksikliği, sıkışıklık, heyecan arayışı ve sebatsızlık puanlarının yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Yaş Aralığı	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Tasarlama Eksikliği	20-29	17	36,82	192,68	5,276	3	0,153
	30-39	126	34,86	151,95			
	40-49	139	35,87	173,53			
	50-59	45	35,13	157,48			
Sıkışıklık	20-29	17	24,35	179,56	2,138	3	0,544
	30-39	126	24,30	171,39			
	40-49	139	23,19	156,83			
	50-59	45	23,53	159,58			
Heyecan Arayışı	20-29	17	31,41	193,97	5,657	3	0,13
	30-39	126	29,67	170,38			
	40-49	139	29,04	162,9			
	50-59	45	26,93	138,22			
Sebatsızlık	20-29	17	31,65	132,79	4,856	3	0,183
	30-39	126	32,87	154,81			
	40-49	139	33,61	174,07			
	50-59	45	33,76	170,42			

Tablo 18'deki değerlere göre tasarlama eksikliği, sıkışıklık, heyecan arayışı ve sebatsızlık puan ortalamalarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak farklı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$, H_0 reddedilemez).

Tablo 19.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	Z değeri	Sig.
Tasarlama Eksikliği	Erkek	103	36,42	186,14	-2,882	0,004
	Kadın	224	34,97	153,82		
Sıkışıklık	Erkek	103	23,50	157,10	-0,897	0,37
	Kadın	224	23,83	167,17		
Heyecan Arayışı	Erkek	103	31,94	200,90	-4,791	0
	Kadın	224	27,82	147,03		
Sebatsızlık	Erkek	103	34,15	180,10	-2,094	0,036
	Kadın	224	32,83	156,60		

Tablo 19'da Dürtüsel Davranışlar Ölçeği'nin alt boyutlarından olan Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının cinsiyet gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir.

Test sonuçlarına göre, sıkışıklık ölçeğine ait cinsiyet gruplarının ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$). Tasarlama eksikliği, heyecan arayışı ve sebatsızlık ölçeklerine ait cinsiyet gruplarının ortalamaları arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Tasarlama eksikliği ölçeğinde erkek bireylerin puan ortalaması 36,42 iken kadın bireylerin puan ortalaması 34,97'dir. Erkek bireylerin daha yüksek puan

ortalamasına sahip olduğu bu ölçeğe, kadın bireylere ait puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Heyecan arayışı ölçeğinde erkek bireyler ($\bar{x}=31,94$) ile kadın bireylerin ölçek puanı ortalaması ($\bar{x}=27,82$) arasındaki fark erkek bireylerin lehine yaklaşık 4,1'dir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Sebatsızlık ölçeğinde erkek bireyler ($\bar{x}=34,15$) ile kadın bireylerin ($\bar{x}=32,83$) ölçek puanı ortalaması arasındaki fark erkek bireylerin lehine yaklaşık 1,3'tür. Test sonucuna göre bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ve erkeklerin sebatlılık puanları, kadınların sebatlılık puanlarına göre daha fazladır ($p<0,05$).

Tablo 20.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Medeni Hali Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Medeni Hali	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Tasarlama a Eksikliği	Evli	215	35,53	166,82	2,823	3	0,42	
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	34,57	179,43				
	Bekar ve İlişkisi Var	37	36,03	174,34				
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	34,85	147,86				
Sıkışıklık	Evli	215	23,19	156,15	13,3	3	0	2>1
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	32,29	280,57				2>3
	Bekar ve İlişkisi Var	37	24,81	179,32				2>4
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	23,97	168,47				
Heyecan Arayışı	Evli	215	28,06	151,1	21,05	3	0	2>1
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	39,43	290,57				2>3
	Bekar ve İlişkisi Var	37	31,43	192,18				2>4
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	30,13	176,41				3>1

Sebatsızlık	Evli	215	33,43	169,54			
	Evli ve Başka İlişkileri Var	7	35,86	211,43	7,072	3	0,07
	Bekar ve İlişkisi Var	37	33,65	167,47			
	Bekar ve İlişkisi Yok	68	32,16	139,72			

Tablo 20’de Dürtüsel Davranışlar Ölçeği’nin alt boyutlarından olan Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının medeni hali gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 20’ye göre, tasarlama eksikliği ve sebatsızlık ölçeği puanlarının medeni hali değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$, H_0 reddedilemez). Sıkışıklık ve heyecan arayışı ölçeği puanlarının medeni hali değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0,05$, H_0 reddedilir). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırma yapılmıştır.

Sıkışıklık alt ölçeğinde medeni hali sorusuna “Evli ve başka ilişkileri var” ($\bar{x}=32,29$) cevabını veren bireylerin sıkışıklık puanlarının “Evli” ($\bar{x}=23,19$), “Bekar ve İlişkileri Var” ($\bar{x}=24,81$) ve “Bekar ve İlişkisi Yok” ($\bar{x}=23,97$) cevabını veren kişilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Heyecan arayışı alt ölçeğinde medeni hali sorusuna “Evli ve başka ilişkileri var” ($\bar{x}=39,43$) cevabını veren bireylerin sıkışıklık puanlarının “Evli” ($\bar{x}=28,06$), “Bekar ve İlişkileri Var” ($\bar{x}=31,43$) ve “Bekar ve İlişkisi Yok” ($\bar{x}=30,13$) cevabını veren kişilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde medeni hali sorusuna “Bekar ve ilişkisi var” ($\bar{x}=31,43$) cevabını veren bireylerin heyecan arayışı puanlarının “Evli” ($\bar{x}=28,06$) cevabını veren bireylerin heyecan arayışı puanlarına göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Şehir Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Şehir	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Tasarlama Eksikliği	İstanbul	227	35,45	164,26	0,776	3	0,86	
	Ankara	13	35,62	169,54				
	İzmir	25	35,96	175,88				
	Diğer	62	35,1	157,11				
Sıkışıklık	İstanbul	227	23,77	165,68	2,019	3	0,57	
	Ankara	13	22,38	136,65				
	İzmir	25	25,12	178,44				
	Diğer	62	23,31	157,77				
Heyecan Arayışı	İstanbul	227	29,28	167,57	18,31	3	0	1>2
	Ankara	13	24,77	99,42				3>1
	İzmir	25	33,68	219,34				3>2
	Diğer	62	27,58	142,14				3>4
Sebatsızlık	İstanbul	227	33,54	171,05	9,945	3	0,02	1>2
	Ankara	13	30,77	103,04				3>1
	İzmir	25	33,92	179,34				3>2
	Diğer	62	32,39	144,77				

Tablo 21’de Dürtüsel Davranışlar Ölçeği’nin alt boyutlarından olan Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının şehir gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 21’e göre, tasarlama eksikliği ve sıkışıklık ölçeği puanlarının şehir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$, H_0 reddedilemez). Heyecan arayışı ve sebatlılık alt ölçekleri puanlarının şehir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenemez, yani en az iki grup birbirinden farklıdır ($p<0,05$, H_0 reddedilir). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırma yapılmıştır.

İzmir’de yaşadığını belirten bireylerin heyecan arayışı puanlarının ($\bar{x}=33,68$) İstanbul ($\bar{x}=29,28$), Ankara ($\bar{x}=24,77$) veya diğer ($\bar{x}=27,58$) şehirlerde yaşadığını belirten bireylerin puanlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, İstanbul’da ($\bar{x}=29,28$) yaşayan bireylerin heyecan arayışı puanları Ankara’da ($\bar{x}=24,77$) yaşadığını belirten bireylerin puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir.

İzmir’de yaşadığını belirten bireylerin sebatsızlık puanlarının ($\bar{x}=33,92$) İstanbul ($\bar{x}=33,54$) ve Ankara’da ($\bar{x}=30,77$) yaşadığını belirten bireylerin puanlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda, İstanbul’da yaşayan bireylerin sebatsızlık puanlarının ($\bar{x}=33,54$) Ankara’da yaşayan bireylerin sebatsızlık puanlarından ($\bar{x}=30,77$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Boyut İsmi	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Tasarlama Eksikliği	Uzman desteği alırım	122	35,58	166,00	0,108	3	1	
	Hiçbir şey yapmam	35	35,06	164,86				
	Beklerim *	16	35,31	161,72				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	35,40	162,46				
Sıkışıklık	Uzman desteği alırım	122	23,20	155,27	6,415	3	0,1	
	Hiçbir şey yapmam	35	24,89	184,17				
	Beklerim *	16	26,94	209,22				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	23,55	161,63				
Heyecan Arayışı	Uzman desteği alırım	122	28,37	156,16	8,455	3	0	3>1
	Hiçbir şey yapmam	35	28,31	153,97				3>2
	Beklerim *	16	33,88	227,16				3>4
	İlişkiyi ben bitiririm	154	29,40	165,93				
Sebatsızlık	Uzman desteği alırım	122	33,38	168,93	6,052	3	0,1	
	Hiçbir şey yapmam	35	32,74	146,27				
	Beklerim *	16	35,31	211,59				
	İlişkiyi ben bitiririm	154	33,03	159,18				

* Eşimin/sevgilimin ilişkiyi bitirmesi için beklerim

Tablo 22’de Dürtüsel Davranışlar Ölçeği’nin alt boyutlarından olan Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” değişkeninin gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Heyecan arayışı puanlarının “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$, H_0 reddedilir). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırma yapılmıştır.

“Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” sorusuna “Eşimin/sevgilimin ilişkiyi bitirmesi için beklerim” cevabını veren bireylerin heyecan arayışı puanları ($\bar{x}=33,88$) “Uzman desteği alırım” ($\bar{x}=28,37$), “Hiçbir şey yapmam” ($\bar{x}=28,31$) ve “İlişkiyi ben bitiririm” ($\bar{x}=29,4$) cevabını veren grupların heyecan arayışı puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir. Tablo 22’ye göre, tasarlama eksikliği, sıkışıklık ve sebatsızlık puanlarının “Mutsuz bir ilişki için tercihinizi işaretleyiniz.” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$, H_0 reddedilemez).

Tablo 23.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının Meslek Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	Meslek	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.	Fark
Tasarlama Eksikliği	Sağlık Alanı Çalışanı	34	36,79	189,35	8,17	6	0,23	
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	35,72	172,92				
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	34,25	131,63				
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	35,71	163,97				
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	35,42	166,31				
	Sanatçı /Yazar	18	33,11	121,11				
	Diğer	59	34,88	152,19				
Sıkışıklık	Sağlık Alanı Çalışanı	34	24,12	168,21	1,46	6	0,96	
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	23,02	156,55				
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	25,25	191,75				
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	23,95	164,28				
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	23,64	163,09				
	Sanatçı /Yazar	18	24,89	182,17				
	Diğer	59	23,68	162,61				

Heyecan Arayışı	Sağlık Alanı Çalışanı	34	28,47	157,47	5,72	6	0,46	
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	29,54	165,68				
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	33,75	235,25				
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	27,36	143,62				
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	29,71	169,29				
	Sanatçı /Yazar	18	29,5	173,72				
	Diğer	59	29,32	168,81				
Sebatsızlık	Sağlık Alanı Çalışanı	34	33,88	177,65	14,6	6	0,02	1>6
	Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı	57	33,75	171,15				2>6
	Hukuk Alanı Çalışanı	4	33,75	163,88				4>6
	Eğitim Alanı Çalışanı	56	33,05	163				5>6
	Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı	99	33,84	178,73				7>6
	Sanatçı /Yazar	18	30,22	97,67				5>7
	Diğer	59	32,44	145,71				

Tablo 23'te Dürtüsel Davranışlar Ölçeği'nin alt boyutlarından olan Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının meslek değişkeninin gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 23'e göre, tasarlama eksikliği, sıkışıklık ve heyecan arayışı puanlarının meslek değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$, H_0 reddedilemez). Sebatsızlık ölçeği puanlarının meslek değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0,05$, H_0 reddedilir). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 23'e göre, sanatçı/yazar olan bireylerin sebatsızlık puanları ($\bar{x}=30,22$) sağlık alanı çalışanı ($\bar{x}=33,88$), mühendislik ve mimarlık alanı çalışanı ($\bar{x}=33,75$), eğitim alanı çalışanı ($\bar{x}=33,05$), yönetim/danışmanlık alanı çalışanı ($\bar{x}=33,84$) ve diğer ($\bar{x}=32,44$) seçeneklerini işaretleyen bireylerin sebatsızlık puanlarına göre istatistiksel olarak daha düşük olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda yönetim/danışmanlık ($\bar{x}=33,84$) alanında çalışan bireylerin sebatsızlık puanları diğer ($\bar{x}=32,44$) meslekleri icra ettiğini belirten bireylerin sebatsızlık puanlarından istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 24.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının “Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hissedermisiniz?” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyut İsmi	Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hissedermisiniz?	Birey Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	χ^2	Serbestlik Derecesi	Sig.
Tasarlama Eksikliği	Evet	229	35,78	171,8	5,65	2	0,059
	Emin Değilim	83	34,86	148,34			
	Hayır	15	33,20	131,5			
Sıkışıklık	Evet	229	23,40	158,36	2,89	2	0,236
	Emin Değilim	83	24,65	178,8			
	Hayır	15	23,60	168,13			
Heyecan Arayışı	Evet	229	29,24	165,88	0,75	2	0,686
	Emin Değilim	83	28,63	156,88			
	Hayır	15	29,87	174,67			
Sebatsızlık	Evet	229	33,59	171,76	5,79	2	0,055
	Emin Değilim	83	32,60	149,03			
	Hayır	15	31,47	128,37			

Tablo 24'te Dürtüsel Davranışlar Ölçeği'nin alt boyutlarından olan Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının "Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?" değişkeninin gruplarına göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 24'teki sonuçlara göre, tasarlama eksikliği, sıkışıklık ve heyecan arayışı ve sebatlılık puanlarının "Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?" değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$; H_0 reddedilemez).

Tablo 25.

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık Puanlarının "Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?" Değişkenine Göre Karşılaştırılması

	"Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?"	Bires Sayısı	Ortalama	Rank Ortalamaları	Z değeri	Sig.
Tasarlama Eksikliği	Evet	195	35,43	162,98	-0,237	0,813
	Hayır	132	35,43	165,5		
Sıkışıklık	Evet	195	23,39	160,13	-0,901	0,368
	Hayır	132	24,23	169,71		
Heyecan Arayışı	Evet	195	29,26	166,56	-0,596	0,552
	Hayır	132	28,90	160,22		
Sebatlılık	Evet	195	33,19	162,97	-0,239	0,811
	Hayır	132	33,31	165,52		

Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık puanlarının “Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?” değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 25’te verilmiştir.

Tablo 25’teki test sonuçlarındaki anlamlılık değerleri incelendiğinde, $p>0,05$ olduğu görülmektedir (H_0 reddedilemez). Yani Tasarlama Eksikliği, Sıkışıklık, Heyecan Arayışı ve Sebatsızlık alt ölçeklerine ilişkin puanlar bakımından “Aylık geliriniz ile tasarruf yapabilme imkânınız var mı?” değişkeninin grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

4.5. Dürtüsel Davranışlar Alt Boyut Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki İlişkisel Bulgular

Dürtüsel davranışlar ölçeğinin alt ölçeklerinden tasarlama eksikliği, sıkışıklık, heyecan arayışı ve sebatsızlık puanlarının çift uyumu puanları arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. İlgili boyut puanları normal dağılmadığından dolayı, korelasyon katsayılarını test etmek için Spearman Sıra Korelasyon Katsayısı yöntemi kullanılmıştır. İki değişken arasındaki korelasyon katsayısı yorumlanırken, ilişkinin 0,05 seviyesinde anlamlı olup olmadığına dair hipotez şu şekildedir:

Korelasyon katsayısına ait anlamlılık değeri 0,05 değerinden büyükse, H_0 hipotezi reddedilemez, yani iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Korelasyon katsayısına ait anlamlılık değeri 0,05’e eşit ya da bu değerden küçükse H_0 hipotezi reddedilir, yani iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır denilebilir.

Tablo 26.

Dürtüsel Davranışlar Alt Boyutları Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki Spearman Sıra Korelasyon Katsayıları

		Tasarlama Eksikliği	Sıkışıklık	Heyecan Arayışı	Sebatsızlık	Çift Uyumu
Tasarlama Eksikliği	r	1,000				
	p					
Sıkışıklık	r	-,343**	1,000			
	p	0,000				
Heyecan Arayışı	r	-0,053	,306**	1,000		
	p	0,339	0,000			
Sebatsızlık	r	,453**	-,220**	,231**	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000		
Çift Uyumu	r	,125*	-,284**	-,109*	0,073	1,000
	p	0,024	0,000	0,050	0,189	

** . Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* . Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlıdır (2-yönlü).

r = Spearman Sıra Korelasyon Katsayısı

Tablo 26'daki değerlere bakıldığında, sebatsızlık puanlarıyla çift uyumu puanlarının arasındaki korelasyon katsayısının pozitif yönlü olduğu fakat istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($r=0,073$, $p>0,05$).

Tasarlama eksikliği puanları ile çift uyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($r=0,125$, $p<0,05$). Katılımcıların dürtüsel davranışlar ölçeğinin alt boyutu olan tasarlama eksikliği puanları arttıkça çift uyumu puanlarının da arttığı tespit edilmiştir.

Katılımcılara ait sıkışıklık puanları ile çift uyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($r=-0,284$, $p<0,05$). Katılımcıların dürtüsel davranışlar ölçeğinin alt boyutu olan sıkışıklık puanları azaldıkça çift uyumu puanlarının arttığı tespit edilmiştir.

Katılımcılara ait heyecan arayışı puanları ile çift uyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($r=-0,109$, $p<0,05$). Katılımcıların dürtüsel davranışlar ölçeğinin alt boyutu olan heyecan arayışı puanları azaldıkça çift uyumu puanlarının arttığı tespit edilmiştir.

4.6. İletişim Yeterlilik Ölçeği ve İletişim Yeterliliği Ölçeği Alt Boyut Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki İlişkisel Bulgular

İletişim yeterlilik ölçeğinin alt ölçeklerinden sosyal davranış yeterliliği, iletişimde bireysel yönler, empati yeterliliği, uyum yeterliliği, duyarlılık yeterliliği, iletişime teşvik yeterliliği, insan ilişkileri, dinleme yeterliliği ve iletişim yeterliliği genel puanları ile çift uyumu puanları arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. İlgili boyut puanları normal dağılmadığından dolayı, korelasyon katsayılarını test etmek için Spearman Sıra Korelasyon Katsayısı yöntemi kullanılmıştır. İki değişken arasındaki korelasyon katsayısı yorumlanırken, ilişkinin 0,05 seviyesinde anlamlı olup olmadığına dair hipotez şu şekildedir:

Korelasyon katsayısına ait anlamlılık değeri 0,05 değerinden büyükse, H_0 hipotezi reddedilemez, yani iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktur. Korelasyon katsayısına ait anlamlılık değeri 0,05'e eşit ya da bu değerden küçükse H_0 hipotezi reddedilir, yani iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır denilebilir.

Tablo 27.

İletişim Yeterliliği Alt Boyutları Puanları ve İletişim Yeterliliği Genel Puanları ile Çift Uyumu Puanları Arasındaki Spearman Sıra Korelasyon Katsayıları

		Çift Uyumu	Uyum Yeterliliği	Dinleme Yeterliliği	İletişime Teşvik Yeterliliği	İnsan İlişkileri	Empati Yeterliliği	Duyarlılık Yeterliliği	Sosyal Davranış Yeterliliği	İletişimde Bireysel Yönler	İletişim Yeterliliği Genel
Çift Uyumu	r	1,000									
	p										
Uyum Yeterliliği	r	0,016	1,000								
	p	0,7718									
Dinleme Yeterliliği	r	0,083	,283**	1,000							
	p	0,1319	0,000								
İletişime Teşvik Yeterliliği	r	0,098	,550**	,407**	1,000						
	p	0,0759	0,000	0,000							
İnsan İlişkileri	r	0,020	,566**	,281**	,532**	1,000					
	p	0,7148	0,000	0,000	0,000						
Empati Yeterliliği	r	,112*	,496**	,332**	,607**	,583**	1,000				
	p	0,0438	0,000	0,000	0,000	0,000					
Duyarlılık Yeterliliği	r	0,073	,534**	,249**	,552**	,525**	,662**	1,000			
	p	0,1889	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000				
Sosyal Davranış Yeterliliği	r	-0,007	,568**	,180**	,481**	,598**	,508**	,594**	1,000		
	p	0,9032	0,000	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000			
İletişimde Bireysel Yönler	r	0,080	,585**	,232**	,570**	,625**	,656**	,704**	,652**	1,000	
	p	0,151	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
İletişim Yeterliliği Genel	r	0,059	,722**	,457**	,737**	,772**	,796**	,788**	,778**	,854**	1,000
	p	0,2897	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	

** . Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlıdır (2-yönlü).

* . Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlıdır (2-yönlü).

r = Spearman Sıra Korelasyon Katsayısı

Tablo 27'deki değerlere bakıldığında, sosyal davranış yeterliliği, iletişimde bireysel yönler, uyum yeterliliği, duyarlılık yeterliliği, iletişime teşvik yeterliliği, insan ilişkileri, dinleme yeterliliği ve iletişim yeterliliği genel puanları ile çift uyumu puanları arasındaki korelasyon katsayısının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Katılımcılara ait empati puanları ile çift uyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($r=0,112$, $p<0,05$). Katılımcıların iletişim yeterliliği ölçeğinin alt boyutu olan empati yeterliliği puanları arttıkça çift uyumu puanlarının da arttığı tespit edilmiştir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmada, dürtü kontrolü ve iletişim yeterliliği kavramlarının evlilik uyumuna etkisi ve aralarındaki ilişki incelenmiştir. 103 erkek 224 kadın katılımcının olduğu çalışmada dürtü kontrolü ve iletişim yeterliliği ve evlilik uyumu alt ölçekleri ve demografik soru formundaki sorularla ilişkiler kıyaslanmış ve araştırılmıştır. Çalışma ile bireylerin dürtüsel davranışları ile iletişim yeterliliklerinin evlilik/ilişki uyumuna olan etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Kadın ve erkek gruplarının çift uyumu puanlarının istatistiksel olarak birbirinden farklı olmadığı tespit edilmiştir. Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenleri araştıran Çağ ve Yıldırım (2013)'in çalışmalarında tespit ettikleri sonuçla tutarlıdır. Başka bir araştırmada ise evli katılımcıların cinsiyet, evlilik süresi ve şekline göre evlilik doyumlarında anlamlı fark olmadığını tespit etmiştir (Çelik, 2006).

Cinsiyetin evlilik doyumunu yordamadığı sonucuna alan yazında ters düşen araştırma bulguları da mevcuttur. Bu araştırmalar kadının evlilikteki rolüne odaklanarak daha fazla sorumluluk almasıyla evlilik doyumlarının düştüğüne vurgu yapmaktadır (Gottman ve Krokoff, 1989; Çelik, 2006; Tezer, 1992). Bu görüşe elde eden çalışmaların tarihleri dikkate alındığında, sosyo-ekonomik değerlerin zaman içinde değişime uğrayarak yeni yapılan çalışma bulgularını da etkilediğini söylemek mümkündür. Evliliklerde kadınların rollerinin

erkeklerle yaklaşmasını ve sorumluluklarda paydaş olmaları da cinsiyetin evlilik doyumuyla ilişkin anlamlı bir farklılık oluşturmayacağı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre çift uyumu puanları ortalamaları meslek gruplarına göre ve aylık gelirleri ile tasarruf yapma durumunu gösteren değişkeninin gruplarına göre farklılık göstermemektedir. Alanyazında ise bu konuda yapılan bir araştırmaya göre ise katılımcıların mesleği ile evlilik uyumu arasında ilişki vardır. Kadınların mesleklerinin erkeklerin evlilik doyumu üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Çalışan kadınların eşlerinin evlilik doyumu çalışmayan kadınların eşlerinin evlilik doyumuyla oranla daha yüksektir (Lye ve Biblarz, 1993).

Çift uyumu puan ortalamaları ile katılımcıların yaşı arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Berk (2009)'ın yaptığı benzer bir çalışmada yaş değişkeninin evlilik doyumuyla yordamadığını tespit etmiştir. Evlilik doyumuyla, çift uyumu, paylaşımlarda bulunma ve iletişime geçmekle alakalı olarak bunun da yaş sınırı olmayacağından yaş faktörünün evlilik doyumuyla etkilemeyeceği söylenebilir.

Araştırmanın çift uyumuna ait bulguları katılımcıların medeni haline göre değerlendirildiğinde; “evli” ve “bekar ve ilişkisi var” cevabını veren katılımcıların çift uyumu puanlarının “evli ve başka ilişkileri var” ve “bekar ve ilişkisi yok” seçeneğini işaretleyen katılımcılara göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu ve iki grup açısından değerlendirildiğinde çift uyumu arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Çift uyumu ölçeğinin evlilik ve benzer ikili ilişkiler üzerine uygulanabileceği belirtildiği halde alan yazın araştırmalarında bu ölçeğin sadece evli bireylere uygulandığı görülmüştür. Bu sebeple demografik formda çeşitlendirdiğimiz medeni hal seçeneklerine ilişkin herhangi bulguya rastlanmamıştır.

Araştırma sonuçlarından biri, çift uyum düzeyi ile katılımcıların meslekleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Alanyazında bu konuda yapılan bir araştırmaya göre ise katılımcıların mesleği ile evlilik uyumu arasında ilişki vardır. Kadınların mesleklerinin erkeklerin evlilik doyumu

üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Çalışan kadınların eşlerinin evlilik doyumu çalışmayan kadınların eşlerinin evlilik doyumuna oranla daha yüksektir (Lye ve Biblarz, 1993).

Araştırma sonuçlarına göre iletişim yeterliliği ölçeği genel puanlarıyla duygularını tanıma ve ifade etme ilişkisi anlamlı olsa da çift uyumu puanı ile duyguları tanıma ve ifade etme değişkeninin gruplarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Yapılan bir araştırmaya göre doyumu yüksek evliliği olan erkeklerin empati becerilerinin yüksek olduğu ve bu erkeklerin eşlerine göre daha pozitif yaklaşımlar sergilediği sonucuna ulaşmışlardır (Waldinger, 2004). Long (1994) ise empati kurma beceri yüksek olan erkeklerin evlilik uyumu ile arasında pozitif ilişki gözlemiştir.

Alanyazında bu konuya benzer bir araştırmada Simpson ve arkadaşlarının (1995) aktardığına göre, empatik anlayış ve ilişkinin niteliğin arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. (Kahn, 1970; Noller ve Ruzzene, 1991; Ruzzene, 1990) Ancak; alanyazında bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalar da. (Floyd, 1988; Gottman, 1979; Kowalik ve Gotlib, 1987; Sillars ve ark., 1984) bulunmaktadır. Sillars ve arkadaşlarının (1984) araştırmasına göre, katılımcılar arasındaki tartışmanın boyutu ilişkiyi daha az tehdit ediyor ve çatışma seviyesi daha düşük ise aradaki ilişki olumlu, ancak; tehdit edici konular hakim yüzleşme gereken tartışmalar varsa bu durumun ilişkiyi olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular sonucunda empati ve evlilik uyumu ilişkisi arasındaki anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir. (Kışlak, Ş. T, & Çabukça, F. 2002).

İletişim Yeterlilik Ölçeği; uyum yeterliliği, dinleme yeterliliği, duyarlılık yeterliliği, iletişimde bireysel yönler, iletişime teşvik alt boyutlarına ilişkin puanlar değerlendirildiğinde duyguları tanıma ve ifade etme değişkeni grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ancak; empati yeterliliği alt boyutunda anlamlı bir fark vardır. Alanyazında da empati konusunda yapılan araştırmalarda duygu ve düşüncelerini ifade etme becerilerinin gelişmiş, toplumsal uyumları ve duyarlılıkları yüksek kişilerin

empati becerilerinin dolayısıyla iletişim becerilerinin de gelişmiş olduğu gözlenmiştir (Göka ve Beyazyüz, 2019).

Turarel ve Göztepe (2012:36)'nin "Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler" üzerine yapmış olduğu çalışmada evlilik uyumu ve yaş, eş yaş, evlenme yaşı ve eş evlenme yaşı arasında anlamlı ilişki saptanamadığını belirtmişlerdir (Turarel & Göztepe 2012:36). Bu çalışmaların aksine yaş ile evlenme yaşı ilişkisinde anlamlı farklılaşmanın tespit edildiği araştırmalarda bulunmaktadır (Şener & Terzioğlu, 2002:41). Alanyazında empati konusunda yapılan araştırmalarda duygu ve düşüncelerini ifade etme becerilerinin gelişmiş, toplumsal uyumları ve duyarlılıkları yüksek kişilerin empati becerilerinin dolayısıyla iletişim becerilerinin de gelişmiş olduğu gözlenmiştir (Göka, E.Beyazyüz, M. 2019).

Araştırmanın iletişim yeterlilik alt boyutları değerlendirildiğinde tasarruf yapabildiğini ifade eden katılımcıların duyarlılık yeterliliği alt boyutu puan ortalaması, tasarruf yapamadığını ifade eden katılımcılara göre daha düşüktür. Yine tasarruf yapabildiğini ifade eden katılımcıların sosyal davranış yeteneği alt boyutu puan ortalamasına bakıldığında tasarruf yapamadığını ifade eden katılımcıların puan ortalamasına göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak tasarruf yapabildiğini ifade eden katılımcıların iletişim yeterliliği ölçeği genel puan ortalamalarının tasarruf yapamadığını ifade eden katılımcılara göre daha düşük olduğu ve aradaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Alanyazında bu konuda bir araştırma bulgusu bulunamadığından karşılaştırma yapılamamaktadır.

White ve ark. (1986)'ın insanların ilişkilerinde yapıcı tutumlar sergileyenlerin, evlilik doyumunun daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Süataç (2010) yaptığı çalışmada, evlilik uyumu yeterli seviyede olmayan çiftlerin, olumsuz iletişim tarzına sahip bireyler olduğu bulgusuna erişmiştir.

Araştırmada dürtüsel davranışları ölçen alt boyutlar katılımcıların cinsiyetine göre değerlendirildiğinde; tasarlama eksikliği ölçeği bulgularına ait erkek katılımcıların puan ortalaması 36,42 iken kadın katılımcıların puan ortalaması 34,97'dir. Erkek katılımcıların daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu

bu değerlendirme sonucuna göre kadın katılımcılara ait puan ortalaması ile erkek katılımcıların puan ortalaması arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Heyecan arayışı ölçeğinde erkek katılımcılar ile kadın katılımcılar ölçek puanı ortalaması arasındaki fark; erkek katılımcılar lehine yaklaşık 4,1 olup istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sebatsızlık ölçeğinde erkek katılımcılar ile kadın katılımcılar ölçek puanı ortalaması arasındaki fark erkek katılımcılar lehine yaklaşık 1,3'tür. Test sonucuna göre bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ve erkeklerin sebatlılık puanları, kadınların sebatlılık puanlarına göre daha fazladır.

Alanyazında dürtüsellüğün cinsiyetler arasında anlamlı farka sahip olduğuna dair araştırmalar bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmada sağlıklı bireylerde erkekler daha yüksek dürtüsellik puanları alırken, hükümlüler arasında yapılan bir çalışmada, dürtüsellik kadınlar lehine bulunmuştur (Derdikman-Eiron, vd. 2011). Başka bir araştırmada cinsiyetler arasındaki bu farklılığa; genetik faktörler, hormonal (testosteron) veya serotonin ve vazopresin gibi diğer peptitlerin neden olabileceği düşünülmüştür (Hollander ve Stein, 2006). Kış aylarında doğanların; heyecan arama, dürtüsellik ve cinsel karmaşa gibi risk ilişkili davranışları daha yüksek oranlarda gösterdiği hipotezi değerlendirilmiş; sadece "heyecan arama" için bu hipotez desteklenmiştir (Eisenberg vd, 2010). Yapılan araştırmalarda dürtüsellüğün erkeklerde kadınlara göre yaygınlık oranı 3 kat daha fazla gözlemlenmekte olup bu durum erkek beynindeki frontal bölgenin daha zayıf çalışmasına ve omurilik sıvısındaki depominin kadınlara göre daha düşük olması ile açıklanmaktadır (Yazıcı ve Yazıcı, 2010).

Araştırmada dürtüsel davranışları ölçen alt boyutlar katılımcıların medeni hallerine göre değerlendirildiğinde; sıkışıklık alt ölçeğinde medeni hali sorusuna "Evli ve başka ilişkileri var" cevabını veren katılımcıların sıkışıklık puanlarının "Evli" "Bekar ve İlişkileri Var" ve "Bekar ve İlişkisi Yok" cevabını veren katılımcılara göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu ve aralarında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Heyecan arayışı alt ölçeğinde ise medeni hali sorusuna "Evli ve başka ilişkileri var" cevabını veren katılımcıların sıkışıklık puanlarının "Evli" "Bekar ve İlişkileri Var" ve "Bekar ve İlişkisi Yok"

cevabını veren katılımcılara göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde medeni hal sorusuna “Bekar ve ilişkisi var” cevabını veren katılımcıların heyecan arayışı puanlarının “Evli” cevabını veren katılımcıların heyecan arayışı puanlarına göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Leary, Tambor, Terdal, Downs (1995) ve Shackelford (2001), evlilik süreleri uzun olan kadın ve erkeklerin birbirlerinin davranışlarını algılama, cinsellik ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında negatif bir ilişkinin varlığını tespi etmişlerdir. Erkeklerin eşleri tarafından sadakatsizlik, şiddet ve kıskançlık gibi şikayetlere maruz kaldıklarını bu durumun evlilik ilişkisinde cinsel doyumu ve eşlerin birbirinin kişilik özelliklerini algılama biçimlerini olumsuz yönde etkilediğini, kadınların ise eşleri tarafından fiziksel olarak çekici algılanmamalarının iki eş arasındaki cinselliği ve birbirlerinin davranışlarını algılama biçimlerini olumsuz etkilediğini belirtmektedir.

Alanyazında benzer çalışmalara rastlanmamakla birlikte ‘Depresyon hastalarında dürtü kontrol bozuklukları eş tanıları’ konusunda yapılan bir araştırma bulgu sonuçlarına göre cinsiyet, medeni hal, eğitim, ekonomik durum ve çalışma durumunda anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (Annagür ve Tamam, 2011).

Kilmann ve ark; 2013 araştırmasında, ayrılık kaygı seviyesi yükselen erkek bireylerde, düşük saldırganlık, kontrollü ve yüksek isyankar özellikler sergiledikleri görülmüştür. Ayrılma kaygısı ile bağlanma puanları yüksek olan kadın eşlerde ise bağımlı ve rekabetçi özelliğe ilişkin puanlar yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda yakınlıktan rahatsız olma puanları yüksek olan erkek eşlerin düşük işbirlikçi ve sorumlu, yüksek agresif ve isyankar kişiler arası özellikleri benimsedikleri görülmüştür.

Alanyazında evlilik doyumunu farklı değişkenlere göre yordayan çokça araştırmaya rastlanmaktadır. Eşlerin birbirlerine bağlılığı, evliliğin istikrarı, manevi değerler, saygı unsuru, cinsel hayatta sadakatli olmak, motivasyon, aile içi ilişkiler vb. konular vardır (RosenGrandon, Myers ve Hattie, 2004).

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada iletişim becerileri, dürtü kontrolü, evlilik doyumu, cinsiyet, yaş, medeni durum, çalışma alanları, sadakat eğilimleri, aylık tasarruf edebilme durumu, yaşadıkları şehir gibi değişkenlerin birbirleri ile ilişkileri incelenmiştir. Bu bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayanarak elde edilen sonuçlara, açıklamalara ve benzer araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgular bütüncül olarak değerlendirildiğinde; iletişim yeterliliği, çift uyumu ve dürtüsel davranışlar ile ortak ilişkisi olan tek demografik değişken katılımcıların yaş aralığı olup çalışmanın; iletişim yeterliliği, çift uyumu ve dürtüsel davranışları ortalama puanları ile yaş grupları puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Katılımcıların medeni hal durumu, çift uyumu ve dürtüsel davranış ölçeği ile anlamlı fark olan demografik özellik olarak tespit edilmiştir. Katılımcılardan aylık geliri ile tasarruf yapma durumunun çift uyumu ve dürtüsel davranış ölçeği ile ilişkilerinde anlamlı fark bulunmazken iletişim yeterliliği ile anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde uyum yeterliliği, dinleme yeterliliği, iletişime teşvik yeterliliği, insan ilişkileri, empati yeterliliği, duyarlılık yeterliliği, sosyal davranış yeterliliği, iletişimde bireysel yönler ve iletişim yeterliliği genel puanlarına göre katılımcıların; yaşlarının, cinsiyetlerinin, medeni hallerinin, mesleklerinin ve yaşadıkları yerlerin anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Duygularını tanıma ve ifade etmek konularında kendini yeterli hissedenen katılımcıların ortalama puanları ile ne çift uyumu ortalama puanları ne de dürtüsel davranışlar ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Araştırma bulgularına göre bu değişkenin sadece iletişim yeterliliği ile aralarında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İletişim yeterlilik ölçeğine ait bütün alt boyutlara ilişkin puanlar ve genel puanlar bakımından şehir değişkeninin grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların dürtüsel davranışlar ölçeğinin alt boyutu olan heyecan arayışı puanları azaldıkça çift uyumu puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Heyecan arayışı altboyutu puanlarının mutsuz bir ilişki için tercihlerine yönelik değişkene göre anlamlı düzeyde farklılaşarak, katılımcıların ilişkilerinde mutsuz hissettikçe heyecan arayışlarının arttığı gözlenmektedir.

Araştırma bulgularına göre, iletişim yeterliliği ile dürtü kontrolünün evlilik doyumu üzerinde anlamlı ve pozitif etkisi bulunmaktadır. Katılımcılara ait empati puanları ile çift uyumu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların iletişim yeterliliği ölçeğinin alt boyutu olan empati yeterliliği puanları arttıkça çift uyumu puanlarının da arttığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki demografik özellikler doğrultusunda elde edilen bulgular alanyazındaki yakın dönem araştırmalarla karşılaştırıldığında benzerliklerin olduğu görülmüştür.

Öte yandan bu araştırma sonucunda ulaşılan evlilik uyumu durumunun İletişim yeterliliği ve dürtü kontrolü ile aralarında pozitif yöndeki anlamlı ilişkisine yönelik olarak bu kavramlardan evlilik doyumu, evlilik kalitesi konularına ilişkin çalışmalar bulunmakta iken iletişim yeterliliği ve dürtü kontrolüne odaklanmış alanyazındaki çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür.

6.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar bütüncül olarak değerlendirildiğinde ve Türk Kültürüne ait dünya görüşleri de göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmada yer verilen konular ilişkilerde iletişim becerilerinin ve dürtü kontrolünün önemini göstermektedir. Ancak; farklı kişilik yapılarının dürtü kontrol durumları ile iletişim becerileri ve ilişki doyumları araştırılabilir.

Eş desteğinin ve duygu dışı vurum tarzlarının ilişkiler üzerindeki etkisi, ailelerin ilişkileri onaylama ya da onaylamama durumunun ilişkiler üzerindeki etkisi hatta boşanma oranları ile ilişkileri irdelenebilir.

Yansıtımlı özdeşim savunma mekanizmasının ilişkilerde kullanım şekilleri ve ilişkilere etkileri, duyguları ifade etme becerisi (aleksitimi) nin alt başlık olarak ilişkilere etkisi, ön yargıların iletişim yeterliliğine ve çift uyumuna etkisini incelemek ve özgüvenin iletişim yeterliliği ve çift uyumuna etkisini araştırmak alanyazına katkı sağlayabilir.

Tüm belirtilen konuların Türk kültür yapısı ve dünya görüşü üzerinden yapılandırılacak çalışmaların yapılması ruh sağlığı kuramları ve psikoloji alanı açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın; örneklem sayısı arttırılarak Türkiye genelinde yapılmasının öneminin anlaşılması gerekir. Yapılan çalışmalarla eşler arasındaki uyumu, iletişim yeterliliğini ve dürtü kontrolünü araştırmak adına geçerlik ve güvenirliği yapılmış ölçekler olmalarına rağmen kültürel farklar, ilişki süresi, aileler ile iletişim ve bireylerin tanışma şekli de gözetilerek ölçeklerin geliştirilip değerlendirilmesi araştırma bulguları açısından literatüre katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda eşler arasındaki uyum araştırılırken, uyum, doyum, kalite, çatışma gibi kavramların karışıklık yaratmaması adına ölçekler bağlamında yeniden değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ainslie, G. (1975). Specious reward: a behavioral theory of impulsiveness and impulse control. *Psychological bulletin*, 82(4), 463.
- Akkok, F. (1999). Parental Involvement in the Educational System: To Empower Parents To Become More Knowledgeable and Effective.
- Alim, K. (2018). İnsan ilişkileri ve iletişim.
- Ang, S., & Van Dyne, L. (2015). Conceptualization of cultural intelligence: Definition, distinctiveness, and nomological network. In *Handbook of cultural intelligence* (pp. 21-33). Routledge.
- Annagür, B. B., & Tamam, L. (2011). Depresyon Hastalarında Dürtü Kontrol Bozuklukları Eş Tanıları. *Archives of Neuropsychiatry/Noropsikiatri Arsivi*, 48(1).
- Arce, E., & Santisteban, C. (2006). Impulsivity: a review. *Psicothema*, 18(2), 213-220.
- Atwater, E. (1994). *Psychology for living: adjustment, growth, and behavior today*. Prentice Hall.
- Bacanlı, H. (1999). Sosyal beceri eğitimi. *Nobel Yayın Dağıtım, Ankara*.
- Bahr, S. J., & Day, R. D. (1978). Sex role attitudes, female employment, and marital satisfaction. *Journal of Comparative Family Studies*, 9(1), 53-67.
- Barrett, E. L. (2011). Hurt People Who Hurt People: Anger and Violence among Individuals with Substance Use Disorder and Posttraumatic Stress Disorder (Doctoral dissertation, Ph. D. diss., University of New South Wales, Sydney, Australia).
- Başterzi, A. D., Yazici, K., Buturak, V., Çimen, B., Yazici, A., Eskandari, G., & Taşdelen, B. (2010). Effects of venlafaxine and fluoxetine on

lymphocyte subsets in patients with major depressive disorder: a flow cytometric analysis. *Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry*, 34(1), 70-75.

Batmaz, V., & İsen, G. (2002). *Ben ve Toplum: Sosyal Psikoloji*, 2. Baskı, İstanbul: Om Yayınevi.

Battal, A. (2008). Boşanma Sebepleri, Bilimsel Araştırma Projesi Uygulama Sonuçları. *İstanbul: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ADAG Vakfı (Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı) Eflatun Matbaacılık*.

Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji* (11. Baskı). Ankara: İnkılap Kitabevi.

Belsky, J., Spanier, G. B., & Rovine, M. (1983). Stability and change in marriage across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 567-577.

Berko, R. M., Wolvin, A. D., & Wolvin, D. R. (2001). *Communicating: A social and career focus*. Houghton Mifflin College Division.

Bevilacqua, L., & Goldman, D. (2013). Genetics of impulsive behaviour. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 368(1615), 20120380.

Blakemore, J. E. O., Berenbaum, S. A., & Liben, L. S. (2013). *Gender development*. Psychology Press.

Budak, E., Tunç, L. T., Alan, S., & Özgüven, H. N. (2012). Prediction of workpiece dynamics and its effects on chatter stability in milling. *CIRP annals*, 61(1), 339-342.

Bulanda, J. R., & Brown, S. L. (2007). Race-ethnic differences in marital quality and divorce. *Social Science Research*, 36(3), 945-967.

Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. Kaknüs Yayınları.

- Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle class sample. *Journal of Marriage and the Family*, 29-37.
- Campbell, B. C., Dreber, A., Apicella, C. L., Eisenberg, D. T., Gray, P. B., Little, A. C., ... & Lum,
- Canary, D. J., & Dainton, M. (2003). *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations*. Routledge.
- Carlyle, T., & Engel, M. (2000). *Sartor Resartus: The life and opinions of Herr Teufelsdröckh in three books* (Vol. 2). Univ of California Press.
- Chico, E., Tous, J. M., Lorenzo-Seva, U., & Vigil-Colet, A. (2003). Spanish adaptation of Dickman's impulsivity inventory: its relationship to Eysenck's personality questionnaire. *Personality and individual differences*, 35(8), 1883-1892.
- Chou, H. W., & Yeh, Y. J. (2007). Conflict, conflict management, and performance in ERP teams. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 35(8), 1035-1048.
- Cirhinlioğlu, F. (2018). *Duygusal Psikolojisi: Duygu Psikolojisi*
- Cirhinlioğlu, F. (2018). *Duygusal Psikolojisi: Kültür ve Duygular*
- Cirhinlioğlu, F. (Ed.) *Keskindağ B. Karaaziz M. 2018 Kültür ve Duygular* (103--113). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Cirhinlioğlu, F. (Ed.), *Temel Kavramlar* (1-16). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Cüceloğlu, D. (2013). *Yeniden İnsan İnsana* (47. baskı). *İstanbul: Remzi Kitabevi*.
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

- Danziger, K. (2013). *Interpersonal Communication: Pergamon General Psychology Series* (Vol. 53). Elsevier.
- Davis, M. H., & Oathout, H. A. (1987). Maintenance of satisfaction in romantic relationships: Empathy and relational competence. *Journal of personality and social psychology*, 53(2), 397.
- Demiray, E. (2009). Aile içi iletişim. Üçüncü Baskı,(Ed: U. Demiray). Genel İletişim.
- DeVito, J. A. (2012). *The Interpersonal Communication Book* 13th Edition. Pearson.
- DeVito, J. A., & DeVito, J. (2007). *The interpersonal communication book*.
- Dillaway, H., & Broman, C. (2001). Race, class, and gender differences in marital satisfaction and divisions of household labor among dual-earner couples: A case for intersectional analysis. *Journal of Family Issues*, 22(3), 309-327.
- Duffy, K. G., & Atwater, E. (2001). *Psychology for living: Adjustment, growth, and behavior today*. Prentice Hall.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Erdoğan, İ. (1991). *İşletmelerde Davranış*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Evenden, J. L. (1999a). Impulsivity: a discussion of clinical and experimental findings. *Journal of psychopharmacology*, 13(2), 180-192.
- Evenden, J. L. (1999b). Varieties of impulsivity. *Psychopharmacology*, 146(4), 348-361.
- Exline, J. J., Park, C. L., Smyth, J. M., & Carey, M. P. (2011). Anger toward God: Social-cognitive predictors, prevalence, and links with

adjustment to bereavement and cancer. *Journal of personality and social psychology*, 100(1), 129.

Eysenck, S. B., & Eysenck, H. J. (1977). The place of impulsiveness in a dimensional system of personality description. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, 16(1), 57-68.

Fowers, B. J., Lyons, E. M., & Montel, K. H. (1996). Positive marital illusions: Self-enhancement or relationship enhancement?. *Journal of Family Psychology*, 10(2), 192.

Freud, S. (1895). Projeto para uma psicologia científica. *Edição standard brasileira das obras psicológicas completas de Sigmund Freud*, 1, 1950.

Freud, S. (1905). Bruchstück einer Hysterie-analyse. *Gw*, 161-286.

Freud, S. (1914). On narcissism: an introduction SE 14 [→].

Freud, S. (1926). Symptoms, inhibitions, and anxiety. *Standard edition*, 20, 77-175.

Freud, S. (1948). *Beyond the pleasure principle* (p. 90). London: Hogarth Press.

Freud, S. (1957). Instincts and their vicissitudes. In *The Standard Edition of the Complete*

Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIV (1914-1916): On the History of the Psycho-Analytic Movement, Papers on Metapsychology and Other Works (pp. 109-215).

Freud, S. (1986). *Freud's discovery of psychoanalysis: The politics of hysteria*. Ithaca: Cornell University Press.

G, Bakken IJ, Colton M. (2011). Gender differences in subjective wellbeing, self-esteem and psychosocial functioning in adolescents with

symptoms of anxiety and depression: findings from the Nord-Trondelag Health Study. *Scand J Psychol* 2011; 52:261-267

Garland, M. R., & Hallahan, B. (2006). Essential fatty acids and their role in conditions characterised by impulsivity. *International Review of Psychiatry*, 18(2), 99-105.

Gillian, B., & McManus, F. (1998). Psikolojinin ABC'si. Çev: Zİ Babayiğit. *İstanbul: Kabalcı Yayınevi*.

Glenn, S. S. (1991). Contingencies and metacontingencies: Relations among behavioral, cultural, and biological evolution. *Behavioral analysis of societies and cultural practices*, 39-73.

Goldsmith, T. D., Shapira, N. A., Hollander, E., & Stein, D. J. (2006). Problematic internet use. *Clinical manual of impulse-control disorders*, 291-308.

Goud, N. H. (2005). Courage: Its nature and development. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 44(1), 102-116.

Göka, E. Beyazyüz, M., (2019) Geçimsizler: Kişilikleri Tanıma ve Geçinmeyi Kolaylaştırma Kitabı, 6. Basım, İstanbul: Timaş Yayınları ,183-185

Green, A. (1977). Conceptions of affect. *International Journal of Psycho-Analysis*, 58, 129-156.

Green, A. (1977). Conceptions of affect. *International Journal of Psycho-Analysis*, 58, 129-156.

Green, A. (1993). Two discussions of 'The Inner Experiences of the Analyst' and a response from Theodore Jacobs. *International journal of psycho-analysis*, 74, 1131-1136.

Green, A., & Urribarri, F. (2013). *Penser la psychanalyse avec Bion, Lacan, Winnicott, Laplanche, Aulagnier, Anzieu, Rosolato*. Ithaque.

- Gudykunst, W. B., Ting-Toomey, S., & Wiseman, R. L. (1991). Taming the beast: Designing a course in intercultural communication.
- Guerrero, L. K., La Valley, A. G., & Farinelli, L. (2008). The experience and expression of anger, guilt, and sadness in marriage: An equity theory explanation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(5), 699-724.
- Güney, S. (2000). Davranış Bilimleri.(2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürüz, D., & Temel Eğinli, A. (2018). Kişiler arası iletişim. *Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık*, 9-11
- Hahlweg, K., Revenstorf, D., & Schindler, L. (1984). Effects of behavioral marital therapy on couples' communication and problem-solving skills. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 52(4), 553.
- Hatfield, E., Greenberger, D., Traupmann, J., & Lambert, P. (1982). Equity and sexual satisfaction in recently married couples. *Journal of Sex Research*, 18(1), 18-32.
- Hewstone, M., & Stroebe, W. (Eds.). (2001). *Social influence in small groups*.
- Ho, M. Y., Al-Zahrani, S. S. A., Al-Ruwaitea, A. S. A., Bradshaw, C. M., & Szabadi, E. (1998). 5-Hydroxytryptamine and impulse control: prospects for a behavioural analysis. *Journal of Psychopharmacology*, 12(1), 68-78.
- Hofstede, G. (2009). Geert Hofstede cultural dimensions.
- Hollander, E., & Evers, M. (2001). New developments in impulsivity. *The Lancet*, 358(9286), 949-950.
- Horn, N. R., Dolan, M., Elliott, R., Deakin, J. F., & Woodruff, P. W. R. (2003). Response inhibition and impulsivity: an fMRI study. *Neuropsychologia*, 41(14), 1959-1966.

- Hortacsu, M., & Lütfüoğlu, B. C. (2007). Renormalization group analysis of a Gürsey-model-inspired field theory. *Physical Review D*, 76(2), 025013.
- Hortaçsu, N. (1997). İnsan İlişkileri, İmge Kitabevi.
- Imamoglu, E. O., & Yasak, Y. (1997). Dimensions of marital relationships as perceived by Turkish husbands and wives. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 123(2), 211-233.
- İrfan, Ø. E. (2002). İletişimi Anlamak. *Erk Yayınları, Ankara*.
- İsen, G. B., & Veysel, B. (2002). Toplum: Sosyal Psikoloji. Om Yay. İstanbul.
- J. K. (2010). Testosterone exposure, dopaminergic reward, and sensation-seeking in young men. *Physiology & behavior*, 99(4), 451-456.
- Janoff-Bulman, R., & Werther, A. (2008). The social psychology of respect: Implications for delegitimization and reconciliation. The social psychology of intergroup reconciliation, 145-170.
- Jensen, M. P., Turner, J. A., & Romano, J. M. (1994). Correlates of improvement in multidisciplinary treatment of chronic pain. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(1), 172.
- Johnson, B. R., & Jacobson, C. K. (2005). Contact in context: An examination of social settings on whites' attitudes toward interracial marriage. *Social psychology quarterly*, 68(4), 387-399.
- Johnson, M. P., & Leone, J. M. (2005). The differential effects of intimate terrorism and situational couple violence: Findings from the National Violence Against Women Survey. *Journal of family issues*, 26(3), 322-349.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). İnsan ve İnsanlar (9. Baskı). *İstanbul: Evrim Yayınları*.
- Kansız, M., & Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*.

- Kaya, A. (2017). Kişiler arası ilişkiler ve etkili iletişim. *Pegem Atıf İndeksi*, 1-343.
- Kernberg, O. F. (1987). Projection and projective identification: Developmental and clinical aspects. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 35(4), 795-819.
- Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. Projective identification: the fate of a concept. Edited by Elizabeth Bott Spillius and Edna O'Shaughnessy, 19-46.
- Koca, G. Ş., & Erigüç, G. (2017). İletişim yeterlilik ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(4), 789-799.
- Koca, G. Ş., & Erigüç, G. (2017). İletişim yeterlilik ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(4), 789-799.
- Korkut, F. (2016). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7).
- Kurumu, T. D. (1983). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- Lane, S. D., & Cherek, D. R. (2000). Analysis of risk taking in adults with a history of high risk behavior. *Drug and alcohol dependence*, 60(2), 179-187.
- Levenson, R. W. (2003). Blood, sweat, and fears: The autonomic architecture of emotion. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1000(1), 348-366.
- Mannoni, O., & Wallenstein, M. (1992). *Freud: introdução à psicanálise*.
- Mckay, M. R. (2006). Random matrix theory analysis of multiple antenna communication systems. *School of Electrical and Information*

Engineering, Telecommunications Laboratory, Faculty of Engineering and Information Technologies, University of Sydney.

Merih, Z. (1993). İletişim Nedir. *Cem Yayınevi, İstanbul*.

Monette, S. Dejong (1990) Applied Social Research. Holt, Rinehart and Winston: Fordworth.

Morris, C. G., Ayvaşık, H. B., & Sayıl, M. (2002). *Psikolojiyi anlamak*. Türk Psikologlar Derneği.

Murray, S. L., & Holmes, J. G. (1997). A leap of faith? Positive illusions in romantic relationships. *Personality and social psychology Bulletin*, 23(6), 586-604.

Mutlu, E. (2004). İletişim Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları. *Baskı, Ankara*.

Noller, P., Feeney, J. A., Sheehan, G., & Peterson, C. (2000). Marital conflict patterns: Links with family conflict and family members' perceptions of one another. *Personal Relationships*, 7(1), 79-94.

Nummenmaa, L., Glerean, E., Hari, R., & Hietanen, J. K. (2014). Bodily maps of emotions. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(2), 646-651.

Oetzel, J. G., Ting-Toomey, S., Yokochi, Y., Masumoto, T., & Takai, J. (2000). A typology of facework behaviors in conflicts with best friends and relative strangers. *Communication Quarterly*, 48(4), 397-419.

Overbeek, G. (2003). Internalizing and externalizing problem behaviors in adolescence and young adulthood. *Utrecht: Universiteit Utrecht (dissertatie)*.

Özçürümez, G (2011). *Psikoseksüel Gelişim Evreleri Psikanalitik Psikoterapi: Temel Kavramlar, Kuramlar ve Yöntemler*. (K. AA, Dü.) Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları.

- Patton, J. H., Stanford, M. S., & Barratt, E. S. (1995). Factor structure of the Barratt impulsiveness scale. *Journal of clinical psychology*, 51(6), 768-774.
- Pigman, G. W. (1995). Freud and the history of empathy. *International Journal of Psycho-Analysis*, 76, 237-256.
- Pigman, G. W. (1995). Freud and the history of empathy. *International Journal of Psycho-Analysis*, 76, 237-256.
- Psychiatric aspects of impulsivity. *American journal of psychiatry*, 158(11), 1783-1793.
- Regan, P. C., Levin, L., Sprecher, S., Christopher, F. S., & Gate, R. (2000). Partner preferences: What characteristics do men and women desire in their short-term sexual and long-term romantic partners?. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 12(3), 1-21.
- Richardson, A. J., & Puri, B. K. (2002). A randomized double-blind, placebo-controlled study of the effects of supplementation with highly unsaturated fatty acids on ADHD-related symptoms in children with specific learning difficulties. *Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry*, 26(2), 233-239.
- Rosen-Grandon, J., Myers, J. E. & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82(1), 58-68.
- Russell, R. J., & Wells, P. A. (1994). Personality and quality of marriage. *British Journal of Psychology*, 85(2), 161-168.
- Shakarami, M., Zaharakar, K., & Mohsenzadeh, F. (2016). Determine the contribution of conflict resolution styles in predicting marital commitment. *Journal of Research and Health*, 6(4), 438-444.

- Shepard, G. H. (1988). Personality effects on American foreign policy, 1969–84: A second test of interpersonal generalization theory. *International Studies Quarterly*, 32(1), 91-123.
- Sokolski, D. M., & Hendrick, S. S. (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy: the Journal of the California Graduate School of Family Psychology*, 26(1).
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 825-839.
- Spinella, M. (2004). Neurobehavioral correlates of impulsivity: evidence of prefrontal involvement. *International Journal of Neuroscience*, 114(1), 95-104.
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of sex research*, 39(3), 190-196.
- Sternberg, R. J., & Hojjat, M. (Eds.). (1997). *Satisfaction in close relationships*. Guilford Press.
- Stinson, M. A., Bermúdez, J. M., Gale, J., Lewis, D., Meyer, A. S., & Templeton, G. B. (2017). Marital satisfaction, conflict resolution styles, and religious attendance among latino couples: Using the Actor–Partner interdependence model. *The Family Journal*, 25(3), 215-223.
- Swann, A. C., Gerard Moeller, F., Steinberg, J. L., Schneider, L., Barratt, E. S., & Dougherty, D. M. (2007). Manic symptoms and impulsivity during bipolar depressive episodes. *Bipolar disorders*, 9(3), 206-212.
- Şener, Arzu & Terzioğlu Günsel, (2002). Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara

- Tamam, L. (2015). *Dürtüsellik Dürtü Kontrol Bozuklukları*, İstanbul: Kaknüs.
- Tanriverdi, G., Çapık, C., & Gürsoy, M. Y. (2018). Prevalence of Domestic Violence Against Married Women in Turkey and Associated Risk Factors. *Türkiye Klinikleri. Tıp Bilimleri Dergisi*, 38(3), 218-229.
- Tarhan, N. (2016). *Mutlu Evlilik Psikolojisi*. Timaş Yayınları.
- Taylor, S. E., & Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: a social psychological perspective on mental health. *Psychological bulletin*, 103(2), 193.
- Telman, N., & Ünsal, P. (2009). *İnsan ilişkilerinde iletişim*. Epsilon.
- Thomsen, D. G., & Gilbert, D. G. (1998). Factors characterizing marital conflict states and traits: Physiological, affective, behavioral and neurotic variable contributions to marital conflict and satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 25(5), 833-855.
- Ting-Toomey, S., Yee-Jung, K. K., Shapiro, R. B., Garcia, W., Wright, T. J., & Oetzel, J. G. (2000). Ethnic/cultural identity salience and conflict styles in four US ethnic groups. *International Journal of Intercultural Relations*, 24(1), 47-81.
- Tunaboğlu-İkiz, T. (2002). Rorschach testinin psikanalitik yorumu 2; erişkin psikopatolojisi. *İstanbul: Bağlam Yayınları*.
- Tunaboğlu-İkiz, T. (2002). Sigmund Freud ve klasik psikanalitik görüşte dürtülerin akıbeti. *Psikanaliz buluşmaları*, 4, 11-19.
- Tura, S. M. (2000). *Günümüzde psikoterapi*. Metis Yayınları.
- Tura, S. M. (2011). *Histerik bilinç*. Metis Yayınları.
- Tutarel-Kışlak, Şennur & Göztepe, Işıl, (2012). Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), ss:27-45.

- Tutarel-Kışlak, Ş., & Göztepe, I. (2017). Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2).
- Tükel, R. (2011). Anksiyete, Savunmalar ve Nesne İlişkileri: Freud ve Melanie Klein'in alışmalarına Bir Bakış. *Doğu Batı*
- Uğurlu, C. T., Yıldırım, M. C., Niyazi, Ö. Z. E. R., Sincar, M., & Beycioęlu, K. (2012). İl Eğitim Denetmenlerinin İletişim Becerileri ile Empatik Eęilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 13(3), 91-106.
- Usluata, A. (1994). *İletişim*. İletişim yayınları.
- Utne, M. K., Hatfield, E., Traupmann, J., & Greenberger, D. (1984). Equity, marital satisfaction, and stability. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1(3), 323-332.
- Ünsal, O. (1992). İletişimin ABC'si. *Simavi Yayınları, İstanbul*, 242-244
- Voltan, N. (1980). Grupla atılğanlık eğitiminin bireyin atılğanlık düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c, 3, 62-66.
- Vural, B. K., & Temel, A. B. (2010). Cinsel Doyumun Yordanmasında Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 24-34.
- Waldinger, R. J., Schulz, M. S., Hauser, S. T., Allen, J. P., & Crowell, J. A. (2004). Reading Others' Emotions: The Role of Intuitive Judgments in Predicting Marital Satisfaction, Quality, and Stability. *Journal of Family Psychology*, 18(1), 58.
- Waters, J. E. (1998). The effects of assertion training on high school females in English and chemistry classes.

- Whiteside, S. P., & Lynam, D. R. (2001). The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and individual differences*, 30(4), 669-689.
- Whiteside, S. P., & Lynam, D. R. (2001). The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and individual differences*, 30(4), 669-689.
- Wilson, G. D. (Ed.). (1991). *Psychology and performing arts*. CRC Press.
- Wright, C. I., & Busby, D. M. (1997). Relationship satisfaction: Impact and consequences for women's emotional health and treatment. *Contemporary family therapy*, 19(3), 443-460.
- Yanbastı, G. (1996). Kişilik Kuramları.(I. Baskı). *Izmir: Ege Üniversitesi Basımevi*.
- Yargıç, İ., Ersoy, E., & Oflaz, S. B. (2011). UPPS dürtüsel davranış ölçeği ile psikiyatri hastalarında dürtüsellik ölçümü. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 21(2), 139-146.
- Yatkın, A. (2003). *Halkla ilişkiler ve iletişim*. Nobel Yayın Dağıtım,46-48
- Yazıcı, K., & Yazıcı, A. E. (2010). Dürtüsellik Nöroanatomik ve Nörokimyasal Temelleri/Neuroanatomical and Neurochemical Basis of Impulsivity. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler*, 2(2), 254.
- Yıldız, Ş. (2005). Dil Kültür İletişim ve Medya. *Ankara: Sinemis Yayınları*.

EKLER

Ek 1. Katılımcı Bilgilendirme Formu

Aşağıda bulunan soruları yanıtlayarak araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmiş olacaksınız. Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalı olup sizden kimliğinizi belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir.

Bu çalışma süresince toplanan veriler, yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır.

Bizimle iletişime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. Eğer çalışmadan çekilirseniz sizden toplanan tüm veriler silinecek ve araştırma kapsamından çıkartılacaktır.

Aşağıdaki iletişim bilgilerinden bize ulaşarak araştırmaya ilişkin sorularınızı sorabilirsiniz.

Yrd.Doç.Dr. Meryem Karaaziz

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Yakın Doğu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-posta: meryem.karaaziz@neu.edu.tr

Özden Ulaşoğlu

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

E-posta: ozden@ozdenoze.com

Ek 2. Aydınlatılmış Onam

Bu çalışmada, dürtü kontrolü ve iletişim yetersizliğinin evlilik doyumu üzerindeki etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

Araştırma soruları tamamen bilimsel amaçlarla düzenlenmiştir. Bu sorularda kimlik bilgileriniz istenmemektedir. Size ait tüm bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Çalışmadan elde edilen veriler yalnızca istatistiki veriler olarak kullanılacaktır. Yanıtlarınızı içten ve doğru olarak vermeniz araştırma sonuçlarının toplum içinde yararlı bir bilgi olarak kullanılmasını sağlayacaktır.

Sayın katılımcı; bu araştırma anonim bir şekilde yapılan bilimsel bir araştırmadır. İsminizi yazmanız istenmemektedir. Bu araştırma sorularına cevap vermeniz onam verdiğiniz anlamına gelmektedir.

Yardımanız için çok teşekkür ederim.

Araştırmacı,
Özden Ulaşoğlu.

Ek 3 Kişisel Bilgi Formu

1-Kaç Yaşındasınız? *

20-29

30-39

40-49

50-59

2-Cinsiyetiniz *

Kadın

Erkek

3-Medeni Haliniz*

Evli

Evli ve başka ilişkileri var

Bekar ve İlişkisi Var

Bekar ve İlişkisi Yok

4-Hangi şehirde yaşıyorsunuz?

İstanbul

Ankara

İzmir

Diğer

5- Mutsuz olduğunuz bir ilişki için ne yaparsınız?

Uzman desteği alırım

Hiçbir şey yapmam

Eşimin ilişkiyi bitirmesini beklerim

İlişkiyi Bitirmek için gerekeni yaparım.

6-Duygularınızı tanımak ve ifade etmek konularında kendinizi yeterli hisseder misiniz?

Evet

Hayır

Emin Değilim

7-Çalıştığınız Kurumdaki Pozisyonunuz

Sağlık Alanı Çalışanı (Doktor, diş hekimi, veteriner, fizyoterapist, diyetisyen, klinik psikolog, psikolog, pdr uzmanı, hemşire)

Mühendislik ve Mimarlık Alanı Çalışanı

Hukuk Alanı Çalışanı (Hakim, savcı, avukat)

Eğitim Alanı Çalışanı (Akademisyen, öğretmen)

Yönetim/Danışmanlık Alanı Çalışanı (Mali işler, idari işler, insan kaynakları, müşteri ilişkileri, organizasyon)

Sanatçı /Yazar

Diğer

8-Aylık Geliriniz ile tasarruf yapma imkanınız var mı?

Evet

Hayır

Ek 4 UPSS Dürtüsellik Ölçeği

Aşağıda kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Lütfen her bir maddeyi okuyarak o maddede yer alan ifadenin sizi ne kadar iyi tanımladığına, size ne derece uygun olduğuna karar veriniz. Verdiğiniz karara göre yandaki bölmeye (X) işareti koyunuz.

UPSS	Bana Çok Uyuyor	Bana Uyuyor	Bana Uymuyor	Bana Hiç Uymuyor
1. İhtiyatlı ve tedbirli biriyimdir.				
2. Düşüncelerim ölçülü ve bir amaca yöneliktir.				
3. Düşünmeden konuşan biri değilim.				
4. Harekete geçmeden önce biraz durup yapacağım şey üzerine düşünürüm.				
5. Nasıl yürüteceğimi tam olarak bilmediğim bir projeye başlamak istemem.				

Ek 5. İletişim Yeterlilik Ölçeği

	İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
		1	2	3	4	5
1	İnsanlarla iyi geçinirim.					
2	Değişen durumlara uyum sağlayabilirim.					
3	İnsanlara birer birey olarak davranırım.					
4	Başkaları konuşurken çok fazla sözlerini keserim.					
5	İnsanları konuşmaya teşvik ederim.					
6	İyi bir dinleyiciyimdir.					

Ek 6.Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeğini (RDAS) ölçeği

		Hiçbir zaman anlaşılmayız	Nadiren anlaşıyoruz	Bazen anlaşıyoruz	Oldukça sık anlaşıyoruz	Çoğu zaman anlaşıyoruz
1	Dini konular					
2	Muhabbet sevgi gösterme					
3	Temel kararların alınması					
4	Cinsel yaşam					
5	Geleneksellik					
6	Mesleki kararlar					

Aşağıda eşinizle ve evliliğinizle ilgili bazı ifadeler yer almaktadır.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyup size ne derece uygun olduğunu ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak belirtiniz.

Ek 7. Ölçek İzinleri

UPSS Dürtüsellik Ölçeği Kullanım İzni

Sayın araştırmacı,

UPSS Dürtüsellik Ölçeğini ekte gönderiyorum.
Tez çalışmanızda başarılar dilerim.

Olcegin Turkce formunun degerlendirmesi soyledir:

Ölçeğin puanlaması 1-4 arasında likert tipi yapılmaktadır. “Bana hiç uymuyor” seçeneği 1 ve “Bana çok uyuyor” seçeneği 4 puan alır. 3 madde ters puanlanır: 22. madde, 37. madde ve 45. madde.

Dört alt ölçeği vardır. Bunlar, “Acelecilik”, “Önceden Tasarlama”, “Azim” ve “Heyecan Arayışı” alt ölçekleridir.

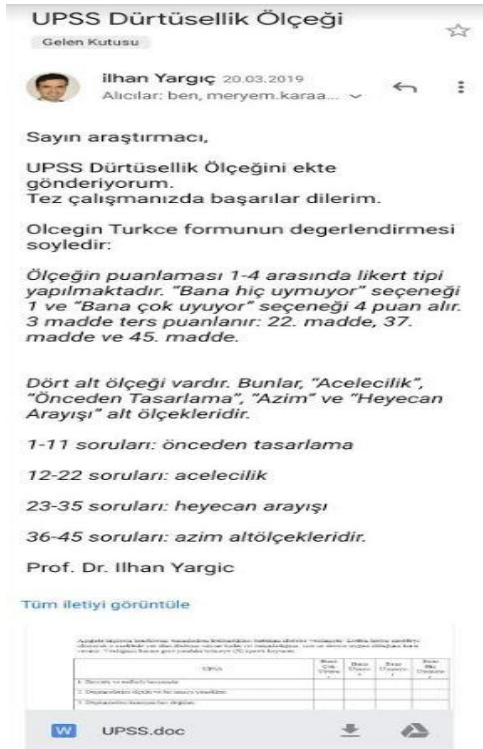
1-11 soruları: önceden tasarlama

12-22 soruları: acelecilik

23-35 soruları: heyecan arayışı

36-45 soruları: azim altölçekleridir.

Prof. Dr. Ilhan Yargic

İletişim Yeterlilik Ölçeği Kullanım İzni

Özden Aydın Hanım iyi günler,

Prof. Dr. Gülsün Hocam sizlere dönüş sağlamamı istedi, kendisine teşekkürlerimi sunarım.

Özden Hanım, iznini istemiş olduğunuz ölçek yüksek lisans tezimde kullanmış olduğum bir ölçektir.

İletişim Yeterlilik Ölçeği (İYÖ)'ni akademik yazım kurallarına uygun bir şekilde referans göstererek (kaynak göstermek koşuluyla) kullanabilirsiniz.

Söz konusu ölçek ve ölçeğe ilişkin makaleye ilişkin bilgiler ektedir. Ekteki, makaledeki 30 sorulu halini kullanmanız gerekmektedir.

Çalışmanız bittikten sonra, çalışmanız ile ilgili yayınınızı da bizlerle paylaşmak ister ve bilgi vererseniz ayrıca memnun kalırız. Umarım sizin için faydalı ve güzel bir çalışma olur.

Sizlere akademik yaşamınızda başarılar dilerim. İyi çalışmalar

Sağlık ve esenlikle

Arş.Gör.

Gülsüm Şeyma KOCA

Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Beytepe - ANKARA

Tel : 0312 297 63 56 / 265

Fax: 0 312 299 20 84

E-mail: g.seymakoca@gmail.com

Research Assistant Gülsüm Şeyma KOCA

Hacettepe University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Dept. of Healthcare Management, Beytepe - ANKARA

Phone : +90 (312) 297 63 56 / 265

Fax : +90 (312) 297 63 59

E-mail: g.seymakoca@gmail.com

GÜLSÜM ŞEYMA... 20.03.2019

Alicılar: ben ✓

Özden Aydın Hanım iyi günler,
Prof. Dr. Gülsün Hocam sizlere dönüş sağlamamı
istedi, kendisine teşekkürlerimi sunarım.
Özden Hanım, iznini istemiş olduğunuz ölçek yüksek
lisans tezimde kullanmış olduğum bir ölçektir.

**İletişim Yeterlilik Ölçeği (İYÖ)'ni akademik yazım
kurallarına uygun bir şekilde referans
göstererek (kaynak göstermek
koşuluyla) kullanabilirsiniz.**

Söz konusu ölçek ve ölçeğe ilişkin makaleye ilişkin
bilgiler ektedir. Ekteki, makaledeki 30 sorulu halini
kullanmanız gerekmektedir.

**Çalışmanız bittikten sonra, çalışmanız ile ilgili
yayınınızı da bizlerle paylaşmak ister ve bilgi
verirseniz ayrıca memnun kalırız.** Umarım sizin için
faydalı ve güzel bir çalışma olur.

Sizlere akademik yaşamınızda başarılar dilerim. İyi
çalışmalar
Sağlık ve esenlikle..

Arş.Gör. Gülsüm Şeyma KOCA
Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü,
Beytepe - ANKARA

Tel : 0312 297 63 56 / 265

Fax: 0 312 299 20 84

E-mail: g.seymakoca@gmail.com

Research Assistant Gülsüm Şeyma KOCA
Hacettepe University Faculty of Economics
and Administrative Sciences, Dept. of
Healthcare Management, Beytepe - ANKARA
Phone : +90 (312) 297 63 56 / 265

Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeğini (RDAS) ölçeği Kullanım izni

Merhaba Özden Hanım,

Motivasyonunuz çok değerli, artarak devam edeceğine ve dönem sonuna tez savunma jürisine başarıyla hazır olacağınıza inanıyorum.

Ölçeğin orijinal makalesi ile birlikte Türkçe taslağını da (ölçek formu ve puanlaması dahil) eklerde gönderiyorum. Ölçeği memnuniyetle kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim,

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Bayraktaroğlu

Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi.

Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği
Kullanım İzni

☆

Özden Ulaşoğlu 20.03.2019
Merhaba Hüseyin Bey, Yakın Doğu
Üniversitesi Klinik Psikoloji öğrencisiyim.

hüseyin bayrakt... 20.03.2019

←

⋮

Alıcılar: ben

Merhaba Özden Hanım,

Motivasyonunuz çok değerli, artarak devam edeceğine ve dönem sonuna tez savunma jürisine başarıyla hazır olacağınıza inanıyorum.

Ölçeğin orijinal makalesi ile birlikte Türkçe taslağını da (ölçek formu ve puanlaması dahil) eklerde gönderiyorum. Ölçeği memnuniyetle kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim,
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Bayraktaroğlu
Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi

Gönderen: Özden Ulaşoğlu
<ozden@ozdenoze.com>
Gönderildi: 20 Mart 2019 Çarşamba 13:07
Kime: hbayraktaroglu@hotmail.com
Bilgi: MERYEM KARAAZİZ

ÖZGEÇMİŞ

Özden Ulaşoğlu 1978 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenim hayatını İstanbul'da tamamladı. 2001 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri bölümünden mezun oldu. Mezuniyetinin ardından çok farklı sektörlerde uzman ve yönetici pozisyonlarında çalıştı.

Psikolojiyi kuram ve öğretileri ile öğrenip ve insanlara faydalı olmak konusunda önemli bir adım atıp Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji tezli yüksek lisans programını bitirmeyi hedefledi.

İNTİHAL RAPORU

Dürtüsel Davranışların ve İletişim Yeterliliğinin Evlilik Uyumuna Etkisi

ORIGINALITY REPORT

14%	12%	6%	10%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	docs.neu.edu.tr Internet Source	2%
2	toad.halileksi.net Internet Source	1%
3	mersin.mitosweb.com Internet Source	1%
4	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 Internet Source	1%
5	apache.beun.edu.tr Internet Source	1%
6	www.psikofarmakoloji.org Internet Source	1%
7	Submitted to TechKnowledge Turkey Student Paper	1%
8	Submitted to Istanbul Aydın University Student Paper	1%
9	Submitted to Amasya Aniversitesi	

ETİK KURUL RAPORU

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

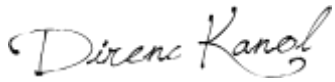
02.01.2020

Sayın Özden Ulaşoğlu

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2019/542 proje numaralı ve **“Dürtüsel Davranışların ve İletişim Yeterliliğinin Evlilik Uyumuna Etkisi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.